

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
610

Subotica, 12. prosinca 2014. Cijena 50 dinara

PREDsjednički IZBORI
U REPUBLICI HRVATSKOJ

POTICAJ ZA OBNOVU
CRKVE U RADOJEVU

PROSLAVA SV. BARBARE
U VRDNIKU

BUDUĆNOST
ORGANSKE PROIZVODNJE

INTERVJU
LJUBICA GLIGOREVIĆ

Božićnjaci
u Zagrebu

10.12.2014. 13:24:09

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

TIPPNET

SUBOTICA

KARADORĐEV PUT 2

TEL: 024/555765

WWW.TIPPNET.RS

Јавно комунално предузеће „Суботицaгaс“ • Суботица
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat • Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba : 024/641-211

OTVORENA XVIII. IZLOŽBA BOŽIČNJAKA

I božićnjacima slavimo Božić

Izložba božićnjaka u vestibulu Gradske kuće, koju je po XVIII. put uoči Božića organizirao Etnološki odjel *Blaško Rajić* pri Katoličkom društvu za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* otvorena je u utorak, 9. prosinca uz veliki broj posjetitelja.

Izloženo je 36 božićnjaka od 30 izlagača, koji su izrađivali svoj kolač na radio-nicama organiziranim u Dječjim vrtićima *Marija Petković – Sunčica i Biser*, u Keru, Aleksandrovu, u Maloj Bosni te u Tavankutu.

Izložbu je u ime Društva *Ivan Antunović* otvorio mons. **Bela Stantić**. U osvrtnu na izložbu istaknuo je da dok pravimo božićnjak u svojoj obitelji ne obnavljamo samo tradiciju pravljenja ovog božićnog kolača, nego postizemo nešto puno više – slavimo Božić u obitelji kao stvarnost.

Uz riječi pozdrava prisutnima se obratila pročelnica Etnološkog odjela *Blaško Rajić* pri Društvu, **Jelena Piuković** naglasivši važnost njegovanja izvornosti: »U današnje vrijeme žurbe, kupovine skupih stvari želimo se radovati figurama od tijesta koje smo sami ručno napravili i ukrasili naš božićnjak.«

Otvorenje izložbe uvećao je dječji zbor župe Isusova Uskrsnuća uz pratnju tamburaša župe i Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*. Djecu je pripremila **Emina Tikvicki**.

Uz izložene božićnjake, na otvorenju su se mogle pogledati i dvije prodajne izložbe: Likovnog odjela HKC *Bunjevačko kolo* i Likovno-slamarskog odjela Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta te pojedinih samostalnih izlagača.

Izložba je otvorena do 19. prosinca svakim radnim danom od 10 do 19 sati.

J. Dulić Bako

Jelena Piuković i mons. Bela Stantić

Praznik hrvatske zajednice večeras u Subotici

Praznik hrvatske zajednice u Republici Srbiji – Dan izbora za prvo Hrvatsko nacionalno vijeće 15. prosinca, bit će proslavljen u Subotici, večeras (petak, 12. prosinca), svečanošću u amfiteatru Nove općine (Trg Lazara Nešića 1). Osim prigodnoga kulturno-umjetničkog programa, tijekom proslave bit će svečano dodijeljena priznanja zaslužnim pripadnicima hrvatske zajednice u Srbiji za 2014. godinu. Riječ je o sljedećim priznanjima: *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici, *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi i *Pajo Kujundžić* za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku. Početak je u 19.30 sati.

AKTUALNO

Održana druga redovita sjednica HNV

Službeno ime – Hrvatsko nacionalno vijeće7

TEMA

Predsjednički izbori u Republici Hrvatskoj 2014.

Utrka za Pantovčak..... 8-9

Nasilje nad ženama: Tabu tema ili realnost koju smo prihvatili

Ponižavanje, omalovažavanje i na kraju batine 10-11

INTERVJU

Mr. sc. Ljubica Gligorević, etnologinja i muzejska savjetnica iz Vinkovaca

Tradicijsko bogatstvo očuvano u obiteljima..... 12-13

SUBOTICA

Akcijski plan razvoja organske proizvodnje na teritoriju Grada Subotice

Raste tražnja za organskim proizvodima..... 18-19

ŠIROM VOJVODINE

Hrvati u Banatu

Poticaj za obnovu crkve u Radojevu.. 26-27

KULTURA

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini

Potresna ratna priča i vedra storija o Lastanu..... 32-33

SPORT

Damir Silađi, košarkaš u kolicima

Svestrani sportaš..... 55

Lijepe i ružne stvari

Danas se, kad završavamo još jedan broj našeg tjednika (u srijedu, 10. prosinca), u cijelom svijetu obilježavao Dan ljudskih prava.

Obilježava se od 1950. godine na dan kada je dvije godine ranije potpisana Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima i po prvi puta u povijesti čovječanstva priznato pravo svih ljudi na »život, slobodu i sigurnost... bez ikakvih razlika«. Obilježen je i u Srbiji, više »radno« nego »svečano« organiziranjem okruglog stola »Uloga nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u borbi protiv diskriminacije« na kojem je ukazano na još uvijek izraženu diskriminaciju prema nacionalnim manjinama u Srbiji.

Na skupu kojeg su organizirali Povjerenica za zaštitu ravnopravnosti i Kuća ljudskih prava i demokracije ocijenjeno je da je u Srbiji diskriminacija prema nacionalnim manjinama veoma raširena, a da je u njenom suzbijanju neophodna suradnja države, nevladinog sektora i samih vijeća. Povjerenica za zaštitu ravnopravnosti **Nevena Petrušić** ukazala je na zabrinjavajuće rezultate istraživanja javnog mnijenja o diskriminaciji, prema kojima se veliki postotak ispitanih izjasnio da ne žele Albance i Rome u svojoj obitelji, da ih ne žele za odgojitelja svoje djece, a da 40 posto ispitanika ne želi Hrvate za državnike, polovina ne želi Albance, a skoro 30 posto ne želi da državnici budu Romi i Bošnjaci. Ovo su podaci, rekla je, koji oslikavaju stanje u društvu.

Naravno reći će netko, koga to zanima sada u dane blagdanskog rasporeda i priprema za veliki i radosni blagdan Božića. Pričajmo i pišimo o lijepim stvarima, rekao bi jedan naš kolega. Pa evo onda ima i mnogo lijepih stvari vezanih uz Hrvate u Srbiji. Proslavljalo se i obilježavalo širom Vojvodine – u Somboru je obilježeno 78 godina rada Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Vladimir Nazor*, u Vrdniku je svečano obilježen blagdan Svete Barbare, zaštitnice rudara, kao i 210. godišnjica od otvorenja rudarskog basena u tom mjestu, čak i u Banatu gdje je danas sve manje i manje Hrvata ima aktivnosti. U mjestu Radojevo održano je predavanje na temu Naseljavanje Hrvata u Srednji Banat s osvrtom na Radojevo (Klariju), a u cilju obavješćavanja svih razina vlasti o lošem stanju mjesne katoličke crkve sklonoj urušavanju. Sve su to važna i lijepa događanja osobito za ta mjesta u kojima se dešavaju, ali zasigurno su najponosniji ovih dana bili bački Hrvati čiji će se božićnjaci i slike od slame moći vidjeti narednih mjesec dana u Etnografskom muzeju u Zagrebu.

I na koncu, ali ne manje važno, ovoga tjedna započela je i službeno kampanja za predsjedničke izbore u Republici Hrvatskoj. Svi državljani Hrvatske moći će i u Srbiji 28. prosinca birati između četiri kandidata predsjednika Republike Hrvatske. To će moći učiniti u Konzularnom uredu Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu i u Generalnom konzulatu RH u Subotici. Prije izbora, (do 17. prosinca) potrebno je provjeriti upis u registar birača i provesti prethodnu i aktivnu registraciju.

J. D.

SASTANAK S ČLANOVIMA NACIONALNIH VIJEĆA Iskoristiti veze s matičnom državom

Radi ostvarenja bolje suradnje lokalne samouprave s predstavnicima nacionalnih manjina u Somboru je održan sastanak predstavnika gradske vlasti sa svim članovima nacionalnih vijeća iz Sombora. »Veoma je važno da lokalna samouprava ima valjanu suradnju s predstavnicima nacionalnih vijeća. Smatram da je taj vid diplomacije potrebna stvar, jer preko tih ljudi možemo uraditi puno. Njihove mogućnosti, a prije svega, kontakti i poznanstva, lobiranja i veze s matičnim državama jesu putovi kojima grad Sombor može ostvariti neke svoje ciljeve«, kazao je inicijator susreta **Csaba Szakcs**, vijećnik Gradskog vijeća zadužen za prava nacionalnih manjina. Sastanku su nazočili i članovi Hrvatskog nacionalnog vijeća iz Sombora **Snežana Periškić**, **Željko Šeremešić**, **Vesna Zelenika** i **Mata Matarić**.

Z. V.

MEĐUNARODNI DAN LJUDSKIH PRAVA Podaci koji oslikavaju stanje u društvu

U susret 10. prosincu, Međunarodnom danu ljudskih prava, Povjerenica za zaštitu ravnopravnosti i Kuća ljudskih prava i demokracije organizirali su okrugli stol *Uloga nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u borbi protiv diskriminacije* gdje su se predstavnici svih nacionalnih vijeća po prvi put okupili nakon izbora održanih listopada ove godine.

Skup su otvorili povjerenica za zaštitu ravnopravnosti **Nevena Petrušić**, i **Maja Stojanović** i **Dragan Popović** iz Kuće ljudskih prava i demokracije. Na samom početku, ocijenjeno je da je u Srbiji diskriminacija prema nacionalnim manjinama veoma raširena, a da je u njenom suzbijanju neophodna suradnja države, nevladinog sektora i samih vijeća.

Povjerenica za zaštitu ravnopravnosti **Nevena Petrušić** navela je da je svaka peta pritužba koja je stigla na adresu povjerenice, odnosno 18 posto od ukupnog broja, za osnovu imala diskriminaciju zbog nacionalne pripadnosti. Navela je da je i u 2014. godini, 23 posto pritužbi podneseno zbog diskriminacije po tom osnovu, a uvjerljivo najveći broj njih odnosio se na romsku manjinu.

Ukazala je i na zabrinjavajuće rezultate istraživanja javnog mnijenja o diskriminaciji, prema kojima se 57 posto ispitanih izjasnilo da ne žele Albance i Rome u svojoj obitelji te da skoro svaki drugi ispitanik ne želi Albanca za odgojitelja svoje djece, dok su Romi kao odgojitelji neprihvatljivi za jednu trećinu ispitanika. Prema njenim riječima, 40 posto ispitanika ne želi Hrvate za državnike, polovica ne želi Albance, a skoro 30 posto ne želi da državnici budu Romi i Bošnjaci, navela je i dodala da su to podaci koji oslikavaju stanje u društvu. Osim toga, povjerenica je istaknula i kako se moraju poduzeti mjere da se spriječe pojave kao što su vandalski napadi na radnje i lokale čiji su vlasnici Albanci i dodala kako je jedan od ciljeva Povjerenika ukazati na to da se razlike ne doživljavaju kao prijetnja već da se prepoznaju kao potencijal za razvoj.

U dijelu predviđenom za diskusiju posebno je bilo riječi o aktivnom sudjelovanju Nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u borbi protiv diskriminacije i unapređenju suradnje s institucijom Povjerenika.

Darko Sarić Lukendić, predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog

nacionalnog vijeća izjavio je za b92 da je jedan od velikih problema institucionalna diskriminacija, a koju će potencijalno omogućiti Zakon o udžbenicima i nastavnim sredstvima koji je upravo sada u fazi donošenja.

MANJINSKE UDŽBENIKE PLAĆAT ĆE PRIVATNI NAKLADNICI

Pitanje udžbenika se produbljuje

Država je učinila napor u pravcu rješavanja problema udžbenika za sve učenike u Srbiji, pa tako i za obrazovanje na manjinskim jezicima. Prema novom Nacrtu Zakona o udžbenicima, pored ostalog, više neće biti licenciranih nakladnika, a svaka će zajednica moći odabrati udžbenik koji želi prevesti na vlastiti jezik i on će morati biti tiskan. Ovo će se činiti o trošku samoga nakladnika, kažu u Ministarstvu, prenosi Radio Subotica, program na hrvatskom jeziku.

Ministarstvo je 21. studenoga pokrenulo javnu raspravu o novom Nacrtu Zakona o udžbenicima, sa željom da popravi sadašnju situaciju u pogledu udžbenika u Srbiji, a u utorak je u Subotici održana jedna od većeg broja javnih tribina u ovom povodu.

Pitanje financiranja udžbenika na manjinskim jezicima, pa tako i hrvatskom, i dalje ostaje otvorenim, čak se produbljuje, upozorava predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić**.

»Novim zakonom se zapravo u cijelosti prevladuje kao obveza nakladniku čiji udžbenik se prevodi. Za nas je to stajalište neodrživo, jer to znači da će nakladnici, bili oni državni ili privatni, iskoristiti svaku priliku da tu obvezu izbjegnu. Stoga smatramo da je neophodno da država iz proračuna financira izradu prijevoda i tiskanja udžbenika za nastavu na jezicima nacionalnih manjina, jer je to Ustavom zajamčeno i stečeno pravo na obrazovanje na materinjem jeziku. Svako drugo rješenje za nas je nedostavno i nezadovoljavajuće.«

Dodatni problem je da se novim Nacrtom predviđa da pojedina izdanja budu brisana iz kataloga odobrenih udžbenika pa je time stvorena opasnost da već odobreni, prevedeni i plaćeni udžbenici na hrvatskom jeziku više ne budu na raspolaganju, dodaje **Sarić Lukendić**, za Radio Suboticu.

Zorana Lužanin, pomoćnica ministra u sektoru za razvoj obrazovanja i međunarodnu suradnju, objasnila je kako je cijeli sustav zamišljen: »Ako vi na srpskom jeziku imate barem 15 posto tržišta, to znači da imate dobit i da na taj način možete osigurati i udžbenike na manjinskim jezicima. Do sada je to većim dijelom radio Zavod za udžbenike. Sada se to mijenja i prebacuje u smislu, ne odgovornosti nego iz jednog dijela dobiti trebaju financirati i niskotiražne udžbenike.«

Kada je riječ o udžbenicima na jezicima nacionalnih zajednica, iznimno je bitno da i nakon donošenja novoga zakona, u cjelokupan proces bude uključeno i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje. Bitan je i Pedagoški zavod Vojvodine, kao pokrajinska institucija koja brine o obrazovanju na jezicima nacionalnih zajednica. On također ima ovlasti, i to u procesu odobravanja udžbenika koji se uvoze iz matične države, ističe zastupnica u Skupštini Srbije iz redova mađarske nacionalne zajednice u Srbiji **Annamária Vicsek**.

U HNV-u smatraju da je veoma važno da se pitanje naklade udžbenika na manjinskim jezicima izravno financira iz proračuna Republike Srbije, slično kao što to radi Hrvatska za tamošnju srpsku manjinu, jer u protivnom, ne samo da neće više biti udžbenika, nego je moguće i da se već odobreni i prevedeni udžbenici više neće moći koristiti, prenosi Radio Subotica, program na hrvatskom jeziku.

ODRŽANA DRUGA REDOVITA SJEDNICA HNV

Službeno ime – Hrvatsko nacionalno vijeće

Na dnevnom redu druge redovite sjednice Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine održane u utorak, 9. prosinca, bilo je šest točaka među kojima i donošenje Odluke o izmjenama i dopunama Statuta. Ove izmjene Statuta, odnosno njegovo usklađivanje s važećim Zakonom o nacionalnim vijećima, uslijedile su nakon što je Ustavni sud određene odredbe važećeg Zakona proglasio neustavnim. Nakon što su Izvršni odbor i Odbor za propise HNV uradili izmjene Statuta, raspravom na sjednici u utorak usuglašeni su još neki tehnički detalji, i ovaj dokument će biti žurno, kako bi se poštovali rokovi, upućen Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu.

Suštinske izmjene odnose se među ostalim na promjenu imena ovog krovnog tijela Hrvata u Srbiji. Naime, Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine, kako glasi službeni naziv od 2002. godine, sada je promijenjen u Hrvatsko nacionalno vijeće. Izmjenama i dopunama Statuta ukinuta je funkcija dopredsjednika Izvršnog odbora, a dokument je usklađen i u dijelu koji se odnosi na rokove izbora predsjednika i članova Izvršnog odbora u odnosu na predlagачe. Sukladno tumačenju Ministarstva, HNV će ubuduće moći imati samo četiri odbora za područja u kojima je po zakonu nadležno: za kulturu, informiranje, obrazovanje i službenu uporabu jeziku, dok se druga radna tijela ne mogu nazivati odborima, pa niti Nadzorni odbor. Podsjetimo da je HNV u prijašnjem razdoblju imao 12 odbora – ova radna tijela ubuduće će se vjerojatno zvati povjerenstvima, a njihovo konstituiranje je predviđeno poslije Nove godine.

Izmjenama Statuta sada je uvedena odredba prema kojoj jedna osoba ne može biti istodobno član više povjerenstava, a da su članovi Izvršnog odbora istodobno i resorni predsjednici odbora za obrazovanje, informiranje, kulturu i službenu uporabu jezika. Dodano je i da u radu Odbora za kulturu obvezno sudjeluje, bez prava glasanja, predstavnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, a također, u Odboru za obrazovanje mora biti najmanje jedan član iz nastave na hrvatskom jeziku i najmanje jedan iz reda roditelja čija djeca pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku.

Na sjednici HNV-a donesene su odluke o dodjeli priznanja za 2014. godinu: **vlč. Marku Kljajiću** priznanje *Ban Josip Jelačić* za istaknuti društveni rad u hrvatskoj zajednici u Republici Srbiji; **Zvonimiru Pelajiću** priznanje *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi i **Mariji Dulić** priznanje *Pajo Kujundžić* za obrazovanje na hrvatskom jeziku.

Inače, sjednici su prisustvovala 23 vijećnika, trajala je dva sata tijekom kojih je bilo čestih konfrontacija, brojnih primjedbi i reklamiranja Poslovnika od strane četiri prisutna vijećnika oporbe.

Oni su imali primjedbe na zapisnik s prethodne sjednice,

te su zatražili da im se dostavlja audio zapis sa svake sjednice. Predsjednik HNV dr. **Slaven Bačić** je vodio sjednicu strogo se držeći Poslovnika o radu, tj. zatražio je pretodno prijavljivanje vijećnika za diskusiju, te je diskutantima omogućeno izlaganje točno po tri minute. Vijećnica **Josipa Ivanković** je tražila da se u dvorani za sjednice postavi digitalni sat kako bi vijećnici sami vidjeli dužinu svog izlaganja a ne da ih se prekida u raspravi, te da Poslovnik mora važiti za sve vijećnike, a ne samo za vijećnike oporbe. Oni su također istaknuli da su materijal za sjednicu dobili samo dan ranije, pri čemu je tekst Statuta ostao neprečišćen.

Vijećnik **Vladimir Kranjčević** je predložio da se izmjenama Statuta uvedu još tri dopredsjednika za Banat, Beograd i središnju Srbiju ili da se već izabrani dopredsjednici zaduže za ta područja. Oporba je tražila da se izbriše iz Statuta rečenica prema kojoj u radu Odbora za kulturu obvezno sudjeluje predstavnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, te da se jasno precizira u kojim slučajevima se ne mogu održavati telefonske sjednice Vijeća. Oko ove primjedbe je postignut dogovor da se ona regulira Poslovnikom o radu HNV-a, dok su sve ostale primjedbe odbijene.

S. M.

Festival pameti

U okviru nastavka realizacije projekta Festival pameti, Vukovarsko-srijemsku županiju posjetilo je izaslanstvo Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice tajnik i podtajnik **Mihalj Njilaš** i **Mato Groznica** te **Zdravko Živković**, tajnik Odbora za proračun Pokrajinske vlade i autor igre DORIS na kojoj se zasniva koncept ovog projekta.

Tijekom posjeta članovi izaslanstva AP Vojvodine su razgovarali s predstavnicima županije i **Stipom Tomićem**, direktorom Gimnazije Matija Antun Reljković u Vinkovcima. Teme razgovora bile su: obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina, zatim dvojezična (bilingvalna) nastava, međuregionalna suradnja u oblasti obrazovanja i suradnja u razmjeni učenika srednjih škola iz Vukovarsko-sremske županije i AP Vojvodine.

PREDSJEDNIČKI IZBORI U REPUBLICI HRVATSKOJ 2014.

Utrka za Pantovčak

*Ivo Josipović, Kolinda Grabar-Kitarović, Milan Kujundžić i Ivan Vilibor Sinčić
natječu se na predsjedničkim izborima.*

Predsjednički izbori u Republici Hrvatskoj bit će održani 28. prosinca, a eventualni drugi krug bit će održan 11. siječnja, sljedeće godine. Iako je utrku za Pantovčak najavljivalo desetak kandidata, što ozbiljnih, što onih koje nitko nije doživio ozbiljno, svega četvero ih je Državnom izbornom povjerenstvu, do isteka roka u ponoć, 7. prosinca, predalo potrebnih deset tisuća prikupljenih potpisa za kandidaturu.

Točan broj pravovaljanih predsjedničkih kandidatura i potpisa Državno izbornog povjerenstvo je objavilo u ponedjeljak, 8. prosinca: **Kolinda Grabar-Kitarović, Ivo Josipović, Milan Kujundžić i Ivan Vilibor Sinčić** mogu se natjecati na predsjedničkim izborima. Objavom liste predsjedničkih kandidata ispunjeni su uvjeti da s prvim minutama 9. prosinca, krene službena izborna promidžba. Trajat će 18 dana, do izborne šutnje 26. prosinca u ponoć.

PREDSJEDNIČKE KANDIDATURE

Prvi je prikupljene potpise DIP-u predao Milan Kujundžić, kandidat *Saveza za Hrvatsku*, koji je skupio preko 50.000 potpisa. »Nitko ne smije ostati doma i ne glasovati. Neka svatko bira po savjesti i ako misli da je ovo što imamo sada dobro, neka gla-

sve ono što obećaju, a ne jedno kazati, a drugi raditi«, poručio je Kujundžić.

Aktualni predsjednik Ivo Josipović, kandidat hrvatske *Socijaldemokratske partije*, predao je DIP-u preko 200.000 potpisa, a prilikom predaje tih potpisa, naglasio je kako očekuje da svi kandidati u kampanji izađu s projektima, s programima.

Izbori za predsjednika Republike Hrvatske održavaju se, u pravilu, svakih pet godina, koliko traje jedan mandat predsjedniku Republike. Od stjecanja neovisnosti, do sada su održani pet puta, 1992. godine, kada je pobijedio Franjo Tuđman, 1997., kada je ponovno pobijedio Franjo Tuđman, 2000., kada je pobijedio Stjepan Mesić, zatim 2005., kada je ponovno pobijedio Stjepan Mesić, te 2010., kada je pobijedio Ivo Josipović.

suje za postojeće. Ako misli da ovo treba mijenjati, neka glasuje za one koji imaju slobodu, vjerodostojnost i odlučnost napraviti

Predsjednička kandidatkinja *Hrvatske demokratske zajednice* Kolinda Grabar-Kitarović predala je više od 300.000 potpisa.

»Prikupili smo više nego ijedan kandidat u povijesti od kada se prikupljaju potpisi za predsjedničku kandidaturu. Očekuje nas kampanja za bolju Hrvatsku, idemo u jednu modernu, samosvjesnu, domoljubnu, snažnu Hrvatsku. Kako smo dobili ovako veliku potporu hrvatskog naroda potpisima, očekujem i izbornu pobjedu«, naglasila je Grabar-Kitarović.

Dovoljan broj potpisa uspio je skupiti i kandidat iz udruge *Živi zid* **Ivan Vilibor Sinčić**, koji je predao više od 15.000 potpisa. »Dovedeni smo u stanje u kojem bismo sljedećih 26 godina morali ostvarivati rast BDP-a od pet posto da bi dostigli 1990. godinu. Mislim da o njima i njihovim politikama više ne treba reći niti jedno slovo«, rekao je Sinčić.

PROGRAMI KANDIDATA

Programi predsjedničkih kandidata već su poznati javnosti. Sveučilišni profesor Ivo

Josipović, je predstavio svoj izborni projekt – paket ustavnih promjena koji predviđa temeljnu reformu Hrvatske i političkih odnosa radi privrednog oporavka. Glavne točke su ustavne promjene u smislu veće decentralizacije, podjele Hrvatske u regije koje bi imale veće proračune i veće ovlasti, te jača participacija građana u političkom životu nacije.

Josipović je obrazložio da ustavnim promjenama predlaže izborni sustav s preferencijalnim glasovanjem, tako da pola hrvatskog Sabora bude birano neposredno – imenom i prezimenom, a druga polovina sa stranačkih lista. Josipović također predlaže da građani s 10.000 potpisa mogu uvrstiti u dnevni red Sabora neku temu, a glede teritorijalne reorganizacije, Josipović predlaže da Hrvatsku čini pet do osam regija, umjesto sadašnjih 20 županija.

»Moj ustavni paket je ozbiljna i temeljna reforma cijele države i političkih odnosa, koji garantira rast odgovornosti onih koji su izabrani. To je novi okvir koji će pratiti iskustva drugih zemalja, a koja su pokazala da nema privrednog oporavka bez promjena kakve sadrži moj izborni projekt, za koji tvrdim da je pravi put«, obrazložio je nedavno Josipović.

Jedan od prijedloga za ustavnu promjenu je i da se funkcioneri pod sumnjom za počinjenje nekog ozbiljnog krivičnog djela, automatski moraju suspendirati s dužnosti, što, kako kaže Josipović, podržava čak 95 posto anketiranih građana.

Prema istraživanjima agencija, glavni je Josipovićev konkurent kandidatkinja Kolinda Grabar-Kitarović, politolog i filolog, nekadašnja ministrica vanjskih poslova i europskih integracija i aktualna pomoćnica generalnog tajnika NATO-a. Iako ih je njihov bivši stranački kolega Milan Kujundžić počeo sve jače napadati, u stožeru HDZ-ove kandidatkinje kažu kako se na Kujundžića uopće neće referirati, jer »imamo samo

jednog protukandidata, a to je Ivo Josipović«, dok je Grabar-Kitarović rekla prilikom posjete Gospiću kako »ova nesposobna, bešćutna, neodgovorna, bezidejna Vlada, uopće nema nikakvog obraza priznati da ne rade dobro i da vode državu u propast«.

Kandidatkinja Grabar-Kitarović će se prema predstavljenom programu zalagati za socijalnu stabilnost, usklađivanje mirovina s rastom plaća, kao i za vladavinu prava i pravnu stabilnost Hrvatske, poticanje umrežavanja malog i srednjeg poduzetništva, a podupirat će reforme obrazovnog sustava.

»Moj prvi potez bit će sazivanje sjednice Vlade, zbog lošeg socijalnog i gospodarskog stanja«, kaže Grabar-Kitarović.

Kandidat Milan Kujundžić, liječnik, podržava odrednice i ciljeve *Saveza za Hrvatsku*, među kojima su očuvanje, poticanje i zastupanje jasnih i čvrstih nacionalnih stavova, interesa, identiteta i suverenosti Hrvatske unutar Europske unije, zaustavljanje propadanja te oživljavanje hrvatskih sela i otoka, demografska obnova i zaštita obitelji kao temelja Hrvatske, temeljene na općeljudskim i kršćanskim vrijednostima te očuvanje hrvatske kulturne baštine i tradicije kao jamstva za očuvanje hrvatskog nacionalnog bića.

Jedini pravi autsajder Ivan Velibor Sinčić, široj javnosti je poznat po angažmanu u udruzi *Živi zid*, koja sprečava deložacije širom države. Sinčić

najavljuje borbu protiv dugova i deložacija, izlazak iz Europske unije, te povlačenje vojnika iz Afganistana.

»Borimo se i zalažemo za poništenje pretvorbe i privatizacije, za povratak svega otegotog, za lustraciju svih ratnih profitera i propalih političara, trenutačnu obustavu deložacija, promjenu ovršnog zakona i povratak monetarnog suvereniteta Republike Hrvatske«, rekao je Sinčić za HRT.

Sinčić je student na četvrtoj godini zagrebačkog Fakulteta elektrotehnike i računarstva, a najmlađi je kandidat za predsjednika Hrvatske u povijesti.

Priredio: Z. Sarić

VELEPOSLANSTVO REPUBLIKE HRVATSKE BEOGRAD

Kneza Miloša 62, 11 000 Beograd

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Srbiji, daje slijedeću

OBJAVU BIRAČIMA

IZBORI ZA PREDSEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE ODRŽAT ĆE SE U NEDJELJU 28. PROSINCA 2014. GODINE OD 7,00 DO 19,00 SATI (EVENTUALNI DRUGI KRUG IZBORA ODRŽAT ĆE SE U NEDJELJU 11. SIJEČNJA 2015. GODINE) U KONZULARNOM UREDU VELEPOSLANSTVA REPUBLIKE HRVATSKE U BEOGRADU, KNEZA MILOŠA 82/I KAT I U GENERALNOM KONZULATU REPUBLIKE HRVATSKE U SUBOTICI, MAKSIMA GORKOG 6

SVI BIRAČI O B V E Z N I SU PROVESTI PRETHODNU I AKTIVNU REGISTRACIJU BIRAČA KAKO BI MOGLI PRISTUPITI GLASOVANJU NA IZBORIMA i to:

- Birači S PREBIVALIŠTEM u Republici Hrvatskoj koji će se zateći u inozemstvu na dan održavanja izbora trebaju obaviti PRETHODNU registraciju

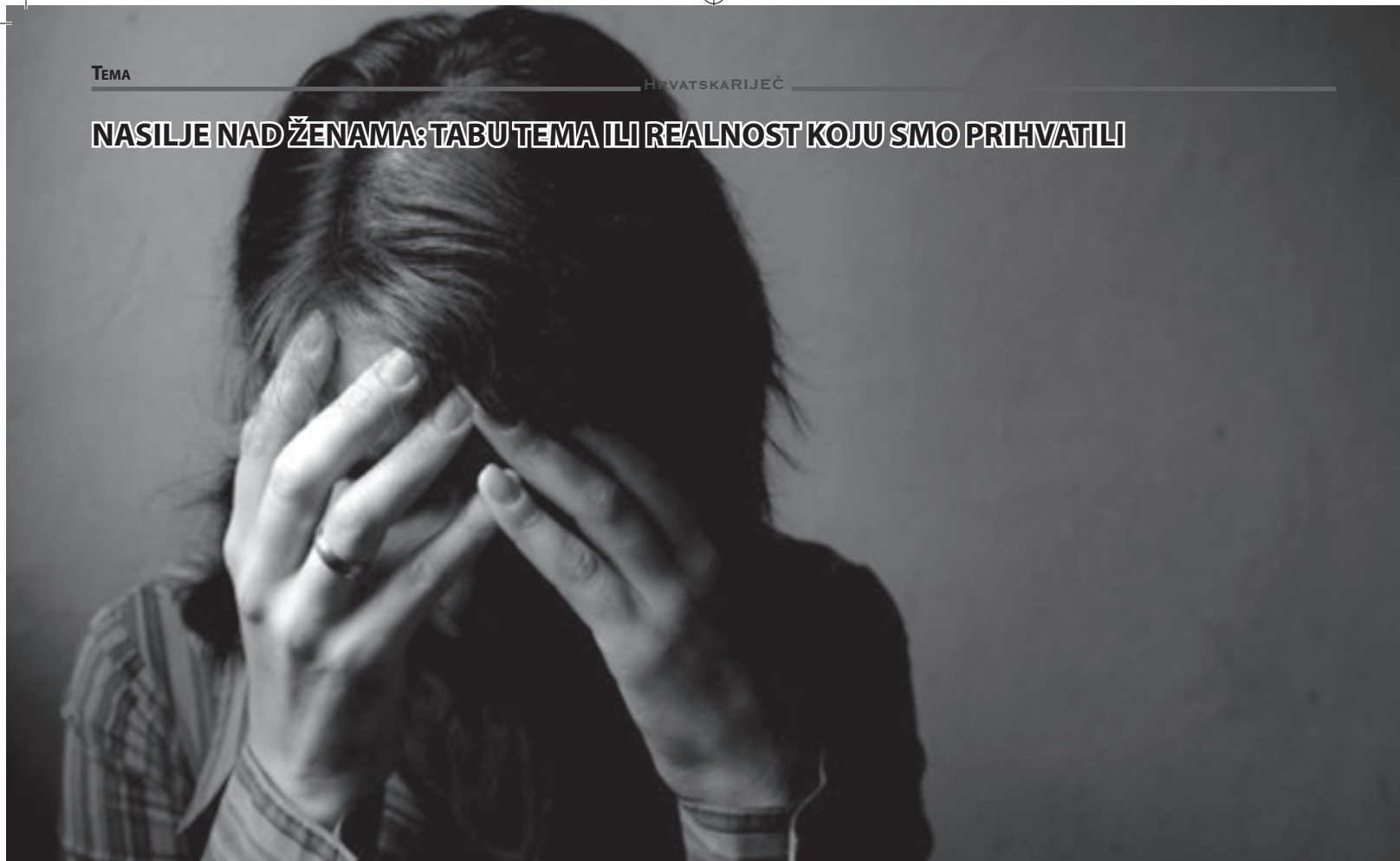
- Birači koji NEMAJU PREBIVALIŠTE u Republici Hrvatskoj trebaju obaviti AKTIVNU registraciju

REGISTRACIJA BIRAČA OBAVLJAT ĆE SE, OVISNO O MJESTU GLASOVANJA, U VELEPOSLANSTVU REPUBLIKE HRVATSKE U BEOGRADU (KONZULARNI URED) I GENERALNOM KONZULATU REPUBLIKE HRVATSKE U SUBOTICI

ROK ZA POSTUPAK PRETHODNE I AKTIVNE REGISTRACIJE BIRAČA ISTIJEČE 17. PROSINCA 2014. GODINE

- Državljeni Republike Hrvatske mogu obaviti uvid u registar birača, temeljem svog OIB-a ili MBG i prezimena, na internetskim stranicama www.uprava.hr

NASILJE NAD ŽENAMA: TABU TEMA ILI REALNOST KOJU SMO PRIHVATILI

Ponižavanje, omalovažavanje i na kraju batine

*Tipska obitelj u kojoj se događa nasilje ne postoji * Obrasca nema jer, nasilje se događa i kod neobrazovanih i visokoobrazovanih, kod nezaposlenih i zaposlenih i nasilnika ima u svim društvenim slojevima*

Malodobna majka, od 17 godina, trpjela je fizičko nasilje od svog nevjenčanog supruga, ali kada je povrijedio njihovo zajedničko dijete od godinu i pol dana smogla je snage reagirati na nasilje. Po susjedu je potresno pismo prosljedila Centru za socijalnu skrb u Somboru, a stručnjaci centra i policiji trebalo je samo sat vremena da reagiraju i malodobnicu izmjestе iz obitelji, gdje je trpjela nasilje i smjeste u sigurnu kuću. Zbrinuto je i dijete kome je otac slomio butnu kost. Sljedeći koji su trebali reagirati je tužiteljstvo, no otac nije pri-

veden, ostao je na slobodi, što je one koji su intervenirali na ovom slučaju prilično iznenadilo. Ovo je slučaj koji se, u okolini Sombora, desio nekoliko sati prije nego li što sam počela pisati ovaj tekst i gotovo školski se uklapa u temu ovog članka, a to

je nasilje nad ženama. O nasilju se proteklih dana, s obzirom na to da se, od 25. studenoga do 10. prosinca obilježava 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama u medijima govorilo više nego li obično, ali nasilje se događa svaki dan i svaki dan na njega

treba reagirati, bez obzira jesmo li susjedi ili rođaci žrtava ili smo i sami žrtve nasilja.

SLABA KARIKA – CENTRI ZA SOCIJALNU SKRB

Centrima za socijalnu skrb u Srbiji, prema podacima za 2012. godinu prijavljeno je više od 9.300 žrtava nasilja. U odnosu na 2006. godinu kada je na snagu stupio Obiteljski zakon broj žrtava nasilja povećan je skoro tri puta. Međutim, to ne znači nužno da je nasilja više nego li što je bilo, već je povećan senzibilitet na nasilje, a snižen je i

HRVATSKA

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova Hrvatske, a prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji od 2003. godine kada je zakon donesen, svake godine prijavljeno je između 11.500 i 17.500 počinitelja, a broj žrtava nasilja u obitelji je između 14.500 i 22.200, od čega su žene žrtve u skoro 70 posto slučajeva.

prag tolerancije na nasilje. Prema istraživanjima Pokrajinskog tajništva za rad, zapošljavanje ravnopravnost spolova skoro svaka druga žena doživljava ili je doživjela neki oblik psihičkog nasilja u obitelji, a dominira ponižavanje i omalovažavanje. Svaka treća žena pretrpjela je tjelesno nasilje od člana svoje obitelji. U svim oblicima nasilja nasilnik je najčešće sadašnji ili bivši suprug ili partner. No, egzaktnih podataka o broju žena koje su bile žrtve nasilja nema, potvrdila nam je pomoćnica u Pokrajinskom tajništvu za rad zapošljavanje i ravnopravnost spolova **Anita Beretić**. »Prikupljanja statističkih podataka i istraživanja na terenu za nas su bili izazov, a bit će i u narednom periodu. Nema jasne brojke niti o broju slučajeva nasilja, niti o krajnjem ishodu tih slučajeva, jer se nama slučaj ili multiplicira, ili žrtva, pa i s fatalnim ishodom, nigdje u sustavu ne bude zabilježena. Planiramo zato uvođenje jedinstvene evidencije o slučajevima nasilja. Pilot projekti rađeni su u Somboru i Zrenjaninu, a naš, pokrajinski, nacrt jedinstvene evidencije ušao je u Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji«, kazala je Beretić. No, nije problem samo to što nema jedinstvene evidencije žrtava nasilja.

»Jedan od projekata koji je podržala Misija OESS-a je istraživanje rada institucija na lokalnim nivou koji se tiču zaštite žena od nasilja u obitelji. Najlošija je situacija u centru za socijalnu skrb. Problem je što imaju premalo ljudi koji bi se bavili nasiljem u obitelji, a s druge strane zaštita žrtve nije uvezana institucijski, a tu su centri za socijalnu skrb važna karika. Problem su i zdravstvene institucije koje ne objašnjavaju na dovoljno transparentan način žrtvama nasilja, koje se pojave kod njih jer su u tom nasilju povrijeđene, koja su njihova dalja prava u zaštiti«, kazala je **Zorana Antonijević** iz Misije OESS-a na tribini u Somboru. Kao problem ona je istaknula to što se nasilje nad ženama iz obitelji pre-

selilo na javne prostore kao što su radno mjesto žene, centri za socijalnu skrb, dvorišta vrtića ili škola. Zato će od naredne godine uz potporu OESS-a biti uveden sustav koji će omogućiti brzo javljanje takvih incidenata policiji.

SOMBOR KAO PRIMJER

»Godišnje se Centru za socijalnu skrb prijavi oko 80 slučajeva nasilja u obitelji, a policiji oko 200. Prosjek prijave nasilja u obitelji je oko 250 godišnje. Najviše se prijavljuje psihičko i ekonomsko nasilje. Fizičko nasilje je često onaj okidač kada se prijavljuje nasilje koje zapravo traje godinama«,

Silvija Kranjc

kazae direktorica Centra za socijalnu skrb u Somboru **Silvija Kranjc**. Sombor je grad koji

je prvi povezao sve institucije, od centra za socijalnu skrb, policije, zdravstva i tužiteljstva. Ovaj model kasnije je implementiran i u drugim sredinama. »Somborski model borbe protiv nasilja u obitelji ušao je kao platforma u Nacionalnu strategiju borbe protiv nasilja nad ženama. Ovaj model funkcionira više od 10 godina. To je zajednički

Bosiljka Pavićević Ostović

rad policije, Centra za socijalnu skrb, zdravstva, tužiteljstva i sudova. Specifičan je po tome što u centar zaštite stavlja žrtvu i njeni interesi su primarni«, kaže za naš list časnica **Bosiljka Pavićević Ostović**, koordinatorka Radne grupe u PU Sombor. Na terenu to znači da se, kada policija intervenira zbog prijave nasilja u obitelji, odmah obavještava Centar za socijalnu skrb, tužiteljstvo i žrtva ne mora sama

»objijati pragove« tražeći zaštitu i pravdu, već to rade povezane institucije.

POLICIJA PO PROTOKOLU

Ministarstvo unutarnjih poslova izradilo je Protokol o postupanju policijskih službenika u slučajevima nasilja u obitelji i formiralo Radnu grupu za borbu protiv nasilja. »Sukladno Protokolu policajci se redovito obučavaju kako bi na intervenciji prepoznali nasilje i kako bi adekvatno postupili da bi to nasilje dobilo zakonski epilog. U Policijskoj upravi u Somboru 38 policajaca naučilo je gestovni govor kako bi mogli reagirati i u slučajevima kada su žrtve nasilja osobe s invaliditetom koje imaju problem sa sluhom i govorom«, kaže časnica Bosiljka Pavićević Ostović. Prema policijskim podacima za 11 mjeseci ove godine na području Policijske uprave Sombor, koja obuhvaća grad Sombor i općine Kula, Odžaci i Sombor prijavljeno je 968 slučajeva nasilja u obitelji. Od tog broja podneseno je 111 kaznenih prijava, 76 prekršajnih prijava i izdano je 446 upozorenja. Ostali slučajevi bili su događaji koji nisu imali elemente nasilja. Najčešće žrtve obiteljskog nasilja su žene. »Kada već dođe do prijave nasilja teško je prepoznati zasebne oblike nasilja, jer kada kulminira fizičko nasilje, iza njega stoji ekonomsko ili psihičko nasilje«, kaže naša sugovornica iz somborske policije. Kada će se žena ohrabriti i prijaviti nasilje ovisi o tomu ima li posao i djecu. Prema statistici PU Sombor malo je slučajeva gdje su žrtve djeca ili roditelji. »Rekla bih da se svijest građana o neprihvatljivosti nasilja kao oblika rješavanja problema podigla posljednjih godina. Nasilje više ne prijavljuju samo žrtve, već i osobe iz bliže okoline, rođaci, kolege s posla. Dobro je da su građani u stanju prepoznati nasilje i da ne postoji više razmišljanje kako su to tuđi problemi u koje se ne treba miješati«, zaključuje Pavićević Ostović.

Zlata Vasiljević

ISTANBULSKA KONVENCIJA

Stojanka Lekić, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost pokrajinske skupštine istaknula je Istanbulsku konvenciju, koja je međunarodni akt koji treba pomoći zaštiti žena koje trpe nasilje. »Prema Istanbulskoj konvenciji država je obvezna izdvajati sredstva koja su namijenjena za brigu o nasilju nad ženama. Svi smo svjedoci da se žene žrtve nasilja vraćaju nasilniku, jer nisu ekonomski osnažene. Po Istanbulskoj konvenciji država je obvezna izdvajati sredstva za brigu o takvim ženama, ali naša država je iskoristila pravo i primjenu odložila za tri godine uz obrazloženje da naši zakoni nisu usklađeni s Istanbulsom konvencijom«, kazala je Stojanka Lekić, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost pokrajinske skupštine. Ona je također istaknula da se po Istanbulskoj konvenciji kazneno ili prekršajno nasilnik može goniti čak i u slučajevima kada žena žrtva nasilja povuče svoju izjavu, što će uskoro biti implementirano i u našim zakonima.

MR. SC. LJUBICA GLIGOREVIĆ, ETNOLOGINJA I MUZEJSKA SAVJETNICA IZ VINKOVACA

Tradicijsko bogatstvo očuvano u obiteljima

Razgovor vodila: Zlata Vasiljević

Ljubicu Gligorević slušala sam na nekoliko znanstvenih skupova i izložaba koje je u Somboru organizirala Udruga građana *Urbani Šokci*. Suradnica je mnogih hrvatskih udruga u Vojvodini, a način na koji govori o temama iz etnologije nikoga ne ostavlja nezainteresiranim. S obzirom na to da prostor Panonije ima toliko poveznica eto dovoljno povoda za intervju u *Hrvatskoj riječi*.

HR: Etnologinja ste u Vinkovcima, zapravo voditeljica Etnološkog odjela. Znaju vas i Hrvati s ove strane Dunava, jer ste česta gošća mnogih, prije svega šokačkih udruga i aktivna sudionica znanstvenih i drugih skupova. Jedno od priznanja za

tu suradnju dobili ste nedavno u Somboru kada ste postali počasna članica Udruge građana *Urbani Šokci*. Odakle ta suradnja s vojvođanskim hrvatskim udrugama?

Kontinuirana suradnja s Udrugom građana *Urbani Šokci* je od njihova osnutka 2008. godine. Već sljedeće godine u suradnji s Udrugom *Šokačka grana* iz Osijeka organiziran je Prvi Međunarodni okrugli stol u Osijeku i Somboru na kojem sam sudjelovala i od tada redovito dolazim u Sombor. Kada su somborski *Urbani Šokci* 2010. godine organizirali međunarodnu izložbu *Šokci i baština* u Gradskom muzeju Sombor sudjelovala sam na otvorenju izložbe, kao i ove godine *Lipi kò slika*, čime sam

uistinu počašćena, kao i samim priznanjem počasne članice Udruge. Početkom listopada ove godine bila sam i u Baču na njihovoj drugoj po redu manifestaciji *Ženskog tradicijskog češljanja Hrvatica u regiji*, u organizaciji UG *Tragovi Šokaca* na kojoj sam održala prigodno predavanje. A prije svega toga, mislim da je to bilo 2004. godine bila sam u Monoštoru u organizaciji njihova Kultuno umjetničkog društva Hrvata *Bodrog* na obilježavanju i proslavi Gospe Fatimske. U svakom slučaju, suradnja je uvijek vrlo ugodna. To su sve dragi ljudi i suradnici koji njeguju i drže do svoje tradicijske baštine i kulture što izuzetno cijenim, potičem i čemu se vrlo veselim. Veliki su napori i ljubav svih članova udru-

ga nositelja ovih događanja, ali i pojedinačnih obitelji *Šeremešić, Čoban, Tadijan* i drugih, a stručnjaci i znanstvenici najmanje što mogu učiniti je surađivati.

HR: Koliko je ovaj prostor Panonije, u etnološkom smislu, jedna cjelina, koliko je sličnosti i razlika i čime su one uvjetovane?

Jeste, to je jedan kulturološki korpus zajedničke hrvatske šokačke i bunjevačke tradicijske kulturne baštine sa svojim specifičnostima od mjesta do mjesta s obje strane Dunava. Puno je sličnosti, ali i dosta različitosti u ljepoti materijalne i duhovne kulture, ali i nepisanih pravila ponašanja iz društvenoga života, dijalektalnoga govora, za koja postoje živa sjećanja do danas,

određeni zapisi i iznad svega današnji promicatelji tradicijskoga života i kulture – starije osobe koje to prenose na mlade.

HR: Cijeli ovaj prostor bio je izložen miješanju s drugim narodima. Koliko je to imalo utjecanja i u jednom i u drugom smjeru?

Tijekom prošlosti neminovno je bilo utjecaja različitih etničkih skupina jednih na druge zbog zajedničkog života na istim prostorima, multikulturalnosti, različitih mijena, osobito po većim središtima i suvremenosti kojom živimo danas u suglasju s cjelokupnim tehnološkim razvitkom XXI. stoljeća i svim drugim suvremenim kulturnim stilovima. Uz to na svim područjima Panonije iz prošlosti imamo dosta i orijentalizama, mađarizama, germanizama, ne samo u izričajima, već i u drugim očitovanjima, koji su se dalje preoblikovali i u današnje vrijeme postali sastavni dio naslijeđa cjelokupne hrvatske kulture, ukorijenjeni u bunjevački i šokački subetnički identitet. Stoga je osobito značajno njegovanje svoje kulture među mladima, današnjim nositeljima tradicije u izvornom, koliko je to moguće i rekonstruiranom obliku u ovim vremenima tranzicije, jer to je jedan od načina naše suvremenosti po čemu ćemo biti prepoznati u budućnosti u općoj globalizaciji koja nas okružuje.

HR: Poznajete kulturu, tradiciju, običaje, nošnju Hrvata u Vojvodini. Što bi ste izdvojili kao nešto što je Vas kao etnologinju posebiice dojmilo?

Osobite su danas sačuvane starinske bačke šokačke i bunjevačke ženske i muške nošnje, djelomično očuvano tradicijsko graditeljstvo, ali i njegovanje starinskih običaja do današnjega vremena. Značajno je da je po obiteljima sačuvano pravo materijalno bogatstvo različitih uporabnih i ukrasnih rukotvorina, ali i onih obrtničke provenijencije izrađevina uz sva sjećanja i njegovanje duhovne kulture, u što sam se velikim

dijelom i sama osvjedočila da jeste. Tako je i među Hrvatima iz Vojvodine, koji stjecajem različitih okolnosti danas žive po Hrvatskoj. Naravno da takvih izrađevina treba biti sačuvanih i prezentiranih i po muzejima u Vojvodini, ali i po Hrvatskoj, kada se govori o Hrvatima izvan matične Domovine. I u našem vinkovačkom Muzeju, zahvaljujući donacijama doseljenih Šokaca iz Bačke posjedujemo jedan broj tradicijskih predmeta koji svjedoče o bogatoj kulturi Šokaca iz Bača i Monoštora.

HR: Vinkovački muzej ušao je u 69. godinu svoga postojanja. Koliko je u tom periodu pažnje bilo posvećeno etnologiji?

U početnim godinama osnutka Muzeja nije pridavana osobita pozornost tradicijskome životu i kulturi grada i sela, a time i sakupljanju takve muzejske građe. Tek je upošljavanjem prvoga školarinoga etnologa 1970. godine etnološki rad intenziviran. Do 1978. u kraćim ili dužim razdobljima izmijenile su se tri etnologinje. Od početka 1979. godine etnološki istraživački i muzeološki rad do danas je u kontinuitetu. Etnološki odjel je postao respektabilan s preko 5000 predmeta i bogatom dokumentacijskom građom, brojnim autorskim izložbama, koje su gostovale po drugim muzejima u Hrvatskoj te objavljenim stručnim i znanstvenim radovima. Suvremeni Etnološki postav, otvoren je 2001. godine u potkrovlju kasnobarokne zgrade Muzeja na površini od 700 četvornih metara. U više navrata, što nam je izrazito drago, promicali smo i hrvatsku tradicijsku baštinu Šokaca i Bunjevaca iz Vojvodine, iz Monoštora, Sonte, Bača, Sombora, Tavankuta, Subotice...

HR: Koliko je ostala tradicijska kultura, bilo kroz udruge, priredbe i manifestacije, bilo kroz svakidašnji obiteljski život?

U današnje vrijeme na sreću dosta je sačuvana šokačka tradicijska baština na vinkovač-

kom području i cijelom istoku Hrvatske, unatoč ratnim stradanjima tijekom Domovinskoga rata. I u tim mjestima je obnavljana na sve moguće načine i živi u rekonstruiranom obliku do današnjega vremena. Makar u ovo naše suvremeno vrijeme stariji Šokci, Hrvati rimokatolici, zbog depopulacije i općih društvenih prilika doseljavanja iz različitih krajeva bivše zajedničke države i međusobnih ženidbenih veza sve više postaju manjina. Ali i drugi Hrvati, uz tradicijsku kulturu svoga zavičaja iz kojega su došli, njeguju bogatu starosjedilačku šokačku kulturu mjesta gdje danas žive. Skoro da nema mjesta na području Vukovarsko-srijemske županije, a da nema kulturno-umjetničko društvo, jednu ili više udruga ili svoju priredbu na tradicijskom tragu. Svi se jednom godišnje okupljaju oko *Vinkovačkih jeseni*, koje su ove godine obilježile 49 godina kontinuiranog trajanja.

HR: Za popunjavanje važni su darovatelji, ljudi koji poklanjaju predmete i drugo naslijeđe iz svojih obitelji. Kakva iskustva u tome ima vinkovački muzej?

Muzeji su u prošlosti i nastajali zahvaljujući prije svega donacijama kolekcionara i onim pojedinačnim. U današnje vrijeme na sreću dosta je darovatelja različitih pojedinačnih ili skupnih tradicijskih obiteljskih predmeta, starih fotografija i dokumenata. Za sljedeću godinu je u pripremi izložba darovanih predmeta od većeg broja darovatelja, među kojima će biti izložena i darovana građa vezana uz bačke Šokce.

HR: Jedan od načina upoznavanja tradicije svakako su i mediji. Vi ste angažirani i u tome i na Vinkovačkoj televiziji emitira se Vaša emisija *Gori lampa*.

Javni nastupi su dio mog života od najranije, rekla bih predškolske dobi, najprije recitiranje, gluma, poslije rad na radiju, vođenje priredbi...

Sve su to razlozi zašto je nadalje spoj struke i medija postao

magično neodvojiv. Za Radio Vinkovce tijekom 1995./1996. realizirano je 50 jednosatnih autorskih radijskih emisija *Iz tradicijskog života*, pohranjenih tonski, ali i u korice jedne od knjiga. U razdoblju 2006. – 2009. realizirano je 99 jednosatnih autorskih emisija *Gori lampa*, s pričama s terena, zanimljivostima iz muzeja, uz neizostavnu tamburašku glazbu, koju je tražilo tržište. Emisije su u razmjeni gledane diljem Hrvatske, ali i u Bačkoj, BiH, gdje je dopirao signal VTV-a. To je bila (i jeste) svojevrsna promidžba etnološko-antropološkom i muzeološkom radu. »Glavni glumci«, bili su brojni kazivači, njih preko stotinu – suradnici s terena. Uvijek sam im bila izrazito zahvalna, što su pristajali razgovarati sa mnom kako bismo zabilježili njihova znanja, umijeća, reminiscencije na prošlost njihove obitelji, mjesta, zajednice i sačuvali za budućnost. Na žalost jedan broj tih dragih ljudi nisu među živima. Emisije su arhivirane i na Vinkovačkoj televiziji i kod nas u Muzeju. Povremeno se mogu vidjeti reprizna izdanja.

HR: I da se vratimo na početak intervjua. Hoćemo li Vas uskoro ponovno imati prigodu ugostiti u Vojvodini?

Uvijek rado dođem profesionalno i osjećam se vrlo ugodno na vašem lijepom prostoru u kontaktima s izuzetno dragim i srdačnim ljudima. Ove jeseni sam bila češće nego inače i privatno obišla Suboticu i Palić, što mi je nezaboravan izlet. Volim s prijateljima dolaziti i u vaše čarde na obali Dunava, kušati riblje specijalitete, a želja mi je i više upoznati ta lijepa mjesta uz Dunav. Stari Šokac Vinkovčanin Ivan Vinkov, učitelj u mirovini, čija se obitelj krajem XIX. stoljeća iz Monoštora doselila u Retkovce, vinkovački kraj, uvijek mi je govorio kako su bački Šokci u odnosu na naše s ovu stranu Dunava nekako smireniji, tiši, blaži. Ima tu nečega. Veselim se sljedećem dolasku!

IZLOŽBA U ETNOGRAFSKOM MUZEJU U ZAGREBU

Slike od slame i božićnjaci bačkih bunjevačkih Hrvata

Narednih mjesec dana, građani i posjetitelji grada Zagreba moći će vidjeti i diviti se slikama od slame i božićnim kolačima, božićnjacima u Etnografskom muzeju u Zagrebu u kojemu je 6. prosinca otvorena izložba *Slike od slame i božićnjaci bačkih Hrvata Bunjevaca*.

Na izložbi je predstavljeno 25 božićnjaka, od kojih su trinaest napravile žene iz Sombora, Subotice i okolnih mjesta – Đurđina, Tavankuta, Žednika, Novog Žednika i Male Bosne. Ostalih jedanaest božićnjaka napravljeno je u Zagrebu, a jedan je iz Siska. Osim božićnih kolača, na izložbi se mogu vidjeti i 42 slike od slame koje su dio *Zbirke naive u tehnici slame* Hrvatskog kulturnog prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta.

OSOBNOST BAČKE RAVNICE

Izložbu je otvorio zamjenik pročelnika Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport **Tedi**

Lušetić. Istaknuo je da bogatstvo naše tradicije moramo osobito čuvati i da je grad Zagreb rado dao potporu izložbi, a u osvrtu na svoj nedavni posjet Tavankutanima, želio je da svi Hrvati takvim emocijama i snagom čuvaju svo ono bogatstvo koje hrvatski narod ima širom svijeta.

Ravnatelj Etnografskog muzeja **Damodar Frlan** izrazio je zadovoljstvo što muzej može javnosti predstaviti slike od slame i božićne kolače kao dio kulturnog

tio je zahvale svima onima koji su omogućili realiziranje izložbe. Suknović je prisutnima pokušao približiti umjetnost kojom su se bunjevački Hrvati predstavili: »Jedna je slika tisuću riječi. Sve su ove slike otkinuti dijelovi naših života, njihov je jezik slikovit, ali ako se prepustite toj tišini i sami ćete otkriti koliko je rječita, puna priča i uspomena, čistoće i časti. Dok htjedismo darivati ono najdragocjenije od nas učinili smo to ovdje gdje znamo da smo pred svojima i gdje znamo

Za vrijeme trajanja izložbe, u Etnografskom muzeju 13. prosinca od 11 do 13 sati održat će se radionica koju će voditi etnologinja Bojana Poljaković i izrađivat će se figurice od tijesta, a 20. prosinca u istom terminu će **Marija Nimčević** održati slamarsku radionicu.

identiteta bunjevačkih Hrvata, čime se daje doprinos kulturnoj opstojnosti Hrvata, ali i obogaćuje kulturna ponuda grada Zagreba.

U ime HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta kao njezin predsjednik **Ladislav Suknović** upu-

da ne manjka prijateljske otvorenosti.«

Predsjednik Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata u Zagrebu, **Antun Vujević** je kratko predstavio rad društva, koje djeluje 25 godina bez prekida, a nakon toga je prisutnima

približio način života na salašu, odnosno mjesto i značaj božićnjaka, temeljeno na osobnim sjećanjima.

Mons. **Nedeljko Pintarić**, izaslanik zagrebačkog nadbiskupa kardinala **Josipa Bozanića** i moderator zagrebačkog duhovnog stola u pozdravnim riječima napomenuo je važnost slame s obzirom na to da je i Isus, sin Božji utjelovljen na slami.

Predstavnik katoličkog društva za kulturu povijest i duhovnost **Ivan Antunović**, **Ivica Ivanković Radak** iskazao je ponos svih bunjevačkih Hrvata na ovu izložbu i istaknuo da izloženi božićnjaci nisu samo eksponat, nego predstavljaju i znak i dar svih vrijednih kućanica iz Subotice, Sombora i okolice u Zagrebu. »Ono što danas krasi ove prostorije Etnografskog muzeja predstavlja osobnost bunjevačke grane i ponosni smo što danas svima možemo pokazati ovu osobnost bačke ravnice«, rekao je vlč. Ivanković Radak prigodom otvorenja izložbe.

Želja mi je bila da se i Hrvatska upozna s božićnjakom i da prepozna u njemu jedan prekrasan hrvatski dragulj. Voljela bih da ovaj kolač bude prisutan ispod svakog katoličkog bora i na svakom katoličkom stolu, riječi su Marite Žužanić, idejnog tvorca izložbe

HRVATSKI DRAGULJ

Izložbu su uz Etnografski muzej, organizirali HKPD *Matija Gubec* i Galerija prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta, Društvo vojvođankih i podunavskih Hrvata iz Zagreba i Etnološki odjel *Blaško Rajić* pri Katoličkom društvu za kulturu povijest i duhovnost *Ivan Antunović*.

Idejni tvorac i jedan od realizatora izložbe je Zagrepčanka **Marita Žužanić**, rodom iz Čonoplje, koja kaže da joj se ideja rodila prije četiri godine kada je bila u New Yorku kod kćerke u gostima. Dok je na Badnjak hodala gradom po slastičarnama, tražeći nešto što simbolizira Božić kroz kolače, kaže da nije ništa našla i onda se sjetila božićnjaka. »Cijeli život me za Božić veže božićnjak. Moj otac mi je usadio ovu ljubav prema božićnom kolaču. Kroz ovu izložbu mi je želja bila da se i Hrvatska upozna s božićnjakom i da prepozna u njemu jedan prekrasan hrvatski dragulj. Kroz medije smo pokušali animirati djecu u vrtićima, školama i vjernike po župama da naprave radionice božićnjaka i da on bude prisutan ispod svakog katoličkog bora

i na svakom katoličkom stolu. Prijedlog etnografskog muzeja je da izložba, skupa s radionicama, postane tradicija. Nadam se da će to i uspjeti i da će postati tradicija ne samo unutar muzeja, nego i u mnogim katoličkim obiteljima!« rekla je Marita Žužanić.

RADIONICE U ZAGREBU

Radionice božićnjaka u Zagrebu koje su prethodile izložbi održale su se sredinom listopada u Društvu vojvođanskih i podunavskih Hrvata, a vodila ih je Subotičanka **Marija Vukov**. Radionice su pohađali članovi i prijatelji Društva te članovi Hrvatske mladeži Bačke i Srijema i studenti Etnologije i kulturne antropologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radionica je organizirana i za učenike Hotelijsko-turističke škole u Zagrebu. Hrvatska mladež Bačke i Srijema koja djeluje u Zagrebu također je održala radionicu božićnjaka koja je urodila kolačem prikazanim na izložbi.

Jedna od suradnica u pripremanju izložbe bila je i etnologinja **Bojana Poljaković**, rodom iz Subotice. »Budući da sam ove godine istraživala običaj pripremanja božićnjaka i način na koji

Mons. Nedeljko Pintarić, Damodar Frlan, Tedi Lušetić, Antun Vujević i Ladislav Suknović

je on prezentiran na izložbama u Subotici, čast mi je što sam imala priliku surađivati s Etnografskim muzejom i prirediti tekst za ovu izložbu. Nije mala stvar kad je prepoznato kao nešto vrijedno iz naše vlastite kulture, a k tome još i imate priliku surađivati na prezentaciji istoga. Drago mi je što je došao veliki broj ljudi na otvorenje izložbe, jer je to odraz zainteresiranosti publike kako za bunjevačke Hrvate tako i za njihovu kulturu. Predlažem da svi oni koji su bili na otvorenju svakako još jednom posjete izložbu kako bi doživjeli u punini elegantnost i profinjenost, kako prezentiranih predmeta, tako i

same izložbe«, rekla je etnologinja Poljaković. Bojana je naglasila i da je posebno ponosna na božićnjak koji je izradila skupa s ostalim članovima Hrvatske mladeži Bačke i Srijema.

Izložbu će ovih blagdanskih dana moći vidjeti Zagrepčani i ostali gosti grada u Etnografskom muzeju do 11. siječnja 2015.

Hrvati Bunjevci iz Bačke ovom izložbom imali su se priliku po drugi puta predstaviti u zagrebačkom Etnografskom muzeju, prvi put je to bilo 1998. godine s izložbom *Tradicijska kultura bačkih bunjevačkih Hrvata*.

Jelena Dulić Bako

Marita Žužanić

Kako proslavljate Materice?

VESNA FRANCIŠKOVIĆ,
trgovkinja, Subotica

Faljen Isus gazdarice...

Jedan od najdražih i najradosnijih blagdana prije Božića jesu Materice. Oduvijek su bile posebne i kao djeca smo ih željno iščekivali. Ujutro bi prvo mami čestitali ovaj poseban dan, a ona bi nas darivala. Danas kada sam ja mama s radošću se sjećam kako je to nekada bilo, a s ponosom u srcu čekam moje najdraže čestitare. S obzirom na to da imamo tri kćeri, nastojim sve ove običaje i našu bogatu tradiciju i baštinu prenijeti i na njih. Baš kao i ja nekada, i one danas odmah kad ustanu prvo mi čestitaju Materice. Darovi kojima ih darivam, obvezno sadrže neizostavne dije-love puput jabuke, novčića, oraha... Mi smo nekada išli čestitati strini, majki... Danas s djecom idemo kod moje mame, njihove bake na ručak, a navečer kod muževljeve mame, majke i sverve na večeru. Cijeli dan provedemo u krugu najbližih, a dobro poznata čestitka »Faljen Isus gazdarice, čestitamo materice« ponovi se nekoliko puta. Neizostavna je i sveta misa, gdje toga dana na poseban način zahvalim Bogu na daru majčinstva. Prošle godine sam se oblačila u bunjevačku narodnu nošnju i imala zadatak darivati djecu na kraju svete mise. To mi je bilo posebno iskustvo, a vjerujem da će i djeci ostati u lijepom sjećanju. Trudimo se sačuvati naše običaje tijekom cijele godine, a napose u ovo blagdansko vrijeme. Rekla bih da se kod Materica nije puno toga promijenilo, da su običaji zadržani i oni se prenose s koljena na koljeno. Mislim da u tome uspijevamo, jer kćeri već sada vole i čuvaju običaje, i raduju se svim predstojećim blagdanima. Iskristila bih ovu priliku i svim mamama i majkama čestitala Materice!

Ž. V.

MARGITA GROMILOVIĆ,
kućanica, Sombor

Dan poštovanja i radosti

Materice su za mene uvijek bile poseban i značajan dan, naročito od kada imam unučad i praunučad. Sjećam se kada smo bili djeca, na salašima na Nenadiću, toga dana odlazili smo našim starima u posjet da bi čestitali Materice. Nije se išlo od kuće do kuće, već samo u rodbinu da bi čestitali Materice. Iako danas imam 80 godina mislim da se nije mnogo toga promijenilo. Ostao je to dan kada se posebno poštovanje iskazuje majkama, bakama, tetkama. Nekada sam išla i čestitala Materice, a danas okupljam djecu, unučad i praunučad kod sebe toga dana.

Imam deset unučadi i osam praunučadi i oni se okupe na taj dan kod mene da bi mi čestitali Materice. Svi mi oni toga dana dođu na ručak, a meni ni s ovoliko godina nije teško spremi i ugostiti ih. S radošću se pripremam da ih ugostim i s radošću ih očekujem. Dolaze s čestitkom, a ja svakom od njih spremim neki dar. Ne mora to biti neki veliki dar, ali mali znak pažnje svakako. Posebice je za mene to radostan dan, jer se svi okupimo, a meni je kada ih sve vidim zajedno puno srce. Lijep je i radostan taj dan i za njih, jer se svi sretnemo i podijelimo lijepe zajedničke trenutke. Do sada sam svake godine okupljala svoju obitelj, iako mi je već osamdeset godina, a dokle će tako biti, ne znam. Uvijek je tako bilo, mlađi su čestitali starijima koji su ih onda darivali. Lijepo je što se taj običaj u našim obiteljima još uvijek sačuvao i što se na taj dan s posebnim poštovanjem odnosimo prema našim mamama i bakama. Nadam se da će ove mlađe generacije, kojima mi to prenosimo, sačuvati taj običaj.

Z. V.

NEVENKA FABIJAN VIDA KOVIĆ,
umirovljenica, Zagreb

Sve po tradiciji

Rodila sam se i odrasla u Subotici, a davne 1957. godine došla sam u Zagreb, gdje i sada živim. Volim naše bunjevačke običaje i uvijek sam ih se trudila održavati u obitelji i prenositi ih na djecu. Čini mi se da sam u tome i uspjela, jer iako mi sinovi sada žive u Dalmaciji i Zagorju, čak su i moje snahe usvojile i primijenjuju neke naše bunjevačke običaje, jer kažu da im se sviđaju. Mi sve blagdane slavimo, počev od Mikulaša, kako smo kod kuće zvali sv. Nikolu, Materica, Oca pa do Božića. Materice prvo proslavljam u krugu obitelji. Dođe mi cijela obitelj na ručak, a ja ih počastim s rupčićima i jabukama. Kasnije, istog tog dana, ali u večernjim satima, okupimo se u prostorijama našeg Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata. Svake godine imamo isti program za Materice – najprije **Luka Štilinović** pročita neku pjesmu ili ispriča pripovjetku o Matericama, a potom imamo jedno dijete koje nama ženama recitacijom čestita Materice. Nakon što mu svi odgovorimo: »Živ bio i velik naraso«, počinju razgovori uz kolače koje ranije pripremimo. Djeci, odnosno sada već našim unucima, napravimo mali *bućur*, kojim ih darivamo. U *bućur* stavimo jabuku, koju kunu, lješnjake, orahe, čokoladicu... Posljednjih godina od kako su nam se priključili i naši studenti iz Vojvodine, dijelimo i njima male darove za Materice. Uvijek bude lijepo i veselo. Oce proslavljamo malo skromnije i u krugu obitelji, a Božić je također po bunjevačkoj tradiciji. Uvijek imamo božićnjak ispod bora ili na stolu i novčić unutar njega i tradicionalnu večeru za Badnjak.

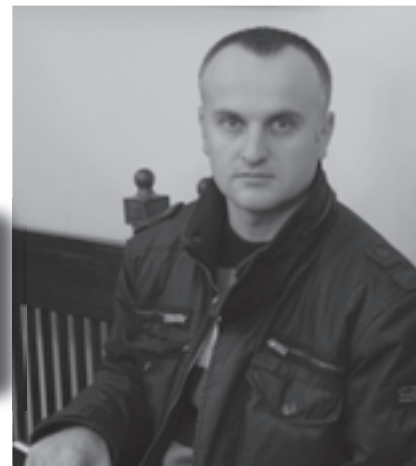
J. D. B.

RAZGOVOR O PLANOVIMA, SURADNJI UDRUGA I FINANCIRANJU U KULTURI

ZLATKO NAČEV ČLAN IO HNV-a ZADUŽEN ZA KULTURU

Izraditi temeljni dokument – Strategiju o kulturi

Osnovne smjernice – podizanje kapaciteta udruga, suradnja HNV-a s kulturnim institucijama i udrugama u RH, financiranje udruga putem natječaja, podupiranje postojećih regionalnih manifestacija...

Na prvoj sjednici novog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća, na kojoj su izabrani predsjednik i dopredsjednik Vijeća kao i predsjednik Izvršnog odbora, izabrani su i novi članovi Izvršnog odbora po resorima. Za člana Izvršnog odbora za kulturu izabran je **Zlatko Načev**, što nam je bio povod razgovora s njim.

Na konstitutivnoj sjednici HNV-a, izabrani ste za člana Izvršnog odbora zaduženog za kulturu. Od kolike važnosti je za Vas ta funkcija i kakvi su vam planovi za naredni period?

Područje kulture jedno je od četiri zakonom definirane oblasti djelovanja HNV-a, i po značaju za očuvanja identiteta naše zajednice u Republici Srbiji zauzima mjesto odmah iza obrazovanja na hrvatskom jeziku. Budući da je kultura najrašireniji i najdostupniji oblik djelovanja u okviru naše zajednice, koji nije ograničen strogim zakonskim okvirima, funkciju člana Izvršnog odbora zaduženog za kulturu, smatram izuzetno odgovornom. Za svaki ozbiljan posao treba se dobro pripremiti i izraditi kvalitetan plan, u tom smislu osim redovitih aktivnosti, radit ćemo na izradi temeljnog planskog dokumenta u kulturi: strategije o kulturi Hrvata u Republici Srbiji, a na osnovu koje ćemo izraditi akcijske planove za svaku od oblasti našega rada. Neke od osnovnih smjernica budućeg rada bit će: rad na podizanju kapaciteta postojećih udruga i osnivanju novih udruga gdje za to ima potencijala,

intenzivirati suradnju HNV-a s kulturnim institucijama i udrugama u Republici Hrvatskoj, nastavak politike financiranja udruga putem natječaja iz vlastitih sredstava, uz rad na pronalaženju ovih izvora financiranja, podupiranje postojećih regionalnih manifestacija i uspostavljanje tematskih manifestacija na razini cijele zajednice i održavanje redovitih sastanaka s udrugama i poticanje njihove međusobne suradnje.

Kada je u pitanju rad hrvatskih udruga u Srijemu, kakvi su Vam planovi?

Hrvatske kulturne udruge u Srijemu, ali općenito i ostale udruge koje djeluju u sredinama gdje živi malo Hrvata, često se susreću s problemom nedostatka osoba koje bi na kvalitetan način vodile rad sekcija u našim udrugama. Nerijetko se za taj posao moraju angažirati osobe mimo zajednice koje se za to moraju platiti, što dodatno otežava rad naših udruga. U tom smislu HNV će uključivati zainteresirane udruge u projekte edukacije preko hrvatske Matice iseljenika i drugih organizacija, kako bi kadrovski osnaživali naše udruge.

Kako ocjenjujete dosadašnju suradnju hrvatskih kulturnih udruga i konkretno u Srijemu i na koji način bi se ta suradnja mogla pospješiti i produbiti?

Nažalost, loša materijalna situacija odražava se i na suradnju među našim udrugama, koju ocjenjujem kao ne baš najbolju. Slabo se posjećujemo, a još

je manje zajedničkih programa. Uglavnom se suradnja svodi na posjete udrugama u neposrednoj blizini i na organiziranje regionalnih manifestacija (*Šokci i baština*, *Srijemci Srijemu*), jednom godišnje. Jedan od pozitivnih primjera suradnje jesu malonogometni turniri između hrvatskih udruga u Srijemu, u okviru kojih se pet srijemskih udruga susreće 4 do 5 puta godišnje na cjelodnevnom druženju. Smatram da se ovo pitanje treba razmatrati u okviru sastanaka s udrugama, kako bi se zajednički, u skladu s materijalnim i logističkim mogućnostima, definirali sadržaji i oblici buduće suradnje.

Kako bi po Vašem mišljenju, trebala biti raspoređivana financijska sredstva hrvatskim udrugama?

Raspodjelu sredstava udrugama na osnovu projekata putem natječaja smatram korektnom i truditi ću se da tako bude i ubuduće. Nažalost u kulturi, kao i u drugim područjima, nema dovoljno sredstava da bi se zadovoljile potrebe svih udruga, a što ponekad uzrokuje nezadovoljstvo pojedinih udruga rezultatima natječaja. Zadatak Hrvatskog nacionalnog vijeća u sferi raspodjele vlastitih sredstava i davanju mišljenja o raspodjeli sredstava na drugim razinama, jeste pronaći mjeru u kojoj će se udruge koje dobro rade nagraditi za svoj rad, a one koje slabije rade će se potaknuti da to čine bolje.

Kakvi su Vam planovi kada je u pitanju prekogranična suradnja?

Hrvatsko nacionalno vijeće ima dobru suradnju s institucijama u Republici Hrvatskoj, osobito s državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatskom maticom iseljenika i takva će se nastaviti i u narednom periodu. Smatram da bi se trebalo više učiniti na uspostavljanju suradnje s institucijama na nižim razinama i to županijskim i lokalnim, gdje bi se u tu suradnju s naše strane uključile kulturne udruge i na taj način čvršće povezale s matičnom državom.

Hoće li po Vašem mišljenju, usprkos određenim razmircama na prvoj konstitutivnoj sjednici HNV-a, u dogledno vrijeme rad novog saziva funkcionirati normalno i hoće li se u takvom ozračju moći donositi konkretne odluke u korist hrvatske nacionalne zajednice?

Sadašnji saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća čini 29 vijećnika koji dolaze iz različitih regija i različitih područja rada, i razumljivo je da o pojedinim pitanjima imamo različito mišljenje, što osobno smatram da je dobro. Iskreno se nadam da će usprkos neslaganjima na konstitutivnoj sjednici, sadašnji HNV u narednom periodu biti mjesto gdje će svi vijećnici, bez obzira na kojoj su listi bili, davati konstruktivne prijedloge i raditi na korist cjelokupne hrvatske zajednice u Republici Srbiji.

Suzana Darabašić

AKCIJSKI PLAN RAZVOJA ORGANSKE PROIZVODNJE NA TERITORIJU GRADA SUBOTICE 2015. – 2020. GODINE

Raste tražnja za organskim proizvodima

Malo je gradskih područja i regija koje po prirodnim bogatstvima, agroekološkim uvjetima i potencijalima mogu parirati Subotici, gradu s više od 90.000 ha poljoprivrednih površina, od kojih je najveći dio visoko produktivno. Također je grad s najrazvijenijom infrastrukturom za razvoj organske poljoprivrede i s najiskusnijim organskim proizvođačima. Samim tim se subotički agrar kruniše titulom organski najrazvijenijeg u Srbiji. Ocjena je ovo priređivača *Akcijskog plana razvoja organske proizvodnje na teritoriju Grada Subotice 2015 – 2020. godine*, kojim se želi promovirati i poticati razvoj organske poljoprivrede i proizvodnje. Naime, unatoč svim ovim dobrim preduvjetima

na području Subotice svega je oko 150 hektara pod organskom poljoprivredom što predstavlja 0,16 posto poljoprivrednih površina subotičkog atara.

POVEĆANJE ORGANSKIH POVRŠINA ZA 25 POSTO

Akcijski plan je prošlog tjedna bio na drugoj javnoj raspravi a do kraja godine trebao bi se naći na usvajanju pred vijećnicima Skupštine grada. Izrađen je na inicijativu Udruženja *Terra's* te uz potporu švedske agencije SIDA, a u njegovoj izradi sudjelovali su predstavnici lokalne samouprave, *Organik Control Systema*, *Otvorenog sveučilišta*, Poljoprivredne stručne službe i organski proizvođači. Prema riječima menadžerice *Terra'sa*

Snježane Mitrović ovakav dokument je među ostalim potreban zbog toga što posljednjih nekoliko godina raste tražnja za organskim proizvodima s ovog

područja, a jedan od konkretnih ciljeva Plana je povećanje organskih površina za 25 posto. »Naši poljoprivrednici su prvi puta ove godine sve svoje proizvode

MLAĐI LJUDI PRIJEMČIVIJI ZA ORGANSKU PROIZVODNJU

Sektor organske poljoprivrede u Europskoj uniji rastao je u posljednjih deset godina za oko 500.000 hektara godišnje i pod organskom proizvodnjom je gotovo deset milijuna hektara. Ipak, ta površina predstavlja samo 5,4 posto ukupno korištenog poljoprivrednog zemljišta u EU. Površina pod organskom proizvodnjom u EU razlikuje se od članice do članice i kreće se od 0,2 posto na Malti do 19 posto u Austriji. Organskom proizvodnjom hrane više se bave poljoprivrednici u tzv. starim nego u novim članicama europske obitelji, a na ovaj način proizvodnje hrane češće se odlučuju mlađi ljudi. U 2010. godini je 61 posto organskih proizvođača bilo mlađe od 55 godina, prema 44 posto u »klasičnoj« poljoprivredi. EU je u 2011. godini imala 9,6 milijuna hektara pod organskom proizvodnjom, a 2012. godine 11,7 milijuna hektara.

Gradska uprava će kroz određenu financijsku i institucionalnu potporu pomoći organsku proizvodnju na teritoriju Grada

Na Berbanskim danima ove godine prvi puta su izlagali i proizvođači organskih proizvoda

unaprijed prodali, a sve su veće tražnje za organskim proizvodima iz inozemstva. I u Europskoj uniji, i kod nas, od lokala preko pokrajine do republike, stalno se raspisuju natječaji za poljoprivrednike. Na žalost, oni ne znaju popuniti aplikacijske formulare. Također smo kroz ovaj akcijski plan predvidjeli i predložili kako pomoći poljoprivrednicima u popunjavanju dokumentacije za natječaje, ali i za kontrolu i certifikaciju«, kaže Snježana Mitrović.

PONOVNO POTAKNUTI ORGANSKI SEKTOR

Nakon leaderske pozicije Subotice u organskoj proizvodnji 1990. godine na teritoriju Srbije, u nekom trenutku s razvojem tog područja se stalo, smatra član Gradskog vijeća zadužen za gospodarstvo **Nebojša Daraboš**: »Osobno smatram da Gradska uprava nije dala dovoljno potpore poduzetnicima koji se bave organskom proizvodnjom, a zatim i udrugama koje pokriva-

jednog sektora koji funkcionira na teritoriju Grada Subotice. Kroz cijeli Akcijski plan smo napravili konkretne mjere, ciljeve i nositelje projekata koji se trebaju uraditi, a Gradska uprava će kroz određenu i financijsku i institucionalnu potporu pomoći organsku proizvodnju na teritoriju Grada.«

EUROPSKE PREPORUKE

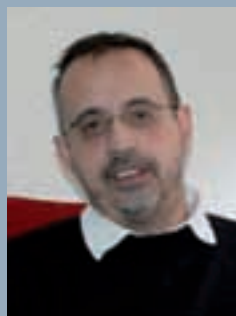
Prema podacima certifikacijskog i kontrolnog tijela *Organic Control System*, ukupne površine uključene u organsku proizvodnju na području Subotice iznose 148,41 hektara, od čega je na prvom mjestu ratarstvo sa 60,96 hektara, zatim livade i pašnjaci u okviru organskog stočarstva na 59,73 hektara, slijedi voćarstvo na 21,38 hektara i na kraju povrtlarstvo na svega 6,34 hektara. Stočni fond broji 1.217 ovca, 931 kozu i 2 magarca. U izvješću se također konstatira da je sustav navodnjavanja instaliran na većini farmi. Kada je riječ o udjelu ukupnih površina

beznačajno: od 0,18 posto u 2012. godini, odnosno, nešto više prošle godine, 0,23 posto. Podaci o površinama koje su tijekom prošle 2013. godine uključene u organsku proizvodnju u Srbiji, pokazuju porast od 32 posto,

površina pod organskom poljoprivredom treba povećati na najmanje 3 posto u odnosu na ukupne obradive površine.

»Jedan od razloga zbog čega smo se odlučili raditi ovaj akcijski plan jeste preporuka

EU GODIŠNJE BACI 89 MILIJUNA TONA HRANE

»Veliki pobornici konvencionalne poljoprivrede kažu kako moramo proizvoditi konvencionalno, moramo gajiti GMO (genetski modificirane organizme) zato što ovaj svijet treba prehraniti, moramo proizvoditi što više industrijski, što više kemijski kako bismo imali dovoljnu količinu hrane. Pogledajte podatke Europskog parlamenta prema kojima se u EU godišnje

baci 89 milijuna tona hrane ili 180 kilograma po stanovniku. Ako se nastavi ovim tempom Europa će 2020. godine baciti 126 milijuna tona hrane. Dakle, naravno da imamo dovoljno hrane. Pitanje je dostupnosti hrane, a dostupnost je pitanje novca. U Hrvatskoj se godišnje baci kruha u vrijednosti od oko 60 milijuna eura, u Sloveniji oko 28 milijuna eura, a u Srbiji, premda nema točnih podataka, pretpostavke su da se baci kruha u vrijednosti od oko 50 milijuna eura«, kaže Nenad Novaković, direktor *Organic Control Systema*.

I U HRVATSKOJ SKROMNA EKO-PROIZVODNJA

Hrvatska raspolaže sa svega 40.640 hektara površina koje su na neki način povezane s ekološkom proizvodnjom, što je manje od 2 posto ukupnih poljoprivrednih površina. Od toga je 17.301 hektar službeno u eko-proizvodnji, a ostatak je u nekoj od prijelaznih faza prilagodbe. Od ukupnih površina, 20,5 tisuća hektara se odnosi na oranice, a 14,3 tisuće na pašnjake. Visokodohodovni voćnjaci, vinogradi, maslinici te posebice površine za povrće su zastupljeni s malim ili čak i simboličnim vrijednostima. Prema nekim neslužbenim procjenama vrijednost eko-tržišta u Hrvatskoj je 104 milijuna eura, a samo na ekološko vino otpada 15 posto. Istraživanje tržišta pokazalo je da veliki broj Hrvata nije niti upoznat s eko-proizvodnjom i njezinom vrijednošću. Samo 10 do 15 posto građana redovito kupuje ekološke proizvode, a 54,4 posto ih kupuje rijetko. (Izvor: portal *Ekopoduzetnik*)

ju to područje. Ovo je nekakav naš doprinos i smatram važnim korakom da se ponovno pokrene taj proces i da se krene u razvoj organske proizvodnje kao

pod organskom proizvodnjom u Srbiji u odnosu na ukupne obradive površine (3.861.472 ha), premda se posljednjih godina bilježi povećanje, to je i dalje

odnosno organskom proizvodnjom bavi se 258 proizvođača. To je daleko manje u odnosu na većinu država u okruženju, osobito ako se uzmu u obzir odlični agroekološki potencijali koje naša država posjeduje za proizvodnju ovih proizvoda. Organska biljna proizvodnja je u prošloj godini ukupno bila zasnovana na površini od 8.228 ha, a najviše u Vojvodini na površini od 4.475 ha, što je 71,2 posto u odnosu na cjelokupnu organsku proizvodnju u Srbiji.

PREPORUKE EU – POVEĆATI NA TRI POSTO

Ulaskom Srbije u EU neodložno se nameće potreba intenzivnog razvoja organske poljoprivrede. To konkretno znači da sukladno preporukama EU, u narednom razdoblju, udio

Europske unije o novom sustavu proizvodnje hrane: to mora biti proizvodnja koja štiti okoliš, proizvodnja s više malih farmi, raznovrsna proizvodnja na farmama a ne velike specijalizirane farme. Također, proizvod mora biti u skromnijem pakovanju da ne trošimo novac na skupa pakovanja, kao i smanjivanje rastojanja između mjesta proizvodnje i mjesta potrošnje hrane. Mi možemo zaista naći dobro tržište i plasirati naše proizvode u EU, ali isto tako moramo razmišljati o tome da i EU želi svoj lokalni proizvod. Stoga, ovim akcijskim planom i predloženim mjerama naravno i mi želimo smanjiti rastojanje i naše proizvođače što više promovirati u našem gradu«, kaže **Nenad Novaković**, direktor *Organic Control Systema*.

S. M.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 12. do 18. prosinca

12. PROSINCA 1912.

Otvorenjem laboratorija na 3. katu Gradske kuće, utemeljen je Zavod za zdravstvenu zaštitu Subotice. Te godine počeo je s radom i Dezinfekcijski institut, započinje i djelovanje preventivne medicine u nas; 1913. zabilježen je i osnutak Epidemiološke bolnice.

12. PROSINCA 1986.

U Subotici je završen dvodnevni rad vođovodanskih urbanista posvećen uređenju starih gradskih središta. Sudionici skupa odali su priznanje domaćinima, radi uspješnog dogovora i zajedničkog zalaganja stručnjaka i gradskog stanovništva, što je urodilo primjerno uređenom gradskom jezgrom, i to po mjeri Subotičana.

13. PROSINCA 1946.

Počasnim građaninom grada Subotice proglašen je američki umjetnik hrvatskog podrijetla **Zlatko Baloković**. Iste večeri, glasoviti je violinist priredio nezaboravni koncert. Koncertna dvorana subotičke Muzičke škole ponijela je ime **Zlatka Balokovića**.

13. PROSINCA 1863.

Siloviti ledene stihije nanijeli su veliku štetu gradu i okolici, a niske temperature prorijedile su jesenske usjeve te ih je s proljeća trebalo ponovno sijati. Dvije godine kasnije Suboticu je, baš kao i cijelu zemlju, zahvatila nezapamćena suša, prouzročivši glad stanovništva.

14. PROSINCA 1797.

Koncem 80-tih godina XVIII. stoljeća duhan je u okolici Subotice gajen na 604 katastarska

jutra. Rod je iznosio oko 5470 centa. Duhan se najviše gajio na Ludašu (403 k.j.) i Kelebiji (82 k.j.), a potom u Tavankutu, Đurđinu, Žedniku, Zobnatici i Vamteleku.

14. PROSINCA 1881.

Umjesto dotadašnje upisnine od jedne forinte po učeniku, u subotičkoj višoj gimnaziji uvedena je školarina od 5 forinata godišnje. Sakupljenih 1500 forinata utrošeno je za opremu školskih kabineta, te obnavljanje učeničke i nastavničke knjižnice.

15. PROSINCA 1878.

Svečano otvorenje *Pučke kasi-ne*. Utemeljena je na poticaj **Ambrozija Boze Šarčevića**, sljedbenika preporodnih zamisli biskupa **Ivana Antunovića**. Prvu upravu *Kasine* čine: predsjednik **Beno Dulić**, perovođa **Ivan Rožić**, blagajnik **Bodo Kujundžić**, prvi zastupnik **Ago Mamužić**, odnosno odbor starješina od 30 članova biran iz redova najviđenijih Bunjevaca.

15. PROSINCA 1912.

U Bajmaku je rođen **Đuro Dulić**, prvoborac, narodni heroj,

general-potpukovnik, istaknuti zapovjednik NOV i POJ i JNA.

Narodnim herojem proglašen je 1953. uz ostale vrline krasila ga je i velika osobna hrabrost. U jesen 1941. prvi je uništio njemački tenk u Srbiji. Umro je 29. kolovoza 2006.

15. PROSINCA 2002.

U nazočnosti oko 200 elektora, predsjednika Sabora Republike Hrvatske **Zlatka Tomčića**, visokih predstavnika Ministarstva za nacionalne manjine RS, diplomata, generalnih konzula RH o Republike Mađarske u Subotici te drugih visokih dužnosnika, na Elektorskoj skupštini izabrano je Hrvatsko nacionalno vijeće od 35 članova.

16. PROSINCA 1960.

Utemeljena je Kulturno-prosvjetna zajednica Subotičkog kotara. Za predsjednika je izabrana **Estera Ivković**, poznata javna djelatnica.

16. PROSINCA 1998.

Na konstitutivnoj sjednici Vijeća Hrvatskog narodnog saveza, izabrano je čelništvo novoosnovane stranke: **Kalman Kuntić**, predsjednik, **Franjo Vujkov**, dopredsjednik, zatim **Marija Sekulić**, **Zvonimir Sajfert** i **Branko Horvat**.

17. PROSINCA 1845.

Rođen je **István Iványi** (obiteljsko prezime **Ivanovski**), profesor, upravitelj Gradske knjižnice, povjesničar. Osim dvosveščana djela *Szabadka szabad királyi város története* (Povijest slobodnog kraljevskog grada Subotice), tiskanog 1886. i 1892. autor je još desetak važnijih djela iz prošlosti našega grada i Bačke. Umro je 7. kolovoza 1917.

17. PROSINCA 1915.

Rođen je **Marko Čović**, prozaik, publicist, profesor filozofije. Za vrijeme II. svjetskog rata uređivao je *Klasje naših ravni* u Zagrebu, časopis osnovan u Subotici 1935. autor je romana *Doktor filozofije*, zbirke novela *Žito zove*, autobiografske proze *Priča o lopti i drugih djela*. Umro je 12. travnja 1983.

18. PROSINCA 1502.

Dalmatinsko-hrvatski ban i slavonski ban **János Korvin**, pred zagrebačkom je Kaptolom, predao subotičku utvrdu **Imreu Töröku** te istoimeni grad Zabathku – Suboticu, u zalag za deset tisuća forinata, uz trgovišta Madaras, Tavankut, Verušić i Šebešić.

18. PROSINCA 1919.

Prema pisanju dnevnika *Neven*, na inicijativu istaknutog borca za prava Hrvata i uvođenje hrvatskog jezika u pučke škole, dr. **Babijana Malagurskog**, održana je konferencija bunjevačkih odnosno hrvatskih intelektualaca. Zaključak skupa bio je koliko zanimljiv, toliko i šokantan: »U bunjevštini još ne treba uvoditi višestranački život!«

18. PROSINCA 1982.

Poznatij subotičkoj sportašici **Mariji Letić**, uručeno je visoko priznanje: *Zlatni orao Zrakoplovnog saveza Jugoslavije*, kao najboljoj sportašici godine.

18. PROSINCA 2000.

U Vestibulu Gradske kuće otvorena je foto i video izložba Subotica, to smo mi, koja prikazuje kako su Subotičani krajem rujna i početkom listopada rekli – »Dosta je!«

POGLED S DRUGE STRANE:

REKLAMNI PRITISCI NA OSIROMAŠENE LJUDE

Gdje su dobri poslovni običaji

Kredit iz snova – jedan je od slogana mnogobrojnih reklama mnogobrojnih banaka čije su ispostave preplavile elitne lokacije svih gradova. Reklamni pritisak banaka na osiromašeno stanovništvo mjesecima (ili možda godinama?!) ne popušta, pogotovu u vrijeme blagdanskog darivanja, kakva su i predstojeća božićna, te pogotovu na umirovljenike kojima se ovakvim prilikama, ali i tijekom cijele godine, obraćaju posebnim paketima usluga. S posebnim osvrtom kako će novim zaduživanjem usrećiti mlađe članove svoje obitelji, djecu i unuke.

Čemu obraćanje upravo umirovljenicima? Jer su im primanja za sada redovna, a na temelju dosadašnjih dugogodišnjih iskustava u plaćanju komunalnih i drugih usluga i troškova, rašireno je uvjerenje kako umirovljenici na vrijeme isplaćuju svoje obveze, pa će i ove, kreditne. To je jedan od ekonomskih razloga, a drugi je u domeni emocija: roditelji su spremni novčano »statu« iz svojih mlađih članova obitelji, jer je upravo ta mlađa generacija izložena svim najgorim posljedicama ove duge ekonomske krize kojoj se kraja ne nazire. Posljedicama duge krize kao što su nezaposlenost, primoranost raditi za sramotno niska primanja, neredovitost isplata zarada i stalna prijetnja nad glavom od otkaza, a onda time i od gubitka osnovne egzistencije.

EMOCIJE I RACIO

Gledano usko profitno i poslovno, na tržištu se koristi svaka vrsta argumenta za uvjeravanje kupca, pa i kupca novca. U tv-reklamama banaka svi klijenti sretno plešu, pjevaju, osmjejuju se, kupuju sve o čemu su ikad sanjali, što je zaista privlačna bajka i slika u osiromašenom

Gledano usko profitno, na tržištu se koristi svaka vrsta argumenta za uvjeravanje kupca, pa i kupca novca

društvu ljudi željnih i kupnje i izlazaka i plesa. Nasuprot nekoliko sekundi bajke na tv-ekranu, u kontra-stvarnosti, Udruženje bankarskih klijenata svakodnevno izvještava o sudskim parnicama koje se vode protiv pojedinih banaka, najviše u oblasti stambenih kredita.

Reklamno obraćanje banaka klijentima temelji se na pozivima tipa »keš kredit – refinanciranje« za one što su se već zakreditirali, te sniženim cijenama jer su »bez troškova obrade kredita«, i popularnim napisima »akcija« na koje smo, ipak, navikli u kupnji u trgovačkim centrima, a ne i u kupnji novca u bankama. Osim na tv, radio i internet prostore, reklamni slogani banaka zašli su i u poštanske sandučice. Kada se poštom isporuče mjesečni računi, među njima se mogu naći i reklamne obavijesti banaka ubacivane u sandučice od zgrade do zgrade, poput trgovinskih flajera. S računima u ruci iz istog poštanskog sandučića odmah nam može biti lakše uz poruku s flajera: nudi se kredit iz snova!

U mučnoj gospodarskoj tranziciji društva, u kojoj se proteklih desetljeća nisu poštovala ni

odredbe zaključenih ugovora ili pravila općih uvjeta poslovanja, pogotovu je zaboravljena norma koja se podrazumijeva u uređenom društvu i zove se – dobar poslovni običaj ili dobra poslovna praksa, tj. poslovanje po etičkim kodeksima. A ona isključuju atak na emocije u području gdje je nužna vladavina racia.

UVJERAVANJE I POSLJEDICE

Reagirala je i Asocijacija potrošača analizom pojave o umirovljenicima kao poželjnim korisnicima kredita. Podržavaju pruženu mogućnost rješavanja financijskih problema starijih građana bankarskim pozajmicama, ali su protiv reklama kojima se sugerira kupovina darova unucima uz pomoć »spasonosnog« rješenja u vidu kredita. »Spada li to u poštnu poslovnu praksu? Ovakvo poigravanje emocijama i korištenje djece izlazi iz okvira etičkog poslovanja i za posljedicu može imati neoprezno zaduživanje.« Manje je znano, no Narodna banka ima internetski edukativni portal »Obrati pozornost... to je tvoj novac«, sa savjetodavnim uslugama u različitim financij-

skim područjima. Prema istraživanju – mjerenju financijske pismenosti stanovništva 2012. godine, stanovnici stariji od 65 godina posjeduju zavidan stupanj financijske kontrole i planiranja, i štede više u odnosu na druge dobne skupine. Iako ovo istraživanje potvrđuje kako većina pripadnika starije populacije ne donosi impulzivne i nepromišljene odluke u vezi sa svojim financijama, istovremeno se ukazuje na još jedan pokazatelj iz istraživanja, i to o nedovoljnom poznavanju karakteristika financijskih proizvoda i rizicima koje nose. Iz tog razloga, kao i nezavidne ekonomske situacije velikog broja umirovljenika, starijim sugrađanima savjetuju pažljivo razmatranje i usklađivanje želja, potreba i mogućnosti prije nego postanu korisnici kredita ili bilo kojeg drugog financijskog proizvoda i usluge.

Što ih je život uz »stezanje remena« proteklih desetljeća, vjerojatno već naučio. Ali, koliko će vremena trebati za učenje etičkih normi u (marketinškom) obraćanju svim građanima i svim generacijama.

Katarina Korponaić

OTVOREN BOŽIĆNI I NOVOGODIŠNJI VAŠAR

S Winterfestom pred blagdane

Na tezgi Dušana Rodića iz Tavankuta nudi se zimnica pripravljena po starim receptima: kuhana rajčica, kompoti, džemovi, pekmezi, ajvar, turšija

Tradicionalni subotički božićni i novogodišnji vašar *Winterfest* ove godine je okupio 75 izlagača koji nude rukotvorine, kozmetičke proizvode, garderobu i gastronomske specijalitete. Vašar je otvorio gradonačelnik **Jenő Maglai**, a organizatori su JKP *Subotičke tržnice* i lokalna samouprava.

»*Winterfest* iz godine u godinu okuplja sve više izlagača i posjetitelja. Željeli smo stvoriti lijep i bajkovit prostor koji će nas iz dana u dan uvoditi u predstojeće božićne i novogodišnje blagdane koje s nestrpljenjem očekujemo«, kazala je **Ilinka Vukoja**, direktorica *Subotičkih tržnica*.

Među izlagačima rukotvorina, suhomjesnatih prerađevina, meda i pčelinjih proizvoda, nalazi se i tezga sa zimnicom: kuhanom rajčicom, kompotima,

džemovima, pekmezima, ajvarom, turšijom.

Proizvođač **Dušan Rodić** iz Tavankuta kaže da je zimnica pripravljena po starim receptima, a kompoti, krastavci i sve što se pasteurizira ne sadrže konzervans. Bez šećera, vode i konzervansa su i sokovi od jabuke, višnje i jagode. Dušan je sa suprugom član Regionalnog udruženja proizvođača domaće hrane *Ukus i tradicija*, trenutačno su oboje bez zaposlenja i žive od svog poljoprivrednog gazdinstva koje se prostire na šest hektara voćnjaka. Dušan je kao inženjer strojarstva radio u *Medoproduktu* u Tavankutu, a njegova supruga je inženjer voćarstva i vinogra-

darstva stoga je bilo logično da oboje potraže izlaz u poljoprivredi, nakon što su tvrtke u kojima su radili propale i otišle u stečaj. »Nesreća je u tome što tvornice ne rade, a ako i rade ljudi dobivaju neke plaće od 20-30.000 što nije u redu. I mi smo u *Medoproduktu* svi imali iste plaće, a tvrtka mi je ostala dužna 7.500 eura kad je otišla u

stečaj, koje neću nikada dobiti«, kaže Dušan.

On kaže da iz svog poljoprivrednog gazdinstva može živjeti, ali i u tom području se susreće s problemima. »Primjerice, ove godine je cijena jabuka bila pet dinara, što je toliko niska cijena da ne znaš ni hoćeš li je zatanjirati ili pokupiti. Takva jabuka se nekada prerađivala u sokove ali te tvrtke, koje su radile po 100 vagona dnevno, ugašene su«, kaže Dušan Rodić.

On je sa svojim proizvodima peti put na *Winterfestu*, kaže da je zadovoljan vašarom i da može zaraditi za mjesec dana solidnu plaću. »Zadovoljni smo vašarom, kupuje se, a ima i nekih jačih dana, primjerice pred Božić i Novu godinu, kada se više kupuje. Prođe tu dosta proizvoda s obzirom na to da na ovom području i kućanice rade same kod kuće zimnicu«, kaže Dušan Rodić.

Zimski vašar će biti otvoren do 15. siječnja svakog dana od 9 do 21 sati.

S. M.

Dušan Rodić

Grad plaća dio kamate

Gradonačelnik **Jenő Maglai** i direktor Garancijskog fonda Vojvodine **Goran Vasić** potpisali su ugovor o reguliranju međusobnih odnosa u realizaciji natječajne linije za odobravanje kredita namijenjenih za kupovinu opreme za navodnjavanje i protugradnu zaštitu. Ističući da je Subotica prva lokalna samouprava u zemlji koja je potpisala ovakav ugovor, gradonačelnik Jenő Maglai je kazao da je Grad iz sredstava od zakupa državnog zemljišta izdvojio 18,5 milijuna dinara sufinanciranje kamata korisnicima kredita. On je dodao da lokalna samouprava na proljeće planira raspisati natječaje i za potporu ženskom poduzetništvu, kao i za kooperante velikih poduzeća, te da će ukupan iznos kredita u 2015. biti oko 300 milijuna dinara. Prema riječima direktora Fonda Gorana Vasića sredstva za opremu za navodnjavanje i protugradnu zaštitu bit će odobrena odmah nakon Nove godine, a riječ o kreditima od 5 do 7 godina, čija će kamata, umjesto 7,5 posto, zahvaljujući sredstvima Grada, biti smanjena na 3 posto. Garancijski fond je potpisao ugovore s desetak banaka, a na korisnicima kredita je da se opredijele s kojom će sklopiti ugovor. U Subotici je od oko 2,8 tisuća hektara voćnjaka protugradnom zaštitom pokriveno tek tridesetak hektara, odnosno oko jedan posto površina.

Otvoren vrtić Jagodica na Kelebiji

Urenoviranoj zgradi stare škole na Kelebiji otvoren je jedan od najmodernijih objekata Predškolske ustanove *Naša radost* – vrtić *Jagodica*. Za radove na obnovi ružirane zgrade stare škole, grad je izdvojio oko 10 milijuna dinara. Ističući da je poslije 28 godina

sredstvima iz gradskog proračuna izgrađen objekat PU *Naša radost*, gradonačelnik **Jenő Maglai** je kazao da je otvaranje vrtića *Jagodica* na neki način i priznanje MZ Kelebija koja, kako je rekao, predstavlja izuzetak u smislu da je u tom naselju natalitet veći od mortaliteta. Direktor PU *Naša radost* **Jašo Šimić** je kazao da vrtić *Jagodica* trenutačno pohađa 53-oje djece i da je Grad Subotica putem *Naše radosti* izdvojio i 350.000 dinara za opremanje ovog vrtića, odnosno za didaktički materijal i namještaj. Površina renoviranog objekta je 180 četvornih metara.

12. prosinca 2014.

Za Malu Bosnu zainteresirano 10 kandidata

Za kupovinu kombinata *Mala Bosna* prijavilo se 10 kandidata, a Vlada bi tijekom ovog tjedna trebala donijeti odluku o načinu prodaje, izjavio je direktor ove tvrtke **Milorad Kočić**, dodajući da ne zna tko su potencijalni kupci, jer nisu objavljena niti njihova imena ili imena njihovih tvrtki. Nakon toga, kaže on, bit će pripremljena projektna dokumentacija za prodaju kapitala ili imovine, prenosi Radio Subotica. Kočić vjeruje da će biti prodana imovina *Male Bosne* – oprema, objekti i zemlja – čija procijenjena vrijednost iznosi oko 4,7 milijuna eura. Što se sudbine 18 zaposlenih tiče, Kočić kaže da će Vlada dati uputu o tome hoće li novi vlasnik imati obvezu zadržati ih. I pored toga što dugovi iznose oko 900 milijuna dinara, Kočić je uvjeren da *Mala Bosna* može opstati u postojećem obliku, jer se, kako kaže, posljednjih godina pokazalo da može živjeti od svog rada.

ATB Sever izlazi iz krize

Generalni direktor tvornice *ATB Sever* **Milorad Vasić** izjavio je da ova tvrtka polako izlazi iz krize. Svoj optimizam zasniva na narudžbama koje su ove godine dostigle između 18 i 19 milijuna eura. Ove godine će biti ostvareno 13,5 milijuna eura prometa. Od toga 70 posto otpada na izvoz. Oslonac proizvodnje čini program proizvodnje malih hidroelektrana. Deset ovih postrojenja snage od 2 do 3 megavata sagrađeno je u Bosni i Hercegovini i Srbiji, prenosi Radio Subotica. Završen je remont velikih strojeva na hidroelektrani Đerdap, završava se na Bajinoj Bašti, a radi se i u Skandinaviji. *ATB Sever* zapošljava oko 400 radnika.

Regresiranje prijevoza studenata

Na službenom sajtu grada, u rubrici »natječaji i oglasi« objavljen je Natječaj za regresiranje prijevoza studenata u međugradskom odnosno međumjesnom prometu u Vojvodini za 2015. godinu. Pokrajinsko tajništvo za znanost i tehnološki razvoj će sljedeće godine regresirati dio troškova prijevoza studenata. U natječaju su definirani uvjeti za stjecanja ovog prava, kao i potrebna dokumentacija. Zahtjevi za regresiranje mjesečnih karata predaju se u Uslužni centar Gradske kuće svakog dana do 22. prosinca, od 9 do 12 sati. Telefon za informacije je 024/626-883.

Ivan Mandić nije član Nadzornog odbora Pučke kasine

U izvješću sa skupštine *Pučke kasine* objavljenim u *Hrvatskoj riječi* 28. studenoga 2014. godine u tekstu pod naslovom *Novo vodstvo na čelu udruge*, navedena su imena izabranih članova nadzornog odbora među kojima je i **Ivan Mandić**. Mandić demantira da je član nadzornog odbora *Pučke kasine*, niti je bio nazočan na sjednici.

OBILJE ŽENO 78. GODINA HKUD-A VLADIMIR NAZOR IZ SOMBORA

Ponosni na tradiciju

*HKD Miroljub je osnovan 6. prosinca 1936. godine * Mijenjale su se okolnosti i naziv, ali je društvo opstalo, danas pod imenom HKUD Vladimir Nazor*

Punih 78 godina Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Vladimir Nazor* i Hrvatski dom mjesto su okupljanja Hrvata iz Sombora i okolnih salaša. Generacije su stasavale u Hrvatskom domu. Na njihovo mjesto dolazila su njihova djeca i unuci, čuvajući Hrvatski dom i svoj hrvatski identitet.

RIJEČ DUŽNOSNIKA

»Opstanak udruge moguć je samo ako njegujući vlastitu kulturu, koristeći baštinu koju smo naslijedili i poštujući kulturu sredine u kojoj živimo pratimo suvremene tokove promjena u društvu iz koga potječemo. Tako se *Nazor* održao svih ovih vremena, prilagođavajući se novonastalim situacijama, ne padajući pod utjecaj dnevnih i kratkoročnih politika ili druge utjecaje koji ne poznaju uvjete u kojima djelujemo, okruženje u kome djelujemo i balansiramo između nacionalne i građanske opcije. Dugovječnost našeg društva plod je takve politike poštivanja svoga i neugrožavanja drugoga. Što tražimo za sebe priznajemo i drugima, a sve da nas se djeca ne bi stidjela«, kazao je obraćajući se na početku gostima i članovima *Nazora* njegov predsjednik **Mata Matarić**. On je još dodao da društvo nikada nije bilo jače nego li posljednjih godina, a imajući na umu u kakvim se socijalno-ekonomskim uvjetima radi. »Radimo u sinergiji nekoliko generacija i nekoliko nacija i smatramo da je to potencijal s kojim ulazimo u sljedeće godine uspješnog rada«, kazao je Matarić.

Goste i domaćine pozdravili su i **Slaven Bačić**, predsjednik HNV-a i **Neven Marčić**, konzul

Konzulata Republike Hrvatske u Subotici. »Pozvao bih vas da sudjelujete u radu ovog društva, društva koje je jedno od najstari-

Mata Matarić

jih aktivnih društava u Vojvodini i koje je unatoč teškim vremenima uspjelo zadržati hrvatski karakter. Zato vam svima čestitam ovu 78. objećnicu«, kazao je Bačić.

»Čast mi je biti večeras na obilježavanju ovako značajne

PRIKAZ RADA

Obilježavanje obljetnice *Nazora* prigoda je da se prikaže rad sekcija. Čast da otvori program imala je dječja folklorna skupina koja se predstavila spletom plesova bunjevačkih Hrvata. Ovi mladi članovi *Nazora* imali su ove godine prvi inozemni nastup i nekoliko gostovanja u okolici. Starija folklorna skupina predstavila se u nešto drugačijem svjetlu – plesovima iz Šumadije i Banata. Na pozornici su prvi puta stali i članovi tamburaške sekcije koji su osim kao pratnja pjevačkoj skupini nastupili i samostalno. Redali su se nastupi pjevačke skupine koja se ove godine plasirala na Zonsku smotru izvornog folklora, literarne sekcije čiji su članovi i ove godine bili sudionici književnih programa kako kod nas tako i u Hrvatskoj i

programa upotpunjujući tako sliku rada *Nazora* između dvije obljetnice. Sportska i likovna sekcija i Klub ljubitelja biljaka *Za sreću veću* svoj rad nisu mogli prikazati na pozornici, ali su zato sportaši pripremili video prilog svojih aktivnosti posebice ističući Maraton lađa na Neretvi, a iz rada likovne sekcije izdvojena je Likovna kolonija *Colorit*. A što su to članovi *Nazora* radili od *Dužionice* do obljetnice može se pročitati u novom 68. broju *Miroljuba*, koji se tiska za obljetnicu društva.

Program koji je trajao skoro dva i pol sata upotpunili su gosti HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice. Predstavili su se plesovima šokačkim i bunjevačkim igrama. Toliko su oduševili posjetitelje da je skoro cijeli nastup bio praćen aplauzom, a posjetitelji su ih s pozornice

Dječji folklor

obljetnice. Ovu prigodu iskoristio bih da vas pozovem na glasovanje za izbor za predsjednika Republike Hrvatske, koji se održavaju 28. prosinca«, podsjetio je Marčić.

dramske sekcije za koju je ova godina također bila vrlo aktivna obzirom da su imali nekoliko gostovanja, premijeru i da su bili domaćini Međunarodnog susreta amaterskih dramskih društava. Svatko je pokazao djelić svog

pustili tek kada su na bis odigrali *logovac*. Jedna uzbuđena, starija žena na kraju je porokomentirala – ako još nastave plesati srce će mi iskočiti.

Zlata Vasiljević

HKUPD MATOŠ IZ PLAVNE

Obogaćen fundus narodne nošnje

U Hrvatskom kulturno-umjetničko prosvjetnom društvu Matoš iz Plavne završavaju se ovogodišnje aktivnosti. Sukladno planu i programu, od sredstava prispjelih od Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu, nabavljen je još jedan dio stare plavanjske šokačke narodne nošnje. Time je znatno

i prateće opreme otuđen i prodat u druga mjesta, sve do Zagreba. Ovim potezom sprječava se daljnje rasipanje kulturnog blaga.

Do konca godine ostaje još da se, u okviru ovoga projekta, nabavi još jedno glazbalo – tambura, što bi upotpunilo kompletan tamburaški sastav. Time bi se već ozbiljnije moglo

upotpunjen deficit u ovoj oblasti te je udruga znatno obogaćena ovim novim inventarom. Na taj način bogato narodno blago ostaje u selu što je dobra praksa koju jedina hrvatska udruga u mjestu provodi. Do sada je veliki dio poznate plavanjske nošnje

nastaviti bavljenje kulturom od folkloru do svih drugih oblika umjetnosti. U tijeku su još i pripreme za božićne i novogodišnje blagdane te godišnju skupštinu društva.

Z. P.

KRALJICE BODROGA U KARMELIĆANSKOJ CRKVI

Pjesme došašća i adventa

Pjevačka skupina *Kraljice Bodroga* KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora održala je u subotu, šestog prosinca, koncert u Karmelićanskoj crkvi u Somboru. *Anđeo Gospodnji, Zdravo budi Marijo, Zdravo Djevice Bogorodice, Anđel Gabrijel* iz neba dio je programa jednosatnog koncerta na kome su *Kraljice Bodroga* pjevale pjesme došašća i adventa, koje se pjevaju u narodu, a neke od njih samo u Monošturu. Koncert je održan u okviru *Glazbenih večeri u Karmelu*, koje su počele 29.

studenoga i koje će trajati do Božićnog koncerta 26. prosinca.

»Svaki čovjek je po sebi dobar, ali je ta iskonska dobrota nekada sakrivena. Probudimo plemenite osjećaje u sebi i sami ćemo se zbog toga bolje osjećati. Čovjek oduvijek teži za trajnom srećom i mirom i uvijek to pokušava na svoj način, odbacujući Boga. Ali Bog prilazi čovjeku. Prilazi nam tako blizu da ga možemo opipati«, kazao je obraćajući se posjetiteljima prior Karmelićanske crkve **Stjepan Vidak**.

Z.V.

TJEDAN U BAČKOJ

Tko mi je kriv

Konačno je ovih dana objavljen popis zainteresiranih kupaca za pet stotina srbijanskih poduzeća. Kažem konačno, jer je trebalo proći dva mjeseca i trebao je intervenirati povjerenik za informacije od javnog značaja da taj spisak ugeda svjetlo dana. A na spisku svega i svačega, ili bolje rečeno, svatkoga. Kako drukčije tumačiti to što su pojedinci i neka poduzeća zainteresirani za kupovinu po nekoliko desetina trvrtki iako iza sebe nemaju finacijsku snagu da kupe možda ni jedno od tih poduzeća.

Detaljno pregledati popis svih 1900 zainteresiranih kupaca nisam imala ni želje, ni volje, ali sam se malo udubila u one koji sebe vide kao vlasnike nekog od somborskih poduzeća. To što neke velike kompanije, koje, bez obzira na to što mi mislili o njihovim vlasnicima, žele svom (vele)posjedu dodati i somborska poljoprivredna poduzeća i nije neko iznenađenje. To što to isto žele i neki veliki poljoprivrednici, ali i kompanije iz inozemstva i logično mi je, ali otkud u tom društvu neki autsajderi poput jednog studenta, koji je, onako usput, zainteresiran za još devedesetak srbijanskih poduzeća? Otkuda među onima koji žele somborsko autobusno poduzeće i pizzeriju i trgovinu tiskom, otkud na tom popisu i razni drugi »likovi«, koji sebe vide kao buduće vlasnike? Sada mi nekako dođe i krivo što se i sama nisam prijavila za kupovinu barem dva, tri poduzeća. Barem bih nekoliko dana čaršiji dala povoda za priču – odakle joj pare, tko stoji iza nje, za koga radi? Ali, tko mi je kriv kada nisam iskoristila tu jedinstvenu šansu, koja je eto izgleda data svima, bez obzira na to imaju li realnog novca za kupovinu i imaju li novca i znanja za održavanje i unapređenje rada poduzeća koje namjeravaju kupiti. Sve mi to nekako liči na one čuvene akucijske prodaje od prije nekoliko godina. Sjećam se jedne od takvih, kada je jedan zaštićeni svjedok za manje od pola sata pazario tri velika somborska poduzeća, a licitirane cijene letjele su u nebo, kao da nije riječ o milijunima. Već tada je svima bilo jasno da je sve to korak u propast i samo put da se opelješi sve što se može. Samo da i ove najavljene prodaje ne izađu na isto.

I da se vratim na ono – tko mi je kriv. Kad bolje razmislim, samo mi još taj belaj fali. Da, još netko pomisli kako ozbiljno želim neko poduzeće pa da mi onako »dobronamjerno« objasni kako je to već rezervirana teritorija i kako je za sve, a posebno za mene, bolje da svoje prste držim podalje od toga. Inače ode glava.

Z.Vasiljević

Poticaaj za obnovu crkve u Radojevu

povijesne okolnosti za vrijeme preseljenja u tadašnjem Banatu. Istaknuta je pobjeda carske vojske pod komandom princa **Eugena Savojskog** u bitci kod Sente nakon čega je nastupio Karlovački mir gdje je Banat pripojen direktno Bečkom dvoru. Oblasti Biled i Modoš u Banatu pripali su Zagrebačkoj biskupiji kojoj su u Krajini oduzeti posjedi na račun ovih u Banatu. Tako je 1801. godine došlo do preseljenja Hrvata u srednji Banat u sela: Boka, Neuzina, Klarija (Radojevo) i Keč (danas Rumunija).

Radojevo se prvi put spominje 1334. kao Peterda, potom kao Klarija od 1768. godine, a pod današnjim imenom od 1947. godine. U vrijeme preseljenja okolina je bila močvarna te su Hrvati donirali reguliranje starog korita rijeke Begej i tako je močvara pretvorena u plodnu ravnicu. Imali su hrvatsku općinu i školu. Do Drugoga svjetskog rata postojala hrvatska i srpska općina Klarija kao i Hrvatska i srpska osnovna škola. Na predavanju je rečeno da je 1930. godine u hrvatskoj osnovnoj školi upisano 16 prvašića, a ove godine nijedan.

Dobrovoljnim priložima, uz pomoć grofa **Cekonjića** saznali su crkvu u gotskom stilu 1930.

Predavanje na temu *Naseljavanje Hrvata u Srednji Banat s osvrtom na Radojevo (Klariju)* održao je dr. **Gaja pl. Pozojević** u subotu, 6. prosinca, u lovačkom domu Radojeva u cilju obavještanja lokalne, kao i pokrajinske i republičke vlasti o lošem stanju mjesne katoličke crkve sv. Urbana sklonoj urušavanju.

Dr. Pozojević, rodom iz Radojeva, upoznao je prisutne o povijesnim okolnostima prije i za vrijeme preseljenja Hrvata u Banat. Ukazao je na granice

Osmanskog carstva na zapadu – liniju razgraničenja na rijeci Kupi i na mnogobrojne utvrde. U jednoj od njih, u Gvozdanskom, bio je i daleki predak jedne od obitelji Hrvata u Banatu **Urban Pozojević**. **Georgius Pozojević** je bio jedan od kapetana i na Sigetu pored **Nikole Šubića**

Zrinjskog, a za pretrpljene muke i ratne zasluge dobio je plemićku titulu od cara **Rudolfa II**. Kada je carica **Marija Terezija** obrazovala Vojnu krajinu oduzeti su posjedi tamošnjih plemića u Pokupskom, Turopolju, u Banovini te je izvršeno preseljenje u Banat. Iznesene su

Podtajnik Mato Groznica ocijenio je predavanje važnim zbog očuvanja tragova koje su ostavili naši preci Hrvati na ovim prostorima i da pokrajinska Vlada podržava i podržavati će značajne projekte za manjinske zajednice.

Mato Groznica, vlč. Tibor Kiralj i Gaja pl. Pozojević

godine posvećenu zaštitniku vinograda sv. Urbanu. Ukidanjem plemstva, opada i moć i značaj ovdašnjih plemića Hrvata i počinje raseljavanje.

I danas u selu žive malobrojni Hrvati.

Prisutni su posjetili katoličku crkvu i groblje gdje je konstatirano loše stanje objekata. U crkvi je zamijećena vlaga te ulegnuće duž zida i poda crkve ispod oltara, a orgulje već dugo čekaju na restauraciju. Na groblju, gdje postoje stari mramorni spomenici dio je vandalskim napadima urušen.

Na kraju ovoga skupa dogovoreno je da će svatko u okviru svojih mogućnosti učiniti sve da se sprovede ova

plemenita namjera te spasi crkva od daljeg urušavanja.

Predavanju su nazočili podtajnik Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice **Mato Groznica**, direktor Novinsko izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* **Ivan Karan**, potpredsjednik općine Nova Crnja **Tibor Bicok**, predsjednik Mjesne zajednice Radojeva **Branko Pavlišan**, mjesni župnik (koji je bio i suorganizator) **Tibor Kiralj**, mjesni pravoslavni svećenik, ravnatelj škole u Radojevu te Hrvati podrijetlom iz Radojeva i iz okolnih mjesta.

G. P.

Oštećenja u crkvi su velika

12. prosinca 2014.

TJEDAN U SRIJEMU

Rješenje problema grijanja u Rumi

Čini se da će jedan od najvećih problema u daljinskom sustavu grijanja u Rumi, konačno biti riješen. Naime, jedan od problema kada je riječ o grijanju, jeste kotlarnica *Rumen* koja toplotnom energijom opskrbljuje naselje Tivol u tom gradu. Prestanak rada tvornice za preradu voća, ozbiljno je ugrozio održivost ove kotlarnice, tako da javno poduzeće *Stambeno* u sezoni grijanja, gubi trećinu proizvedene toplotne energije, prije nego što ona uopće i stigne do krajnjih korisnika. Rješenje tog problema bi mogla biti izgradnja nove kotlarnice na bio masu i povodom toga je prošloga tjedna u Gradskoj kući u Rumi, potpisan ugovor o izradi Studije opravdanosti o izgradnji kotlarnice u rumskom naselju Tivol. U pitanju je projekt koji će se raditi po ugledu na kotlarnicu u mađarskom gradu Komlu, gdje je sustav daljinskog grijanja baziran na biomasi svojevremeno proglašen za najuspješniji projekt u Europskoj uniji. Ugovor o izradi Studije opravdanosti, potpisali su predsjednik općine Ruma **Sladan Mančić**, v. d. direktor JP *Stambeno* **Srdan Nikolić** i **Jožef Kunoš** iz kompanije *Resinvest* DOO kojoj je povjeren posao izrade Studije. Kako je tom prilikom naglašeno, od projekta će višestruku korist imati građani Rume, ali i JP *Stambeno* i lokalna samouprava. Početak radova srpsko-mađarskog tima u planu je za siječanj, nakon čega će se na parceli koju je općina Ruma osigurala, već u travnju javnosti prezentirati Studija kada će se znati što je sve potrebno kako bi grad dobio potpuno novu kotlarnicu. Potpisivanju ugovora je prisustvovao i predstavnik mađarskog veleposlanstva zadužen za ekonomska pitanja, **Duško Karagić** koji je istaknuo, da nikada politička i privredna suradnja nije bila na većem nivou. Prema njihovim riječima, do kraja 2015. godine trebala bi biti završena izgradnja kotlarnice u Tivolu, a vrijednost radova procjenjuje se između 1,5 i 2 milijuna eura. Na ovaj način riješit će se problem grijanja u ovom dijelu Rume, a biti će riješen problem energetske efikasnosti i financijske uštede, a očekivanja su da će za rješavanje ovog problema, sredstva biti osigurana i iz EU fondova. Adaptaciju plinske kotlarnice osigurala je lokalna samouprava, Ministarstvo prosvjete, Resorno ministarstvo za učenički i studentski standard, sredstvima u iznosu od 200.000 dinara. Nova kotlarnica podmirit će i potrebe i služiti će za neophodno zagrijavanje vode u kupatilima i kuhinji Doma za učenike. U zimskim danima koji nam predstoje, za svake riječi hvale.

S. Darabašić

SV. BARBARA U VRDNIKU

Kapela sv. Barbare

Proslava blagdana

U Vrdniku je 4. prosinca, svečano obilježen blagdan Svete Barbare, zaštitnice rudara kao i 210. godišnjica od otvorenja rudarskog basena u tom mjestu. Svečanost je počela misnim slavljem u kapeli posvećenoj svetoj Barbari, koju je predvodio srijemski biskup mons. **Đuro Gašparević** u zajedništvu sa župnikom filijale Vrdnik, domaćinom vlč. **Blažom Zmajićem** i župnikom u Zemunu vlč. **Jozom Duspárom**. Ovaj dan je za Vrdničane događaj od velikog značaja, s obzirom na to da je u ovom mjestu zastupljeno 19 nacionalnosti, koji svi skupa štiju ovu sveticu.

POVIJESNI ZNAČAJ

U Vrdniku se u bližoj povijesti slavio blagdan Svetog Nikole Tavelića da bi se od 1993. godine na inicijativu sadašnjeg župnika, ponovno počeo slaviti blagdan Svete Barbare. Cijela povijest vezana za samu kapelu svete Barbare, dopire u XIII. stoljeće kada se spominju Paulini. »Tuda je nekada prolazila turska, srpska

Sveta misa u Vrdniku

i ugarska vojska i samostan se spominje još daleke 1804. godine kada je i otvoren rudnik u Vrdniku i kada je na ovim prostorima živjelo 37 nacija. Ova današnja kapelica je bila sanatorijum, lječilište rudara i sveta misa se tada služila u jednom dijelu škole u Vrdniku. Zatvaranjem

rudnika 1969. godine, taj objekt je darovan Crkvi te je preuređen u kapelu. Kapelica je obnovljena 1993. godine i ponovno se vratila proslava blagdana Svete Barbare. Od tada se na ovaj blagdan zaštitnice rudara u kapelici okupe predstavnici svih nacija. Drago mi je što je i danas tako, što

su i danas pored predstavnika, katoličke, pravoslavne i islamske zajednice, bili nazočni i predstavnici svih nivoa vlasti«, istaknuo je vlč. Zmajić. Priča se da je nekada na proslavi tog dana u Vrdniku svirala rudarska limena glazba koja se kretala ulicama Vrdnika i pozivala na svetu misu gdje je također svirala.

Ovaj dan je ujedno i podsjećanje na pokojne rudare: »Ovaj dan je veliki događaj i veliki datum – 210 godina od kako se slavi početak rudarstva u ovom kraju. Zato smo i danas na svetoj misi iskoristili priliku, da molimo pred Gospodinom za sve pokojne rudare kojima je sveta Barbara njihova zaštitnica, pomagala u radu. Isto tako zadovoljstvo mi je što su na svetoj misi bili nadzočni i vjernici svih vjeroispovijesti«, rekao je srijemski biskup mons. Gašparević.

PREKOGRANIČNA SURADNJA

Pored vjernika svih vjeroispovijesti, ove godine su na svečanosti prisustvovali predstavnici

Konzul Dragan Đurić i gosti iz Vukovara

pokrajinske vlasti, predstavnici Konzulata Republike Hrvatske u Subotici i sam konzul **Dragan Đurić**, predstavnici hrvatskih udruga iz Srijema, a u kulturno umjetničkom dijelu proslave pored domaćina i tamburaškog orkestra Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva *Tomislav* iz Golubinaca, predstavili su se i gosti iz Republike Hrvatske i srpsko pjevačko društvo *Javor* iz Vukovara.

Prema riječima predsjednika Hrvatske udruge *Sveta Barbara* iz Vrdnika, **Ivana Karačića**, ova suradnja traje već duže vrijeme, a gosti iz Vukovara su po drugi puta u Vrdniku: »Zahvalio bih se svim gostima što su se odazvali pozivu i posebno mi je drago što su se odazvali zvaničnici iz Pokrajine kako bi prisustvovali svečanoj akademiji povodom proslave rudarstva u ovom kraju. Hrvati su most suradnje i zato mi je drago što su s nama danas gosti manjinske zajednice iz Vukovara i mislim da je to avangarda ispred vremena. Nadam se da će se prekogranična suradnja nastaviti i produbiti u narednom periodu i da ćemo uskoro realizirati jedan vrlo važan projekt prekogranične suradnje«, izjavio je Ivan Karačić. Isto mišljenje dijele i gosti iz Vukovara: »Naše društvo postoji 145 godina i došli smo ovdje već drugi put za redom, kako bi upotpunili svečanost povodom obilježavanja ovog blagdana. Naše društvo okuplja ljude svih nacionalno-

sti i uvijek je u njemu bilo i predstavnika Mađara, Hrvata, Nijemaca i svi su uvijek dobro došli. Za suradnju s udrugom iz Vrdnika, mogu reći samo riječi hvale. Ta suradnja nam puno znači i rezultira jednim izuzetno dobrim odnosom«, rekao je **Vlada Manojlović** tajnik vukovarskog srpskog društva *Javor*.

ČUVATI KULTURNU TRADICIJU

Suradnja dvije manjinske zajednice je vrijedna hvale, a to je potvrdio i predstavnik državnog Ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Ivan Zeba**: »Ova suradnja dva manjinska društva je vrijedna svake pohvale i poticajno je, jer oni se najbo-

lje razumiju. Hrvatska manjina koja živi ovdje, najbolje će razumjeti srpsku manjinu koja živi u Republici Hrvatskoj. Kroz razmjenu njihovih iskustava, sigurno će se dogoditi izvjesni pomaci.

Ovaj dan je za Vrdničane događaj od velikog značaja, s obzirom na to da je u ovom mjestu zastupljeno 19 nacionalnosti, koji svi skupa štiju ovu sveticu.

U našem Uredu razgovaramo o oblicima suradnje i kroz financiranje konkretnih projekata za pomoć hrvatskih udruga u Srbiji, insistiramo, na razmjeni iskustava kako na kulturnom, tradicij-

skom, tako i na svakom drugom području«, istaknuo je Ivan Zeba. Značaj ovakvih manifestacija naglasili su i predstavnici pokrajinske Vlade. »Važno je da uspijevamo graditi jedno moderno europsko društvo. Kada na ovakvu proslavu hrvatske zajednice u Vojvodini dođu gosti iz srpske zajednice iz Republike Hrvatske, to je pozitivan iskorak koji se ne podudara s trendom zahlađenja odnosa Srbije i Hrvatske čiji smo trenutni svjedoci. Pored toga vjerujem da je ovo samo jedan od simbola koji bi se kasnije mogao iskoristiti sve boljoj prekograničnoj suradnji, koja je financirana od strane EU, što samo znači da zajedno gradimo društvo koje će živjeti u miru i koje će imati ekonomski razvoj, otvaranje novih radnih mjesta s obje strane, bez obzira kojoj nacionalnoj zajednici pripadamo«, istakao je pokrajinski tajnik za međuregionalnu suradnju i lokalnu samoupravu **Branislav Bugarski**.

Svečanu akademiju organiziralo je Hrvatsko kulturno umjetničko društvo *Sveta Barbara* iz Vrdnika, koji su na ovaj način pokazali od kolikog značaja je za njih prekogranična suradnja, kao i bliže povezivanje Vukovarske i Iriške općine u budućem periodu, a kako nagovještavaju, uskoro će plod te suradnje biti konkretan zajednički projekt.

Suzana Darabašić

Gosti na svečanosti

HRVATSKA RIJEČ NA SEMINARU WEB NOVINARSTVA

Etika u online medijima

Istaknuta je nužnost novinarske odgovornosti prilikom objave određenih nedovoljno provjerenih informacija

Škola web novinarstva Udruženja novinara Srbije organizirala je prošloga četvrtka, 4. prosinca, u Novom Sadu jednodnevni stručni seminar na temu *Etika u online medijima – standardi i praksa*, u čijem su radu sudjelovali predstavnici web redakcija s teritorija Vojvodine i Srbije. Program radionice sastojao se iz dva radna dijela, u prvom su predstere

ma i pojavi zlorabe korištenja osobnih podataka lica o kojima se piše ili govori u pojedinim medijskim tekstovima i prilozima.

Urednik www.dnevnik.rs, **Aleksandar Grubeša** istaknuo je kako je etika prije svega u nama samima i da se medijski poslanici moraju ponašati i kao novinari i kao ljudi: »Novinarstvo nije za svakoga, niti za one sa slabim trbuhom, ali isto niti za one koji

Dejan Marjanović, apostrofirao je društvene mreže, crnu kroniku i komentare kao najproblematičnije u poslu web novinara, jer često zbog potrebe brzog prenošenja vijesti izostaje potvrda njene vjerodostojnosti pa dolazi do slučajeva dovođenja javnosti u zabludu zbog objave netočnih informacija.

»Nerazumljiva je česta praksa razmimoilaženja izme-

stalno voditi zdravim razumom. Konkretno, b92 dnevno objavi više od 400 vijesti na svojim web stranicama, što donosi konstantnu napetost i pomno filtriranje informacija koje stižu iz najrazličitijih izvora. A tu dolazi do glavnog problema u radu, pitanja odgovornosti kod njihovog preuzimanja.«

Nadovezujući se na svoje izlaganje iz prvog dijela radnog

HRVATSKA RIJEČ I CRO INFO

U radu seminara sudjelovali su **Dražen Prčić**, urednik web izdanja *Hrvatske riječi* i **Branimir Kuntić**, novinar web sitea *Cro-info*.

panel diskusije govorili o primjerima dobre i loše prakse i posljedicama kršenja novinarske etike na internetu, a u drugom dijelu je urednik b92.net, **Pavle Zlatić** govorio o principima kojima se ova medijska kuća vodi prilikom objavljivanja komentara i uopće no korištenja društvenih mreža.

SENZACIONALIZAM

Uvodnu riječ imala je generalna tajnica Savjeta za tisak, **Gordana Novaković** koja ja naglasila izuzetnu potrebu pridržavanja novinarske etike u svim situacijama kreativnog medijskog djelovanja. Također se osvrnula i na sudske odluke o odgovornosti redakcija za objavljene komentare svojih čitatelja, problemu sve prisutnijeg govora mržnje u mediji-

žele samo nekoga blatiti. Živimo u vremenu senzacionalizma u kome se ne biraju sredstva za postizanje što veće medijske posjećenosti web siteova na kojima radimo, a tu često dolazi do neugodnih situacija kada dolazi do moralnih dilema na relaciji radne zadaće i njezinog izvršenja. Novinar ima pravo odbiti zadaću, ali često zbog toga snosi posljedice i može ostati bez dijela plaće ili čak zaposlenja. Zbog svega nisu slučajna mišljenja kako je novinarska profesija dotakla dno i da medijima više nitko u potpunosti ne vjeruje.«

ODSUSTVO VJERODOSTOJNOSTI

Urednik multimedijalnog programa RTV-a (www.rtv.rs)

đu novinarske prakse i zakona koja se ogleda na primjeru nužnosti traženja pismene suglasnosti autora fotografije skinute s osobnog profila ili stranica društvene mreže, jer se to zakonom tretira kao zaštićeno autorsko djelo, dok za skidanje cijeloga teksta ne postoji nikakva zakonska sankcija«, rekao je Marjanović.

BRZINA I ZDRAV RAZUM

Kako izgleda posao web urednika jedne od najvećih medijskih kuća u Srbiji, beogradskog b92, sudionicima seminara prezentirao je **Pavle Zlatić**: »Web novinarstvo u sebi nosi potrebu za velikom brzinom donošenja odluka u kratkom vremenskom razdoblju i pritom se morate

programa, Zlatić je u drugom dijelu radionice iznio nekoliko veoma važnih činjenica u svezi web novinarstva u Srbiji. »Trenutačno na teritoriju naše države online djeluje preko 130 medija, internet je javno dobro, ali zakoni još uvijek nemaju jasne odrednice po pitanju tretiranja ovoga virtualnog medija. Upravo zbog svega navedenoga potrebno je nužno jačanje etike i moralnih vrijednosti u novinarstvu, jer u suprotnom dolazi do opasnosti da senzacionalistički pristup prenošenju informacija potpuno prevlada u svim sferama novinarstva, a ponajprije u web novinarstvu koje je zbog svoje specifičnosti najbrži oblik prenošenja svih vrsta vijesti«, zaključio je Zlatić.

D. P.

Izišao zbornik *Šokci : Bunjevci : Panonija – Europa*

SUBOTICA – U sunakladništvu *Šokačke grane* iz Osijeka i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata sredinom studenoga objavljen je zbornik *Šokci : Bunjevci : Panonija – Europa*. U njemu su tiskani radovi s osmoga i devetoga Međunarodnog okruglog stola Urbani Šokci: *Panonski kontekst šokačke i bunjevačke kulture i tradicije* (održanog u Osijeku i Somboru 26. i 27. IV. 2013.) te *Kako se to može biti Europljanin i živjeti u Šokadiji* (održanog u Osijeku i Somboru 25. i 26. IV. 2014.), objavio je zkvh.org.rs.

Zbornik radova za tisak su priredile prof. dr. sc. **Helena Sablić Tomić** i mr. sc. **Vera Erl**, a urednik je prof. dr. sc. **Goran Rem**. Na 436 stranica je objavljeno 36 radnji, od čega jedan značajan broj radova potpisuju autori iz Vojvodine, a gotovo polovica za temu imaju neki aspekt kulturnog života Hrvata u Vojvodini.

Berežani gostovali u Batini

BEREG – HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* gostovalo je u subotu, 6. prosinca, u Batini na Međunarodnom susretu folklornih društava koje je organiziralo MKUD *Kiskőszeg* iz tog mjesta u Hrvatskoj. Berežani su se predstavili sletom šokačkih plesova i prikazom svadbenog običaja *kapara*.

Z. V.

Kuharski dnevnik bebe Marte u Somboru

SOMBOR – Večeras (petak, 12. prosinca) u 18 sati u dvorani Dječjeg odjela Gradske knjižnice *Karlo Bijelički* u Somboru bit će predstavljena knjiga *Kuharski dnevnik bebe Marte*, treće prošireno izdanje. Sudjeluju: autorica knjige dr. **Marija Mandić**, recenzentica knjige prim. dr. **Terezija Matarić** i moderatorica večeri **Tamara Stojković**. U knjizi se nalaze recepti i savjeti za prehranu bebe do prve godine, kao i uvođenje nemliječne dohrane i uobroćavanje odojčeta.

Njemački plesovi u Somboru

SOMBOR – U Hrvatskom domu u Somboru sutra (subota, 13. prosinca) bit će priređen nastup folklornih skupina KUD-a *Marija Bursać* iz Velikog banatskog sela, HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora i Plesne skupine *Helmutha Hajla* iz Pečuha. Ovaj koncert dio je projekta učenja plesova Podunavskih Nijemaca pod vodstvom **Helmutha Hajla**, plesnog pedagoga. Osim tradicionalnih plesova Podunavskih Nijemaca svaka skupina predstaviti će i dio svog redovitog repertoara. Početak je u 20 sati.

Z. V.

Koncert *Radujte se narodi* u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* iz Monoštora priređuje u nedjelju, 14. prosinca, božićni koncert *Radujte se narodi* koji će se održati u mjesnom Domu kulture. Sudjelovat će mlađi članovi *Bodroga* i djeca i mladi iz Sombora i Berega. Osim božićnih pjesama sudionici koncerta izvest će i kratke igrokaze te nekoliko recitala. Koncert počinje u 18 sati.

Z. V.

Božićni koncert i sajam u Lemešu

LEMEŠ – HBKUD *Lemeš* organizira koncert pod nazivom *U susret Božiću* koji će biti održan u nedjelju 14. prosinca u Domu kulture u Lemešu. Prije koncerta u 19 sati bit će priređena izložba *božićnjaka*, a kulturno-umjetnički program počinje u 19,30 sati. Nastupaju: HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega, dječji zbor *Mali Nemeši* pod upravom **Melinde B. Batalo**, MME *Németh László* i HBKUD *Lemeš* iz Lemeša. Ulaznice se ne naplaćuju, ali je dobrovoljni prilog dobrodošao.

Nekoliko dana poslije, u četvrtak, 18. prosinca u OŠ *Bratstvo – Jedinstvo* u Lemešu bit će priređen Božićni sajam. Prvog dana sajam će biti otvoren od 15 do 18 sati, a moći će se pogledati i u petak, ponedjeljak te utorak, 23. prosinca, od 8 do 16 sati. Sajam ima izložbeni karakter uz mogućnost kupnje izloženih eksponata.

Ž. Z.

Izložba HLU Cro Art u Subotici

SUBOTICA – Izložba slika članova Hrvatske likovne udruge *Cro Art* bit će otvorena u utorak 16. prosinca u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Izložbu će otvoriti **Katarina Čeliković**, djelatnica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Otvorenje je u 18 sati.

Večer ikavice u Stanišiću

STANIŠIĆ – HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića po peti put organizira književno-pjevačku večer pod nazivom *Ikavica – govor hercegovačkih, dalmatinskih, ličkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata*. Večer će se održati u idući petak 19. prosinca, s početkom u 19 sati u Domu *Adi Endre* u Stanišiću. Sudjeluju recitatori i pjevači iz hrvatskih kulturnih udruga iz Subotice, Sombora i Podunavlja, a hercegovačke *gange* i dalmatinske klapske *pisme* bit će prikazane na video bimu, jer su udruge iz Hercegovine i Dalmacije otkazale dolazak zbog ozračja nastalog nakon verbalnih istupa **Vojislava Šešelja** po njegovu dolasku u Srbiju. Moto ovogodišnje manifestacije je *Čuvajmo našu rič*.

Božićni koncerti zbora iz Rijeke i Jose Butorca

SUBOTICA – Mješoviti pjevački zbor Kulturno-umjetničke udruge *Jeka Primorja* Rijeke i **Joso Butorac** održat će dva božićna koncerta: u Subotici u Velikoj vijećnici Gradske kuće u subotu 20. prosinca, s početkom u 20 sati i u Tavankutu u nedjelju, 21. prosinca, s početkom u 10,30 sati u crkvi Srca Isusova. Ulaz na koncerte je slobodan. *Jeka Primorja* je kao krovna umjetnička udruga nastala 1971. godine s osnovnom zadaćom promicanja amaterskog pjevanja na području grada Rijeke i cijelog Hrvatskog Primorja.

Pokrovitelj ovih koncerata je Primorsko-goranska županija (Republika Hrvatska), a suorganizatori su Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, HGU *Festival bunjevački pisama* i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta.

CIKLUS HRVATSKOG FILMA U VOJVODINI

Potresna ratna priča i vedra storija o Lastanu

**Publika je imala prilike pogledati dva dokumentarna filma –
Dečko kojem se žurilo Biljane Čakić-Veselić te Dragi Lastane Irene Škorić**

Da dokumentarci predstavljaju jednu od najzanimljivijih niša u sveukupnom korpusu umjetnosti »pokretnih slika« potvrdio je i drugi dio ovogodišnjeg *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini* kojega su zajednički priredili Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Art kino Liffa i Udruga za audiovizualno stvaralaštvo Artizana iz Zagreba.

Publika je ovom prigodom u petak i subotu (5. i 6. prosinca) u subotičkom Art kinu Liffa imala priliku pogledati dva dokumentarna filma, oba ženskih autorica – *Dečko kojem se žurilo* scenaristice i redateljice **Biljane Čakić-Veselić** iz 2001. godine, te *Dragi Lastane*, scenaristice i redateljice **Irene Škorić**, koji je snimljen ove godine.

POTRESNA PRIČA

Dečko kojem se žurilo je priča o potrazi autorice filma Biljane Čakić-Veselić za bratom koji je nestao tijekom rata u Hrvatskoj 1991. godine, u Bogdanovcima pokraj Vukovara. Iako je završila Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu, te otišla na daljnje školovanje u inozemstvo, spomenuta obiteljska tragedija joj nije dala mira, te se vratila u Hrvatsku posvećujući se potrazi za nestalim bratom. U pitanju je vrlo potresno ostvarenje koje gledatelje suočava s ratnom tragedijom iz kuta jedne obitelji, te prikazuje dramatičnu neizvjesnost potrage (scene pronalaze-

nja i identifikacije leševa). Nakon višegodišnje potrage obitelj pronalazi svog nestalog, kako se ispostavlja, poginulog člana.

Čakić-Veselić je u filmu, koji je nastao u produkciji respektabilne kuće *Factum*, koristila i VHS materijal kojega je sačinila radeći kao ratna reporterka

lom svijetu i kasnije su mi se javljali gledatelji koji su doživjeli slična životna iskustva. Za njih je to film o ljubavi, smrti, obitelji, vjeri. Onima koji su izgubili nekoga u ratu ovaj film puno znači i pomaže im preživjeti tu traumu. I za mene je osobno ovo film o ljubavi, u njemu nema

generacije. Stoga je moj pokušaj s ovim filmom bio i upozoriti na to što donosi rat. Po mojem mišljenju, u ratu nema pobjednika, svi su žrtve. A bol je jednaka – ona nema nacionalnu odrednicu. Nažalost, i pokraj ovakvih poruka, koje nudi i moj film, ja ne vidim danas puno vjere već i dalje puno mržnje«, kaže ona.

Osim pitanja nestalih osoba, film dokumentira i druge posljedice rata, poput posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP) kod ljudi koji su sudjelovali u ratu.

OTKRIVANJE LASTANA

S druge strane, dugometražni dokumentarac *Dragi Lastane* Irene Škorić ponudio nam je jednu vedriju priču. Naime, ovaj film otkriva jednu od »najčuvanijih tajni hrvatskog novinarstva« – identitet Lastana, koji je u čuvenom časopisu *Modra lasta* odgovarao na nerijetko i »škakljiva« pitanja mladih. Osim prvoga Lastana koji je pisao za ovu rubriku s početka, tj. od 1969., autorica je uspjela javnosti »razotkriti« i njegova tri sljedbenika. U filmu se pojavljuju i danas već odrasle osobe s područja bivše Jugoslavije koje su u ranoj mladosti pisale Lastanu.

Govoreći o izazovima prilikom realizacije filma, Irena Škorić je ukazala na glavnu prepreku – veo šutnje u uredništvu časopisa oko Lastanova identiteta, koji se ponekad odnosio čak i na članove njihove najuže obitelji. Upravo stoga, do sazna-

Scena iz filma »Dečko kojem se žurilo«

početkom devedesetih. Valja spomenuti i da se film nastavlja na priču redateljčine bake čiji je suprug ubijen u Drugom svjetskom ratu, a kojega je cijeloga života čekala da se vrati.

FILM O LJUBAVI

Dečko kojem se žurilo jedan od najboljih i najnagrađivanih hrvatskih dokumentarnih filmova s početka tisućljeća. Prikazan je na festivalima diljem svijeta, a među ostalim, i na televiziji B92.

»Film je prikazivan po cijelo-

nacionalizma. A činjenicu da se vodio rat između Hrvatske i Srbije nikada i ničime nećemo moći izbrisati«, kaže autorica filma Biljana Čakić-Veselić.

Kako ističe, i u drugim se svojim filmovima bavila traumama, pa i onim poslijeratnim. »Snimala sam u Danskoj jednu ženu čija je baka doživjela grčko-turski rat. Ona je rekla da se mržnja među ta dva naroda gaji i dan danas iako je dosta vremena prošlo od toga sukoba. Mislim da smo i mi na ovim prostorima odgojili mržnju za nove

nja o identitetu prvog Lastana **Rudija Aljinovića**, došla je posve slučajno časkajući s osobom koja je, kako se ispostavilo, susjed te »poznate-nepoznate« osobe.

UMJETNIČKI DOPRINOS VAŽNIM TEMAMA

Redatelj **Branko Ištvančić** iz Udruge *Artizana*, koji je ujedno i selektor *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini* smatra kako je veoma važno snimati filmove poput *Dečka kojem se žurilo* koji je prikazan u Subotici. »I umjetnici, pa tako i filmaši, svojim stvaralaštvom trebaju dati doprinos važnim temama koje se tiču sviju nas, naše nedavne prošlosti. Pritom, jako je važno na koji će način autor prići temi i ispričati priču koja bi trebala potaknuti gledatelja na razmišljanje«, kazao je Ištvančić.

»Iako sam došla do Rudija Aljinovića, on dobrih tri-četiri godine nije htio pristati na snimanje. Nagovaranje da iziđe pred kamere bila je 'nemoguća misija', no ipak pristao je. Mislim da se na to

odlučio shvativši kako je bitno da ljudi saznaju tko je bio Lastan i tu cijelu storiju. Inače, i zadnji Lastan broj 4. **Saša Drach** nećkao se jedno godinu dana. Zanimljivo je da sam njega poznavala i ranije, naravno ne znajući da je on bio Lastan. On me je čak naveo na krivi trag, pa sam tako pogrešnu osobu nagovarala da prizna da je Lastan«, objasnila je Škorić u razgovoru s publikom nakon projekcije filma.

USPON I PAD

Lastan je bio veliki hit među mladima do pojave interneta, a najznačajnije razdoblje ove rubrike bilježi se u drugoj polovici 70-ih i početkom 80-ih godina prošloga stoljeća, kada je tiraža *Modre laste* bila 400.000 primjeraka.

»Lastan postoji i dan-danas. Aktualnog Lastana ne smijemo otkrivati, takva je politika 'Modre laste'. I dalje je popularan, ali ne više toliko. Pisma mu se sada šalju putem e-maila, nekim odgovara istim putem, a većinom u tisku. Čini se da je internetska era na neki način 'ubila' Lastana. Pitanja koja su se nekad postavljala, mladi danas s tri klika 'proguglaju' na internetu«, navela je Irena Škorić.

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini odvija se uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra i Grada Zagreba u okviru prekogranične suradnje.

D. B. P.

Slamarke

Svidalo se to nekomu ili ne, umjetnost naive u tehnici slame jedan je od, ako ne i najveći kulturni brend vojvođanskih, a posebice bačkih Hrvata. O tomu svjedoči i izložba slika od slame i božićnjaka bačkih bunjevačkih Hrvata otvorena prošloga vikenda u najreferentnijoj ustanovi kulture u Hrvatskoj za ovakav vid stvaralaštva, Etnografskom muzeju u Zagrebu. Iako su slamarke već i prije izlagale u ovom muzeju, ovo je u novije vrijeme najcjelovitiji prikaz tog specifičnog stvaralaštva koji dolazi iz sjevernobačkog kraja.

Sudeći prema medijskim izvješćima, izložba je dobro posjećena. Protekloga vikenda pogledalo ju je oko 300 ljudi, među kojima je bilo i etnologa te povjesničara umjetnosti. Velik je interes i za sudjelovanje u radu pratećih radionica – slamarke te one izrade božićnjaka. Nimalo nevažno je spomenuti i kako je ova izložba popraćena prilogom u *Vijestima* iz kulture nacionalnog HRT-a, nakon čega su uslijedili pozivi za gostovanje slamarki i u nekim drugim mjestima u Hrvatskoj.

Treba podsjetiti da popularnost slamarki nije došla sada i da se nije dogodila preko noći. Ova vrsta likovnog stvaralaštva prezentirana je i ranije, još od 60-ih godina prošloga stoljeća, u muzejsko-galerijskim prostorima kako u Hrvatskoj, tako i u Srbiji. O slamaricama i njihovom radu napisano je i nekoliko publikacija, snimljena su čak dva profesionalna dokumentarna filma, a ove je godine u Tavankutu održan i Svjetski kongres slame.

Jedna od tema kojoj se u suvremenim kulturnim praksama pridaje dosta značaja jest vidljivost (engleski: *visibility*) a odnosi na ustanove kulture, rad udruga, te na koncu i same umjetničke projekte. Slamarke su tu, po svemu sudeći, uspješne. O tomu nam, između ostalog, govori i podatak da stvaralaštvo u tehnici slame pobuđuje interes mladih naraštaja. To potvrđuju matična tavankutska kolonija, ali i druge »škole« učenja ove tehnike, među kojima je posebno zanimljiva ona pri Društvu vojvođanskih i podunavskih Hrvata koja okuplja skupinu mladih Vojvođanki sa zagrebačkom adresom. Dakle, slamarke već odavno nisu samo skromne, najčešće neudane i starije žene, koje žive i stvaraju u salašarskoj osami. Protok vremena i nove autorice (katkad i pokojni autor) ovo stvaralaštvo mijenjaju, razvijaju. A to donosi nove izazove kako za stručnu javnost, tako i same aktere scene, kako slamarstvo u sudaru s ovim dobom ne bi izgubilo od svoje autentičnosti.

D. B. P.

TRIBINA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA NA TEMU PERIODIČNIH PUBLIKACIJA ZKVH-A I KULTURE SJEĆANJA

Doprinos stvaranju moderne kulturne zajednice

UHrvatskoj matici iseljenika, 5. prosinca u Zagrebu, održana je tribina na temu *Periodične publikacije Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i kultura sjećanja Hrvata u Vojvodini*.

Predstavljeni su časopis za književnost i umjetnost *Nova riječ* i *Godišnjak za znanstvena istraživanja*, te se govorilo o značajnim doprinosima Zavoda u području znanosti, književnosti, kulture i umjetnosti od 2008. godine, kada je osnovan.

PISANI TRAGOVİ

Nazočnima na tribini, među kojima su bili predstavnici ministarstva i Državnoga ureda za Hrvate izvan RH, književnici, autori priloga u publikacijama Zavoda, te zagrebački Vojvođani, pozdravnim govorom obratio se saborski zastupnik **Ivo Jelušić**. On je u svom izlaganju istaknuo značenje pisane riječi naglašavajući važnost trajnog zapisa koji ostaje kao svjedok određenog vremena, pozivajući se prije svega na povijesne činjenice Hrvata u Vojvodini. »Nažalost Hrvate u Vojvodini povijest nije mazila. Kada su došli tamo nisu došli da budu nagrađeni, već kako bi bili tampon zona između Turaka i Austro-Ugarske. Kada je stvarana Jugoslavija to područje nikada ne bi pripalo tadašnjoj Kraljevini SHS da nije bilo Hrvata na sjeveru Bačke. Oni su taj prostor zadržali. Umjesto da im se za to bude zahvalno i budu nagrađeni, oni taj zasluženi status nemaju. Zaista jedna tragična povijesna činjenica. Upravo iz toga razloga, svi oni koji su ostali i opstali tamo zaslužuju da se to vidi i ostane

mr. sc. Marin Knezović, Tomislav Žigmanov, dr. sc. Mario Bara, dr. sc. Petar Vuković

zapisano«, istaknuo je Jelušić. Ravnatelj *Hrvatske matice iseljenika* mr. sc. **Marin Knezović** je govoreći o trima hrvatskim rijekama Savi, Dravi i Dunavu, pitao što je s Dunavom. »Kada se Dunav promatra iz perspektive hrvatskih zajednica izvan Hrvatske, imamo jedan hrvatski Dunav koji postaje od hrvatskog kulturnog, povijesnog i gospodarskog značaja. Ovo je primjer kako struktura hrvatskih manjinskih zajednica bitno može pridonijeti doživljaju nacionalnog identiteta. Iz ove perspektive mora se promatrati rad ZKVH-a, bez njega ni mi u matičnoj domovini ne možemo pravilno razumijeti sami sebe, tako nešto rubno postaje središnje, a epizodisti protagonisti«, kaže Knezović.

KRALJEŽNICA KULTURNOG ŽIVOTA

Prema riječima dr. sc. **Petra Vukovića** s Filozofskog fakulteta

u Zagrebu, hrvatska manjina u Vojvodini je prvi put u svojoj povijesti dobila instituciju koja kao svoju misiju ima njegovanje nacionalne kulture, te je u posljednjih 6 godina koliko djeluje, Zavod postao središnjom točkom u kulturi vojvođanskih Hrvata. Osim što djeluje na umrežavanju svih hrvatskih kulturnih udruga u Vojvodini te tako potiče njegovanje tradicionalne kulture, Zavod je i organizator kulturnih priredaba. Upravo zahvaljujući mnogobrojnim kulturnim projektima koje je inicirao, danas je moguće ustvrditi kako vojvođanski Hrvati preraštaju u modernu kulturnu zajednicu, smatra Vuković, te navodi kako je pokretanje časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* jedna je od njih. Iako on izrasta iz tradicije prijašnjih časopisa toga tipa, ipak je po mnogočemu poseban, te predstavlja platformu u kojoj se promišljaju i kristaliziraju kulturni sadržaji. »Književni časopisi su tradici-

onalno kralježnica kulturnog života jer reflektiraju kulturne događaje, ali i kulturna stvaranja. Namijenjeni su onoj skupini malobrojnih koja i dalje čita i upravo je ta skupina od iznimne važnosti za svaku jezičnu, kulturnu i nacionalnu zajednicu. Samo iz nje može doći relevantno kritično promišljanje zbilje i samo ona svojim intelektualnim i praktičnim djelovanjem može jamčiti kulturno napredovanje. Kako su vojvođanski Hrvati stjecajem povijesnih okolnosti ostali bez jake tradicionalne kulturne elite, može se reći da *Nova riječ* uz druge projekte Zavoda takve elite danas stvara. Osim te dugoročne zadaće čiji će se rezultati jednom tek vidjeti, ona obavlja i kratkoročnije koji se sastoje u tome da čitatelji hrvatske zajednice u Vojvodini progovaraju o književnim kulturnim praksama u jezgri i na periferijama hrvatske nacionalne kulture, te promišljaju o problemima s kojima se susreću kao pripadnici jedne manjinske

skupine. *Nova riječ* čitateljima približava povijesna i aktualna iskustva hrvatske manjine u Vojvodini. S vremenom će ona poslužiti kao svjedočanstvo naše sadašnjosti onima kojima će ono što je nama sadašnjost biti tek povijest«, ističe dr. sc. Petar Vuković.

POTICANJE SAMOPOŠTOVANJA

Kada je riječ o *Godišnjaku za znanstvena istraživanja*, on objavljuje stručne radove koji za temu imaju aspekte društvenog života Hrvata u Vojvodini, značajnima za nacionalni identitet. Dr. sc. **Mario Bara** iz Instituta za migracije i narodnosti navo-

di kako se u *Godišnjaku* osobito vodi računa o ravnopravnoj zastupljenosti tema po regionalnoj rasprostranjenosti skupina Hrvata koje se bave srijemskim Hrvatima, banatskim, karaševskim koji su nedovoljno poznati široj javnosti, te svakako bačkim Hrvatima. »Krajnji cilj je svjedočenje da su Hrvati živa zajednica, poticanje osobnih vrijednosti, viša razina samopoštovanja, te jačanje svijesti o nacionalnoj pripadnosti«, ističe Bara.

Ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** govorio je o aktivnostima Zavoda ukazujući na njihova nastojanja u organizaciji kulturne scene vojvođanskih Hrvata, razvijanju njezine produkcije i prezentacije. Također je

naglasio kako je kulturna baština Hrvata u Vojvodini iznimno bogata, ali nedovoljno istražena. Po njegovim riječima, napori Zavoda išli su u tom smjeru da se ta problematika ne prepusti slučaju, već da se ciljano djeluje na obogaćivanju sadržaja sjećanja kada je u pitanju povijesna baština. Žigmanov je zaključio kako se može biti relativno zadovoljan učinjenim, »iako je ono još daleko od onoga čemu se teži.« »Hrvati u Vojvodini ne bi sve mogli ostvariti da nisu imali podršku hrvatske književne, kulturne i znanstvene scene, jer znanstveno tematizirati i povijest i sadašnjost još uvijek nismo u mogućnosti na dovoljno kvalitetan i obuhvatan način. Trajni

cilj je da Hrvati u Vojvodini, bez obzira na brojne slabosti koje imaju, mogu svjedočiti da na primjeren način ostvarujemo prakse koje su kompatibilne sa standardima drugih kulturnih prostora nacionalnih zajednica«, zaključuje Žigmanov.

Moderatorica tribine **Vesna Kukavica** na kraju je pohvalila napore i dobre rezultate ZKVH-a, te apelirala na nadležne glede dostupnosti periodičnih publikacija vojvođanskih Hrvata na portalu *Hrčak* izrađenom od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH koji na jednom mjestu okuplja znanstvene i stručne časopise.

Dijana Prčić

IZABRANE PJESME MIROSLAVA SLAVKA MAĐERA PREDSTAVLJENE U ZAGREBU

Stihovi panonskog rapsoda

U prostorijama Društva hrvatskih književnika u Zagrebu, u četvrtak 4. prosinca, održano je predstavljanje knjige *Izabrane pjesme* istaknutog i nagrađivanog hrvatskog književnika vojvođanskih korijenima, **Miroslava Slavka Mađera**. Maderov poetski opus tijekom 65 godina stvaralaštva je impozantan i broji više od 2.500 pjesama sadržanih u 24 zbirke. Rođeni Srijemac u Hrtkovcima, od ranog djetinjstva je upijao ljepote ravničarskog predjela, te motivi tog krajolika odišu i u njegovim pjesmama. Prema riječima dr. sc. **Hrvojke Mihanović Salopek**, Maderova djela obiluju panonskim, srijemskim i slavonskim motivima, koji su uvijek uvjerljivi, čulni, dojmljivi, iskonski vitalni, te prikazuju natura-

lističku zbiljnost i simboličko značenje koje izvire iz pjesnikova duhovnog poistovjećenja s krajolikom. U svojim djelima autor je pokazivao sklonost ka daljinama koje se podudaraju sa beskrajem nepregledne ravnice i jednu panonsku tragalačku upitnost odgonetanja svojih bitaka. Iako je njegovo pjesništvo čin, bitka, oaza postojanja, dr. sc. Mihanović Salopek ističe kako je Mađer itekako polemizirao i sa vlastitom poezijom, sa vlastitim trenucima zasićenja i današnjice koja sve manje čita.

Sunakladnik ove zbirke pjesama je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. O doprinosima suvremenoj hrvatskoj književnosti koji dolaze izravno s prostora Vojvodine govorio je ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**. »Prinosi koji su dolazili od Hrvata koji nisu sa ovih prostora bili su značajni, a Miroslav Slavko Mađer je jedno od tih imena. On dolazi iz Hrtkovaca, mjesta koje je simbol stradanja Hrvata u Vojvodini 90-ih godina, on dolazi s prostora u kojem unatoč svemu još uvijek posto-

ji određeni broj Hrvata koji, u okvirima koji im nisu naklonjeni, ipak nastoje sačuvati svoje ime i raditi na stvaranju književnih i znanstvenih uradaka. Taj prostor često puta je nevidljiv kada je u pitanju ono što je hrvatsko«, ističe Žigmanov dodajući da zahvaljujući DHK-u taj kulturni prostor objedinjen.

Miroslav Slavko Mađer ovogodišnji je dobitnik nagrade *Dragutin Tadijanović* koju dodjeljuje Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Dijana Prčić

Sveti Nikola u Surčinu

Župa Presvetog Trojstva u Surčinu, svečano je u subotu, 6. prosinca, proslavila blagdan sv. Nikole biskupa, zaštitnika djece,

putnika i moreplovaca. U predvečerju samog blagdana, svetu misu slavio je župnik, vlč. **Marko Kljajić**, a na kraju euharistijskog slavlja blagoslovio je 80-tak prisutnih mališana, kao i njihove roditelje, bake i djedove. Nakon blagoslova, na radost najmlađih, u pratnji anđela, u crkvu je ušao sv. Nikola, noseći u rukama teški kofer pun darova. Iz pozadine se tiho prikrađao i neizbježni krampus, kojeg je dobri svetac vrlo lako otjerao. Programom koji su pripremili vjeroučenici, s voditeljicom **Nadom Ivošević**, djeca su pjesmom poželjela dobrodošlicu sv. Nikoli, a recitalom su ga radosno pozdravili. Za ostvarenje ovakvog događaja trebamo zahvaliti Bogu, djeci, roditeljima i dobrim ljudima.

Sveti Nikola dočekan i u Petrovaradinu

Proslava spomendana rođenja svetoga Nikole, ni ove godine nije protekla bez programa za djecu koji je, u organizaciji Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva **Jelačić** održan u petrovaradinskoj crkvi Uzvišenja sv. Križa.

U subotu, 6. prosinca, župnik **Stjepan Barišić** služio je večernju sv. misu na kojoj su se pjevale adventske pjesme. Nakon završnog blagoslova, započeo je program. Dječiji tamburaški orkestar HKPD-a **Jelačić** zasvirao je i zapjevao skladbu u čast sv. Nikoli, najavljujući pojavak triju članica dramske sekcije odje-

venih u anđele. U ulogama glasnika Božjih, one su vrlo zanimljivo, na djeci pristupačan način, animirali i poticali nazočne mališane da odrecitiraju ili otpjevaju neku prigodnu pjesmicu.

Ljutiti ulazak Krampusa sve je pokvario. Ričući kao lav, plašio je djecu od kojih su se mnoga tiskala uz skute roditelja, plačući i vrišteći. No, ubrzo je stigao sveti Nikola koji ga je istjerao, dočaravajući tako djeci pobjedu Dobra nad Zlim.

Živa slika radosne djece, glumaca i tamburaša koji su pjevali poznatu pjesmu *Zvončići, zvončići* pretočena je potom u podjelu više od sedamdeset paketića s darovima te fotografiranjem sa sv. Nikolom koji je obećao da će i iduće godine pohoditi djecu petrovaradinskih Hrvata.

P. P.

Rekolekcija somborskog dekanata

Lemeška župa Rođenja blažene Djevice Marije bila je domaćin adventske, tj. posljednje ovogodišnje rekolekcije somborskog dekanata u srijedu, 3. prosinca. U gostoprimstvu lemeškog župnika vlč. **Antala Egedija** na rekolekciji je bilo nazočno jedanaest župnika somborskog dekanata, koji su u radnom djelu razgovarali o općim aktualnim temama duhovne prirode i temama vezanim za kalendarsko doba godine. U somborski dekanat osim Lemeša spada još jedanaest Somborskih okolnih župa i tri gradske te karmelićanska crkva sa samostanom, pri čemu su pojedini župnici raspoređeni i kao upravitelji na više župa, a Kljajićevo je 1994. ostalo bez župe od kada rimokatoličku crkvu koriste pravoslavni vjernici bez velikih preinaka na njoj. Za dekana postavljen je 1990. prečasn **Josip Pekanović**, župnik crkve Presvetog Trojstva iz Sombora, koji i danas obnaša istu dužnost. Bila je ovo prigoda da se svećenici pripreme i organiziraju kroz vrijeme došašća, a sve to za veliko slavlje Božića. Za ovu prigodu dvorana za sastanke na lemeškoj župi opremljena je novim stolicama koje su kupljene darovima vjernika.

Ž. Z.

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
PLANDIŠTE
NIŠ
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

VIJESTI

Materice i Oci

Župa sv. Rok iz Subotice organizira priredbu *Materice i Oci* pod naslovom *Sačuvati obitelj*, koja će biti održana subotu, 13. prosinca, u dvorani Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*. U programu nastupaju djeca i mladi župe sv. Roka i dječji vrtić *Marija Petković – Sunčica*, a kao specijalni gosti nastupit će članovi *Zbora župe Marije – Kraljice svijeta* s Palića. Početak je u 18 sati

Vukovarske
adventske
svečanosti

U okviru Vukovarskih adventskih svečanosti po želji organizatora vukovarskoj publici pjesničkim stvaralaštvom i samostalnom izložbom sakralnih radova 12. prosinca predstaviti će se **Josipa Dević** iz Subotice. Program će uglazbljenim tekstovima Josipe Dević propratiti vukovarski VIS *Damjan*, te zbor župe sv. Filipa i Jakova iz Vukovara s prigodnim adventskim pjesmama. Početak je u 18 sati.

A. D.

U susret
blagdanima

- 13. prosinca – sv. Lucija
- 14. prosinca – Materice
- 21. prosinca – Oci
- 24. prosinca – Badnjak
- 25. prosinca – BOŽIĆ
- 26. prosinca – sv. Stjepan, Krunoslav
- 27. prosinca – sv. Ivan
- 28. prosinca – SVETA OBITEĻ, Nevina dječica

12. prosinca 2014.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Treća nedjelja došašća, kada smo već prošli polovinu vremena pripreve za radostan susret s Kristom u proslavi njegova rođenja, obiluje porukama i smjernicama za nastavak pripreve, ali i za cijeli naš život, koji treba biti priprava za konačni susret s Gospodinom. U tom ozračju pripravljanja i budnosti zanimljivo je istaknuti Pavlove riječi iz poslanice Solunjanima: »Uvijek se radujte! Bez prestanka se molite! U svemu zahvaljujte!« (1Sol 5, 16).

UVIJEK SE RADUJTE!

Radost se ne može skriti. Radostan čovjek se izdaleka poznaje. Ali, danas je tako malo radosnih ljudi. Kako i ne bi bilo kada ne živimo u radosnim vremenima. Životne okolnosti su takve da čovjek ne može biti radostan. Tako je ako smo okrenuti onome što nam nudi svijet, onome što je materijalno, pa samim tim i prolazno. Pavlov »uvijek se radujte« nadilazi prolazno i materijalno. Ni u njegovo vrijeme ljudi nisu živjeli u izobilju, egzistencijalni problemi bili su možda i veći nego što su danas. Kršćani kojima se Pavao obraća bili su progonjeni. Zbog vjere u Krista život im je svakodnevno visio o koncu. Ipak Pavao od njih traži radost, jer radost je, između ostalog, ono po čemu bi se kršćanin trebao prepoznavati u svijetu.

Kršćanska radost nije izazvana kratkotrajnim, vremenitim stvarima. Ona ima svoj izvor u

Radost, molitva
i zahvalnost

Bogu, u susretu s njim. I vrijeme iščekivanja u kojem se nalazimo, ne samo iščekivanja Božića, nego i drugog Kristovog dolaska, treba biti ispunjeno radošću. Kao što se radujemo susretu s nekim dragim nam gostom kojeg očekujemo, još se više trebamo radovati Kristovu dolasku. Vrijeme pripreve za taj susret ne treba biti vrijeme straha i tjeskobe, nego ushićenosti i radosti. U dugotrajnom iščekivanju može s vremenom nestati radosti, ali naše iščekivanje Krista ne znači njegovu odsutnost. On je na otajstveno prisutan među nama na različite načine. Izlijeva na nas svoju milost te hrani našu radost u očekivanju konačnog susreta s njim. Predokus te radosti Bog nam je svojom milošću dao u molitvi, zato Pavao na ono »uvijek se radujte« dodaje »bez prestanka molite«.

MOLITE I ZAHVALJUJTE

Molitva je susret s Bogom u svakodnevnom životu. Trenutak kada Bog dodiruje čovjeka svojom milošću. Iz tog susreta čovjek ne može izaći ravnodušan, nego kao plod osjeća radost. Ali, da bi se tako osjetio njegova molitva ne smije biti površna. Po pravoj, iskrenoj molitvi čovjek spoznaje Božje djelovanje i njeguje njegovu prisutnost u svom životu te održava svoju komunikaciju s Bogom. Zato postaje sposoban spoznati Božju blizinu i njegovo milosno djelovanje u različitim životnim situacijama. Što nam je molitva slabija sve smo udaljeniji od Boga te upadamo u napast da ga optužimo kako nas je napustio. Osjećaj napuštenosti od Boga i nemogućnost sagledavanja njegovog djelovanja u vlastitom

životu poziv je na preispitivanje kvalitete svoje molitve, jer Bog čovjeka nikada ne napušta, ali čovjek često napusti Boga. Kada se čovjek molitvom približi Bogu i postane svjestan Božje blizine i primljene milosti u njegovom srcu se javlja zahvalnost. Tada mu postaje prirodno u svemu zahvaljivati, kako nas poučava sv. Pavao. Zahvalan čovjek je radostan čovjek. Zato radost, molitva i zahvalnost uvijek idu zajedno. Ali, da bi mogao uvijek se radovati, bez prestanka moliti i u svemu zahvaljivati kršćanin ne može površno živjeti svoje kršćanstvo. Površan kršćanin ne stigne se dovoljno približiti Bogu, ne uspije sagledati što sve od njega prima, pa ne može osjetiti ni zahvalnost. Bog od nas ne zaslužuje površnost, jer ni on nije površan prema nama. Da je takav ne bi se za nas rodio u štali, a još manje umro na križu. Ljubav ne trpi površnost, a ljubav prema čovjeku Bog stalno pokazuje i dan danas po tolikim milostima koje svakom od nas daje, po beskrajnom strpljenju koje ima prema nama grješnicima.

Zato neka naša priprava za susret s Gospodinom bude produblјivanje našeg odnosa s njim kroz kvalitetu molitve, preko koje ćemo postati sposobni spoznati da je on stalno s nama, da nije digao ruke od nas, čak ni onda kada smo mu okrenuli leđa te mu za sve radosno iskazati zahvalnost. Tako ćemo u svijetu biti prepoznatljivi po radosti koja ne proizlazi iz kratkotrajnih materijalnih zadovoljstava, nego ima izvor u zajedništvu s Bogom. Radost, molitva i zahvaljivanje neodjelјive su od autentičnog kršćanskog života na koji smo pozvani.

IZLOŽBOM FOTOGRAFIJA PREDSTAVLJENA

Ljepota Fruške gore

Fotografija mi puno znači jer kroz nju vidim sve ljepote prirode. Možda to drugi ne mogu vidjeti, ali za mene je ljepota u svakom grmu, kamenu, u cvijetu, žuboru potoka, cvrkutu ptica i sve mi to daje snagu da i dalje fotografiram, kaže Zvonko Šarić

sionalnim aparatom, međutim Zvonko kaže, da je u pitanju obični »digitalac«, tako da je, čini se, u pitanju samo dobro oko i dobro odabrani trenutak koji Zvonko na svojoj fotografiji zna odabrati i ovjekovječiti. »Uskoro ću imati svoju izložbu u Irigu u srpskoj čitaonici, tako da sam već počeo pripremati fotografije koje ću tamo izložiti. U svojoj kolekciji imam preko 4000 fotografija, što prirode, što životinja, biljnog svijeta – pčela, puževa i uopće svega što se nalazi na Fruškoj gori«, s ponosom kaže Zvonko.

NEISCRPNI MOTIVI

Velika ljubav prema prirodi i Fruškoj gori, za Zvonka je jedini motiv za njegove fotografije. Kako kaže, i da živi 100 godina ne bi uspio fotografirati sve ono što se tamo nalazi: »Fotografije koje sam ovdje izložio su one koje sam unazad pet godina sakupljao, a za one fotografije što sam ranije izradio nema dovoljno mjesta. Tko god je došao pogledati izložbu, bio je iznenađen. Dobio sam pohvale od posjetitelja, a neko javno priznanje do sada još nisam, iako meni to nije ni bitno. Važno mi je da ovdje dođu ljubitelji prirode i oni mi daju snagu i poticaj za dalji rad. Drago mi je što im se sviđa i što uspijevam ljudima prikazati nešto što do sada nisu vidjeli i ukazati na ljepote prirode na Fruškoj gori«, kaže skromno Zvonko.

Zvonko ne odustaje od svog plana da i dalje istražuje i fotografira neistraženu prirodu Fruške gore i na taj način ispunjuje sebe, oplemeni svoj život i dušu.

Suzana Darabašić

Prilikom posjeta jednog od, mogla bih slobodno reći, najljepših fruškogorskih mjesta u Srijemu, Vrdniku, nije mogla ostati nezapažena izložba fotografija prirode Fruške gore, koju je na sebi svojstven način priredio **Zvonko Šarić**, tutor filijalne crkve svete Barbare u Vrdniku.

Zvonku je fotografiranje prirode omiljen hobi još iz momačkih dana. Kako kaže, fotografijom se bavi amaterski, iako njegove fotografije govore sasvim suprotno i svaki posjetitelj na izložbi mogao bi ih ocijeniti kao vrlo profesionalne. Kako nam kaže, Zvonko fotografiše isključivo prirodu jer je veoma voli,

a i živi na obroncima Fruške gore čija priroda prosto plijeni. Rođen je na Fruškoj godi, kako tijekom razgovora ističe, ovdje je i odrastao – na djedovom salašu i tada se po prvi puta upoznao s čarima i ljepotom prirode.

INSPIRACIJA

Iako danas ima više od sedamdeset godina, on i dalje fotografira i cijelo svoje slobodno vrijeme, posebice kada se priroda budi, provodi u prirodi. »Fotografija mi puno znači jer kroz nju vidim sve ljepote prirode. Možda to drugi ne mogu vidjeti, ali za mene je ljepota u svakom grmu, kamenu, u cvije-

tu, žuboru potoka, cvrkutu ptica i sve mi to daje snagu da i dalje fotografiram. U kapelici svete Barbare imam stalnu postavku svojih fotografija, a u hotelu *Termal* je istaknuta obavijest da se ovdje nalazi izložba, tako da je svi posjetitelji Vrdnika i ljubitelji prirode mogu vidjeti. Gosti uglavnom dolaze ovdje pogledati izložbu, a dojmovi su im pozitivni«, kaže Zvonko.

Fotografije sadrže cvijeće, životinje, stabla drveća pa čak i stare građevine. Fotografirane su na poseban način, tako da detalji prirode na njima, odista izgledaju kao da su stvarni. Posjetitelj bi pomislio da su fotografirane nekim profe-

HRVATSKI VLADARI (IX. DIO)

Piše: Dario Španović

Najmoćniji hrvatski vladar

Petar Krešimir IV. (1058. – 1075.) bio je sin kralja **Stjepana I.** i mletačke duždevne **Hicele**, a hrvatsko kraljevstvo primio je oporavljeno nakon raznih potresa koji su se dogodili početkom 11. stoljeća. Početak vladavine kralja Petra Krešimira IV. obilježio je crkveni sabor u Splitu na kojemu su donesene značajne crkvene odluke. Papa **Nikola II.** sazvao je u travnju 1059. sinodu na Lateranu na kojoj je doneseno više kanona protiv simonije i svećeničke ženidbe. Ove odluke su poslane putem biskupa u sve katoličke zemlje, dok je u neke poslao svoje izaslanike, tako je i u Hrvatsku poslao opata **Majnarda**. Premda je hrvatska pripadala zapadnoj crkvi, među svećenstvom se osjećao i utjecaj Bizantije što se ogledalo da su neki svećenici bili oženjeni te nosili bradu ili dugu kosu. Na saboru u Splitu 1060. godine opat Majnard proglasio je zaključke prošlogodišnje lateranske sinode, a doneseni su i neki kanoni s posebnim obzirom na prigode u hrvatskoj crkvi. Povodom svećeničke ženidbe donesena je odluka: »Ako bi tko god odsada, bilo biskup, bilo svećenik, bilo đakon, uzeo ženu ili već prije uzetu pridržao, gubi svoj crkveni stupanj sve dok ne dade zadovoljštinu i ne može dalje ostati u zboru pjevajućih niti imati udjela u crkvenim prihodima.« Također, donesena je odluka povodom nošenja brade i duge kose: »Ako bi od sada koji od svećenika nosio bradu ili dugu kosu, nema više prava da ulazi u crkvu, nego se ima podvrći kanonskoj kazni prema njegovom crkvenom stupnju.« Na saboru je donesen i kanon koji je u mnogo važnijoj mjeri utjecao

Petar Krešimir IV.

na svećenstvo u Hrvatskoj, a to je zabrana zaređivanja svećenika ako ne znaju latinski: »Zabranjuje se pod kaznom izopćenja promovirati Hrvate na svete redove, ako nisu vješti latinskoj knjizi, a tako i podvrgavati klerika kojega god stepena bio, podložništvu ili plaćanju svetovnog poreza.«

VRHUNAC MOĆI

Za vrijeme vladavine Petra Kršimira IV. prostor Crkvene Hrvatske (Paganija, Travunija, Zahumlje) došao je pod vrhovnu vlast hrvatske krune, tako da je cijela Jadranska obala od Istre do ušća Neretve bila u sustavu hrvatske države. Bizant koji je tada ratovao u Aziji s Turcima-Seldžucima, a u južnoj Italiji s Normanima, ustupio je kralju Krešimiru IV. dalmatinske gradove i otoke. Petar Krešimir IV. tada nije uzeo naslov carskog prokonzula ili eparha te je tako tim lukavim diplomatskim potezom ostvario stoljetni san hrvatskih vladara, da spoje dalmatinske gradove i otoke s hrvat-

skom državom. Otada *regnum Dalmatiae et Chroatiae* nije bio samo formalni naslov, nego je označavao jedinstveni političko-upravni teritorij. Da bi čvršće vezao dalmatinske gradove za svoju državu, kralj Krešimir IV. ostavio je samostalnost gradskim upravama i obvezao se zasebnim ispravama da će im poštovati slobodu i stara prava kako ih je prije zatekao. Sve te velike promjene kojima mu je državne granice »svemogućí Bog proširio na kopnu i moru« (*quia Deus omnipotenus terra marique nostrum prolongavit regnum*), odlučio je kralj Petar Krešimir IV. izraziti svoju zahvalnost u Ninu 1069. darovanjem otoka Mauna samostanu Sv. Krševana u Zadru. Prigodom tog događaja Krešimir IV. je istaknuo da je to »naš vlastiti otok što leži na našem dalmatinskom moru« (*nostram propriam insulam in nostro Dalmatico mari sitam, que vocatur Mauni*), što je ujedno i dokaz da su tada Hrvati gospodarili Jadranskim morem. Oko 1066. godine panonski prostor

između Save i Drave također se ponovno našao u sklopu Hrvatskog kraljevstva, a njime je upravljao ban **Zvonimir**. Iz zapisa se može zaključiti da je uz kralja postojalo i nekoliko banova, na primorju je banova ban **Gojčo**, na panonskom prostoru ban Zvonimir, a Bosna i Hercegovina, koja je bila u sklopu Hrvatske, također su imale svoga bana. Granica Hrvatskog kraljevstva je išla obalom Neretve prema rijeci Drini do Zvornika, od Zvornika prema zapadu do ušća rijeke Spreče u rijeku Bosnu, od rijeke Bosne do njenog ušća u Savu, a odatle prema Đakovu pa prema rijeci Dravi. Rijekom Dravom granica je išla na zapad do Kranjske i Koruške, a potom se spuštala pored izvora rijeke Kupe do Jadranskog mora odnosno do ušća rijeke Raše u more na području Istre.

SMRT PETRA KREŠIMIRA IV.

Nakon smrti 1075. godine kralj Petar Krešimir IV. pokopan je u crkvi sv. Stjepana, gdje su bile grobnice knezova i kraljeva hrvatskog roda. Petar Krešimir IV. najmoćniji je hrvatski vladar koji je Hrvatsku podignuo na visinu kakva nikada nije prije njega dosegla. Kako Petar Krešimir IV. nije imao sina nego samo kćer **Nedu**, a da mu braća nisu bila više na životu, naslijedio ga je na hrvatskom prijestolju dotadašnji slavonski ban **Dmitar Zvonimir** (1076. – 1089.). Krešimirova kćer Neda se udala za neretvanskog bana **Marijana II. Slavca** (1073. – 1076.) kojemu je rodila Krešimirova unuka i zadnjega hrvatskog kralja, **Petra II. Slavca (Petar Svačić)**.

DA SE NE ZATOMI

Piše: Alojzije Stantić

Sv. Lucija

Kadgod salaš u Adventu

Unapučenju Subatici hamade (skoro) svi Bunjevci su se bavili salašarskim poljodilstvom. U pustarama na mistima zemunica, najraniji nastambi, nabili su nove komotnije salaše u kojima je živilo najviše puka do njevi osipanja posli II. svickog rata. Salaši su nam u tal ostavili tušta adeta (običaja) koje su otppravljali u vrime kad su u ravni imali najmanje posla. Po tom su najpoznatiji advent i poklade. U adventu posli sv. Barbare i Mikulaša (sv. Nikola) na red je 13. prosinca došla proslava sv. Lucije, puku poznate Luce tj. Lucin dan. O njoj je tušta pisano, al se još uvijek nađe štogod dodat.

ČESTITANJE

Oko I. svickog rata spomendani sv. Barbare i sv. Luce počeli su se ispriplćavati i spontano se sjednali u spomendan sv. Luce. To spominju raniji pisci adeta (običaja) **Ljudevit Vujković Lamić**, a s njim i **Ante Sekulić**. Osim nji ovo sjednanje jedva da drugi spominju. Da su se obaško slavile te dvi svetice oslonio sam se, od više kazivača i na svidočenje moje pok. supruge **Kate**. Ona je od dide **Tome**

Tikvickog (1866. – 1952.) čula, kad su zajedno ostavljali u vodu rodne grančice na Lucu, da je on još početkom prošlog vika na sv. Barbaru u dunčošku bocu potopio grančice rodne vočke, s nakanom da procvataju do Božića. [Tome Tikvicki je jedan od svidoka haranja pošasti filokserie (žiloždera, 1889.) i propasti subatički vinograda u crnjevini.]

Na Lucin dan je počimalo čestitanje božićnog vrimenta do Bogojavljenja (sv. Tri kralja, 6. I.): »Faljen Isus, čestita bila sv. Luca«, a ukućani su odgovarali; »A ti živ i zdrav bio«. Kadgod je uobičajeno bilo da poznata čeljad posli pozdrava razmine i čestitanje spomendana. S tim je pokazana želja da se spomendan provede u srići i zdravlju – ono šta je čoviku u životu najvažnije (često: Bog ti dao snage i zdravlja.)

Dospiveni salašari su rado išli u komšiluk čestitat sv. Lucu, čestitku su okitili lipom željom domaćici za sriću u odranjivanju pileža. Tu želju su pokazali kad su posli čestitanja nakratko sili za vrata, tako pokazali želju da domaćici kvočke mirno leže na jajima i izlegu što više pilića.

Valja se sitit naritkog spominjanja Lucinog pruta i Lucinog stočića.

Čeljade koje se nakanilo za Božić napraviti Lucin prut, koji je označavo pravednika koji će se roditi (Božić), a usičeni krugovi su navišćenja starozavjetnih proroka za dolazak Mesije (Dj 3.14). Za Lucin prut se izabiro što lipči, uspravni izdanak koji je iz korena oko debla izdiko (naglo izrasto) te godine el tanja grana rodne vočke. Skoro da nije bilo salaša u kojem oko ograde nije bio višnjik. Muškarci su u džepu nosili bricu, često je hasnirali i zato bili višti i zasicanju krugova tj. odbrojanju dana do Božića, pa su lipim prutom išli po komšiliku čestitat Božić.

Pravljenje Lucinog stočića je zagonetka. Na našem salašu u Đurđinu moj dida i bačo ga nisu pravili, nit sam čuo da su ga spominjali. Za pravljenje Lucinog stočića dozno sam od moge dide **Đure** koji ga pravio na salašu, u bajmačkom ataru pod Babapustom (Aleksa Šantić). Vremenom sam se raspitavo kod rođaka i poznanika raštrikani po subatičkim pustarama al nisam čuo da su ga pravili. Zabunu mi je izazvo zapis: **Zolne Matijević SZABADKA 1860.** u kojem **Flatt Endre**, onda purgermajstor (gradonačelnik)

Subatice opisiva Lucin stočić kao sastavak božićni adeta. (Više običaja s tim stočićom na salašu i u crkvi na ponoćnici obaška su tema.)

Na znatiželjnom je istraživanje kako se zatomio adet sa Lucinim stočićom.

O Lucinim adetima još toliko da je zatomljeno vođenje Lucinog kalendara. Kadgod su ga tušta nji vodili da s pomoću njeg probaje odgonetnut kako se vrime mož očekivat u narednoj godini. Pošto je najviše salašara i manji naselja živilo od poljodilstva njima je vrime bilo važno, imalo je velik poticaj na rod litine. Od spomendana sv. Lucije svakog dana se od jutra do mraka gledalo i opisivalo vrime. Po tom će se gonetat kako će bit vrime nagodinu. Na priliku: kaki je bio dan 18. XII. tj. šesti dan Lucinog kalendara približno tako se vrime mož očekivat VI. miseca tj. lipnja na godinu.

Anica Balažević (1912. – 1992.) nam je ostavila pismena o vođenju Lucinog kalendara od 1962. do 1982. Iz tog kalendara s njezinim zapažanjima objavio sam vrime Lucinog kalendara 1961., u *Subotičkoj Danici* za 2002. godinu.

Samo nek je čardak pun

Vrijeme je kad su već čardaci naveliko puni zlatnoga klipa, pripremljenog za ishranu novih generacija stoke i peradi. Ukoliko pretekne, okrunit će se i prodati na ljetu, tada je cijena najviša.

Ova fotografija nije tolika stara, ali simbolizira jedno vrijeme koje je već odavno iza nas. Krasi obiteljski album **Ane Vidaković** iz Jugoslavenske ulice u Sonti. »Prije desetak godina se zadesilo da u vrijeme unošenja kukuruza u čardak, u Sonti bude i moj zet **Marinko** pa je i ovjekovječio našu malu mobu. Pogled na fotografiju izaziva mi izmiješana osjećanja velike tuge i lijepih sjećanja, jer tri meni vrlo bliske osobe, sestra **Kata**, brat **Antun** i prvi susjed, dida **Dalmatin**, kojima sam i na fotografiji okružena, više nisu među živima. Bili smo vrlo složna obitelj, u poslu i dokolici, u slavlju i žalosti, uvijek smo bili jedni s drugima. Tako i ovoga puta. Toga dana sam obrala kukuruz. Dok smo bili mlađi i taj posao smo radili na mobu, a u posljednjih petnaestak godina uslužno nam beru ljudi koji imaju mehanizaciju. Klip su nam dove-

zli i iskicali u dvorište, odakle ga je trebalo pospremiti u čardak. Mobaši su došli, uz pošalice i smijeh posao smo uradili, poslije se malo i počastili. Sad mi za sjećanje ostaje fotografija i tuga«, suznih očiju priča baka Ana.

MOTIKA I PJESMA U POLJU

Kukuruz je, pored pšenice, usjev kojega su Sončani najviše uzgajali. Pšenicom su prehranjivali brojne velike obitelji, a kukuruzom stoku i perad. Kukuruz bi sijali u drugoj polovici travnja, polovicom svibnja bi ga okopavali prvi put, a dva tjedna kasnije i drugi put. Danas se u njivama ne može više nikoga ni vidjeti kako okopava kukuruz, moćna kemija selektivno ubija korove koji mu smetaju. »Eh, nema više one naše motike i pjesme u polju. Rođena sam u paorskoj obitelji pa sam od rane mladosti spoznala što je rad na njivama. Okopavanje i berba kukuruza bili su mi najomiljeniji poslovi. U vrijeme okopavanja, sve bi već bilo iscvjetalo, poljima bi se širili bajni mirisi. Izjutra bismo se na njivu izvezli biciklima, tko je imao, tko ne propješačio bi, a

otac bi se već ranom zorom odvezao zaprežnim kolima, kako bi do našeg dolaska oparo dovoljno redova kukuruza. Atar je vrvio od kopača, poglavito mladih. Kad bi se ušlo u red, nakon kratkog vremena zaorila bi se i pjesma. S jedne njive, druge, pete, a gdje je bilo više mladih, pjesma bi bila glasnija. Vremenom, to je netragom nestalo. Danas se, umjesto nekadašnjega okopavanja, kukuruz prska jakim kemijskim sredstvima. Zbog toga se, umjesto cvjetnih, atarom šire teški i neugodni mirisi herbicida«, kaže baka Ana.

DORUČAK PRIJE BERBE

Kukuruz bi dozrijevaio početkom listopada pa bi tada počimale i berbe. U vrijeme baka Anine mladosti nije bilo puno poljoprivredne mehanizacije pa se i kukuruz brao ručno. »U berbu kukuruza polazili bismo zaprežnim kolima kad bi se kod kuće podmirila marva i perad. Po dolasku na njivu, po običaju naših starih, prvo bi se doručkovalo. Obožavali smo *mađariti*, to je bio svakidašnji ritual. Bilo je i onih koji baš i

nisu voljeli prženu slaninu, pa bi doručkovali posoljen i popapren kruh ili lepinje, koje bi im netko od onih koji su mađarili nakapao mašću od pržene slanine. U to vrijeme nitko od nas nije uzgajao rano hibridno povrće pa se u povrtnjacima na nekoj od obližnjih njiva moglo naći još rajčice i paprike. Ubrali bismo koju, pa bi naš doručak imao i slasnu dopunu. Nitko to nije smatrao krađom, svi smo bili, čak i s vlasnicima pet-šest njiva dalje, dobri susjedi. Poslije doručka stali bi u redove, a ubrane klipove bacali bismo na hrpice, na svakih 5-6 metara. Kad bi otac procijenio da je nabrano dovoljno klipova za jedna kola, potovarili bismo ih, a on bi ih odvezao kući i istovarilo na hrpu u dvorištu, po mogućnosti što bliže čardaku. Po dolasku s njive čekalo bi nas još ubacivanje doveženih kukuruza u čardak. Ženska *čeljad* bi klipove tovarila u velike korpe pletene od pruća, a muškarci bi te korpe nosili i istresali u čardak. Kad bi svi klipovi bili u čardaku, oprali bismo se i večerali«, prisjeća se baka Ana, zagledana u fotografiju koju vrti u rukama.

Ivan Andrašić

Zašto? Kako? Molim?

Zašto i kako posijati pšenicu?

Sigurna sam da svi znate što je to Božićna pšenica i zašto se sije za Božić, no evo maloga podsjetnika. Božićna pšenica sije se sutra, 13. prosinca na blagdan sv. Lucije.

Kako posijati? Pšenicu treba prvo ostaviti da odstoji u vodi (može preko noći) pa je onda ocijediti i staviti u šalice ili zdjelice, te s početka prekriti malom nakvašenom krpicom. Staviti ju u prozor

ili na neko svjetlo i toplo mjesto. Neki pšenicu posiju tako da u posudu stave nakvašene vatiće, pa po njoj zrna žita. Drugi stavljaju u posudu zemlju. Načina ima puno, a vi odaberite koji je vama najdraži. Svaki dan je potrebno zalijevati kako bi do Božića narasla zelena. Prilikom zalijevanja višak vode obvezno, ali pažljivo prospite, jer će vam inače pšenica istruniti. Ukoliko vam pšenica brzo izraste i bude velika, možete ju do Božića »skloniti« na tamnije i hladnije mjesto.

Zelena – mlada pšenica stavlja se na stol za Badnju večer, kod božićnjaka (božićni kruh s malim figuricama od tijesta), kao i pored betlehema. Po starom običaju jedna zdjelica s pšenicom nosi se i na groblje – svojim pokojnima s graničicom jelke – bora. Božićna pšenica predstavlja simbol novoga života, rođenja maloga Isusa.

Adventski vašar

Osnovna škola *Matija Gubec* u Tavankutu tradicionalno organizira *Adventski vašar* uoči blagdana svetog Nikole. Ove se godine 5. prosinca u holu škole održao prigodan program na kojem su nastupili učenici svih uzrasta, te su uz prigodne Božićne pjesme i recitacije publiku uveli u predblagdansko vrijeme. Nakon programa u sportskoj dvorani je otvoren vašar, na kojem su djeca svoje dekorativne radove prodavali posjetiteljima. Svake godine ovom se vašaru priključuju i djeca iz vrtića Petar Pan.

I. D.

Na radost djece

Sveti Nikola je protekli vikend imao pune ruke posla! Ne samo da je obilazio domove dobre djece, nego je bio u vrtićima, školama, društvima... Obišao je i razveselio mnoštvo mališana koji su ga s nestrpljenjem čekali. Kako je gdje bilo možete pogledati u našoj fotoreportaži:

Kod Matoševaca u Plavni

Najveći dječji svetac 5. prosinca se susreo s mališanima, članovima HKUPD-a *Matoš* u Plavni. Susret je protekao u veselom ozračju: djeca su dobila darove i šibe, a tom prigodom uz božićne pjesme, recitiranje i smijeh, družili su se i dogovarali

o pripremama za Božić. Susret je bio i prigoda da se razgovara o ovom svecu, njegovom životopisu i predajama o njegovim djelima i čudesima. Djeca su obećala da će biti dobra, da će slušati roditelje i učitelje i pomagati svojim bližnjima, kao što je to činio i sam sveti Nikola.

Z. P.

U Franjevačkom samostanu u Zemunu

Sveti Nikola je svojim posjetom obradovao tridesetak djece u Franjevačkom samostanu svetog Ivana Krstitelja u Zemunu.

U sonćanskoj školi

U petak, 5. prosinca, učenike OŠ *Ivan Goran Kovačić* iz Sonte, koji pohađaju Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, obradovao je sveti Nikola, koji je donio paketiće sa slatkišima. Učenici mlađeg uzrasta su ga dočekali prigodnim pjesmicama i recitacijama, a za uzvrat ih je svetac nagradio. Sate Hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u školi pohađa preko četrdeset učenika od I. do IV. razreda. Program su osmislile učiteljice: **Biljana Ribić**, **Kristina Matin** i **Dalija Feher** uz pomoć nastavnika tjelesnog odgoja **Gorana Matića**. Darove je osiguralo Hrvatsko nacionalno vijeće.

Z. T.

Podijeljeni paketići u Mitrovici

U Hrvatskom domu u Srijemskoj Mitrovici dana 7. prosinca održana je priredba i podjela paketića povodom blagdana sv. Nikole. U predstavi su sudjelovala djeca koja pohađaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u osnovnim školama a također su sudjelovali i učenici srednjoškolske dobi koji ovaj predmet slušaju u Hrvatskom domu. Kao i prethodnih godina financijska sredstva za kupovinu paketića osiguralo je Hrvatsko nacionalno vijeće čije je predsjednik **Slaven Bačić** i nazočio ovoj predstavi.

U subotičkom Kolu

HKC *Bunjevačko kolo* u Subotici posjetio je sv. Nikola, koji je darivao svu djecu koja su redoviti članovi ovoga Centra u folklornom

i dramskom odjelu. Predstavu pod nazivom *Mikulaš cipulaš* izvela su djeca dramskog odjela Centra koju je uvježbala voditeljica odjela **Nevena Mlinko**.

Doček u Tavankutu

HKPD *Matija Gubec* u Tavankutu i ove godine dočeka kao je sv. Nikolu koji je razveselio mnoge mališane.

Veselje u Verušiću

Drugu godinu za redom, sv. Nikola posjetio je i mjesto nadomak Subotice Verušić, te i u ovom malom mjestu razveselio njegove najmlađe mještane.

Materice

Treća nedjelja Došašća kod bunjevačkih Hrvata najradosniji je dan prije Božića. Toga dana slave se Materice, dan kada na poseban način mislimo na naše mame, majke, bake, tete, strine, ujne... Djeca čestitaju, a za uzvrat dobivaju darove. Kao obvezni dio dara, koji seže u tradiciju, jesu orah i jabuke u koje je utisnut metalni novac. Toga dana neizostavni je pozdrav *Faljen Isus gazdarice, čestitam Vam Materice!* Cijelu ovo čestitku pogledajte u podlistku *Hrcko*, a ukoliko imate mašte možete i osmisliti koji novi stih, no to prepuštam vama.

Razglednicom u svijet

Osnovna škola *Matija Gubec* iz Tavankuta raspisala je likovni natječaj *Moja Vojvodina* za učenike osnovnih i srednjih škola s područja Autonomne Pokrajine Vojvodine. Među velikim brojem pristiglih radova (oko 350) odabrano je deset najboljih. Kroz ovaj projekt učenici će slati razglednice iz Srbije, a primat će razglednice iz čitavog svijeta, te se upoznati s različitostima.

Prve tri nagrade pripale su **Petri Pivarčik** iz Subotice, **Filipu Francuskom** iz Kikinde i **Adrianu Horvatu** iz Subotice. Dodijeljeno je i sedam utješnih nagrada.

SONJA PERIŠKIĆ, NAGRAĐENA STUDENTICA IZ MONOŠTORA

Priznanje za etnološko istraživanje

Među studentima Filozofskog fakulteta iz Zagreba koji su dobili godišnju nagradu fakulteta Franjo Marković je i Monoštorka Sonja Periškić * Zanimljivo je da je Sonja, kao i njene kolege, nagrađene za terensko etnološko istraživanje rađeno u Subotici, Somboru i okolnim hrvatskim mjestima

kom slučaju, to terensko istraživanje nama studentima bilo je vrlo korisno. Svi smo mi imali nekakvu sliku kako bi trebalo izgledati istraživanje na terenu i na koncu, kako to staviti u jednu analizu od dvadesetak stranica. Ovaj rad na terenu bio je neprocjenjivo iskustvo», kaže ova studentica kojoj je kao i njenim kolegama ovo zapravo bila i prva prilika za jedno pravo etnološko istraživanje. »Kada čitamo nečije rezultate terenskih istraživanja mi imamo analizu tog autora, ali kada mi sami slušamo kazivače direktno dolazimo do podataka, a i promatrajući kazivače i slušajući način na koji govore osjetimo i osjećaje koje kazivači imaju dok odgovaraju na naša pitanja«, kaže Sonja.

GLAZBA

Usprkos obvezama na fakultetu Sonja se u Zagrebu bavi i glazbom. Članica je Ženske pjevačke skupine *Zvilde*, koju uz nju i jednu djevojku iz Zagreba čine djevojke iz Slavonije. »U *Zvildama* sam četiri godine, a na našem repertoaru su uglavnom šokačke pjesme, sa svih područja gdje žive Šokci. Uskoro nam izlazi nosač zvuka s 24 pjesme pa nas čeka promocija. Rekla bih da sam se baš pronašla u tome i ono što sam izgubila napuštajući *Bodrog* pri odlasku na studij dobila sam u *Zvildama*. Nadam se da će nas i Monoštorki

imati priliku slušati u Monoštorku«, kaže naša sugovornica.

Sonja je nedavno pjevala i u Somboru, ali ne sa *Zvildama* već s *Kvinsicama*. Kada smo je podsjetili na to, nasmijala se jer kaže da ta grupa praktički ne postoji, već su se okupile i repertoar pripremile samo za manifestaciju na kojoj su nastupile. »Ali, zašto ne? Možda je to bio i početak jedne nove pjevačke grupe«, kaže Sonja.

MONOŠTOR U SRCU

Sonja se nakon završetka studija planira vratiti u Monoštor. Reći će da je jedan od »krivaca« za to njen dečko, ali i da nije tako, ne vidi svoju budućnost u Zagrebu. Kaže više joj pašu manje sredine i da joj više odgovara mentalitet Slavonaca. »Odeš u neki grad, imaš dobar posao, dobru plaću, ali nije to najvažnije. Vezana sam za Monoštor, volim ljude ovdje i zato se želim vratiti. Voljela bih da radim u osnovnoj školi kao pedagog, a da se etnologijom bavim uz taj posao. Stalo mi je da se nešto događa u selu, da očuvamo našu zajednicu, naš identitet... Netko mora na tome raditi, a ja želim biti jedna od tih«, priča o svojim planovima Sonja. Poslije višegodišnje pauze koju je napravila zbog studija, ljetos se ponovno aktivno uključila u kulturno-umjetničko društvo.

Zlata Vasiljević

Usprkos obvezama na fakultetu, ali i angažiranju u pjevačkoj skupini *Zvilde* Sonja iz Zagreba u rodni Monoštor dolazi skoro svakog mjeseca. Tako je u Monoštorku bila i prošlog vikenda, a njen dolazak iskoristili smo za razgovor o studijama, o tome planira li se vratiti u Monoštor s obzirom na to da uskoro završava fakultet, ali i o glazbenim pothvatima ove mlade Monoštorkice.

NEZAMJENJIVA PRAKSA

Sonja je na posljednjoj petoj godini studija pedagogije i etnologije. Na studij u Zagreb je otišla vođena svojom željom da baš Zagreb bude grad gdje će stjecati akademsko zvanje. Odlazak od kuće olakšalo joj je to što je uz nju bila i njena prijateljica iz Monoštorka, koja se također opredijelila za studij u Zagrebu. »Sada, pri kraju studija mogu reći da sam odabrala dobar fakultet i ono što me zbilja interesira. Jedino što mi teško pada to su putovanja na relaciji Zagreb – Monoštor. No, trudim se svakih mjesec-dva doći kući i obići obitelji«, priča nam Sonja.

S njom smo razgovarali i prošle godine kada je u Somboru sa svojim kolegama radila terensko istraživanje. Bila je tada na neki način i domaćin svojim kolegama. »Nisam imala osjećaj da sam negdje na terenu, jer ipak je to moj kraj, ali što se tiče istraživanja i za mene je bilo dosta novoga, jer mi običaji bunjevačkih Hrvata nisu bili poznati. U sva-

Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Tajništva za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša Gradske uprave Subotica, temeljem članka 10 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Službeni Glasnik RS* br. 135/04, 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST

Nositelj projekta AP Vojvodina – Opća Bolnica Subotica, Subotica, Izvorska br. 3. podnio je zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta Dogradnja objekta za potrebe grudnog odjela u postojećem kompleksu Opće bolnice u Subotici, na katastarskoj parceli 11020/2 k.o. Donji Grad.

Podaci i dokumentacija iz zahtjeva nositelja projekta mogu se dobiti na uvid u prostorijama Gradske kuće (II. kat, soba 226), radnim danom od 10 do 12 sati.

Svi zainteresirani u roku od 10 dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti svoje mišljenje u pisanom obliku na adresu Gradska uprava, Službi za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj – Trg slobode br. 1, Subotica.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Uspjeh čine ljudi

Naša polisa...Vaša sigurnost

Tel: +381 (0) 24 555-867 • www.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Službeni glasnik RS* br.135/04 i 36/09), Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj:

OBAVJEŠTAVA

Gradska uprava, Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj izdala je Rješenje br. IV-05/I-501-429/2014 od 4. 12. 2014. godine kojim je utvrđeno da za Projekt: Benzinska crpka *Subotica 2* u Subotici, na katastarskoj parceli broj 35916 KO Donji grad, Grad Subotica, na lokaciji Beogradski put br. 227, **nije potrebna izrada Studije o procjeni utjecaja na životni okoliš.**

SADRŽAJ ODLUKE I MJERE

- Rješenjem broj IV-05/I-501-429/2014 od 4. 12. 2014. godine naloženo je investitoru *LUKOIL Srbija* a. d. Beograd, da:
- upravljanje otpadom bude u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom (*Službeni glasnik RS*, br. 36/09 i 88/10) i drugim važećim propisima koji uređuju ovu oblast.
 - tijekom rada osigura mjere prevencije, pripravnosti i odgovornosti za sprječavanje udesa kao i mjera otklanjanja posljedica udesa, odnosno sanacije (u slučaju požara, eksplozije i dr);
 - kvalitet otpadnih voda s kompleksa zadovolji kriterije Uredbe o graničnim vrijednostima emisije zagađujućih materija i rokovima za njihovo dostizanje (*Sl. glasnik RS*, br. 67/11)
 - zauljene otpadne atmosferske vode potrebno je tretirati preko taložnika, a sakupljeni sadržaj taložnika zbrinuti preko operatera s odgovarajućom dozvolom za upravljanje otpadom
 - osigura odgovarajuću zvučnu zaštitu iz tehničkih i drugih dijelova objekta kojom će osigurati da pri uobičajnim uvjetima rada ne prekoračuje propisane vrijednosti nivoa buke za predmetni prostor u skladu s Odlukom o mjerama za zaštitu od buke u životnom okolišu (*Sl. list grada Subotice*, br. 33/11)
 - po prestanku obavljanja navedene djelatnosti objekte dovede ili zadrži stanje koje neće imati negativan utjecaja na životni okoliš.

RAZLOZI ZA DONOŠENJE

Nakon razmatranja zahtjeva Služba je konstatirala da predmetni projekt nije obuhvaćen Uredbom o utvrđivanju Liste projekata za koje je obvezna procjena utjecaja i Liste projekata za koje se može zahtijevati procjena utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 114/08), prema kome je kriterij za odlučivanje skladišni kapacitet preko 100 m³, u naseljima. – točka 15 – Ostali projekti.

Prema Projektu izvedenog objekta za potrebe legalizacije br. 1-29/2014, i tehničkom opisu projekta navedeni kapacitet iznosi 4x 20 m³ svjetlog goriva.

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom *Glas domovine*, emitira se na HRT1 ponedjeljkom od 13.20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 *Vojvodanski tjedan*
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 *Vjerska emisija*, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 *Putnici kroz vrijeme* emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

IZBORNA SKUPŠTINA UDRUGE ZA POTPORU BAČKIM HRVATIMA U ZAGREBU

Najbolja rješenja utemeljena su na povijesnim i ljudskim istinama

Izborna skupština Udruga za potporu bačkim Hrvatima održana je u Zagrebu, 4. prosinca, na kojoj je podnijeto izvješće o radu Udruga i njena financijska bilanca te izglasano predsjedništvo Udruga i članovi Upravnog odbora. Od svog osnutka 2002. godine, Udruga za potporu bačkim Hrvatima organizirala je brojne tribine, simpozije umjetničkih prezentacija, te davala potporu za publikaciju brojnih književnih, pjesničkih, povijesnih i filozofskih radova. Osnovna zadaća ove Udruga bila je pomoći intelektualno stvaralaštvu Hrvata u Vojvodini i dati potporu pisanju riječi na hrvatskom jeziku na tom području. U protekloj godini Udruga je u suradnji s Maticom hrvatskom u Zagrebu organizirala predstavljanje dvaju

knjiga – **Andrije Anišića** *Vjersko-moralna obnova braka i obitelji, Model opstanka i napretka naroda u djelima Ivana Antunovića* i **Lajče Perušića** *Tragovima predaka, Povijest loze Perušić*.

Na Izbornog skupštini Udruga odlučeno je da na njenom čelu i dalje ostane dr. sc. **Stjepan Skenderović**, dok je za potpredsjednicu izabrana **Jasna Ivančić**. Članovi Udruga su predložili da se novim Statutom koji se planira doni-

jeti u narednom periodu, **Nazo Zelić** proglasi za počasnog člana. Obrćajući se okupljenima, predsjednik Udruga dr. sc. Stjepan Skenderović izrazio je žaljenje zbog činjenice da su Hrvati u Vojvodini još uvijek u veoma teškom položaju te činjenici o postojanju velikog razmimoilaženja među njima, kako opravdanih, tako i neopravdanih. »Zablude kao opterećenje prethodnih vremena se razbijaju i novo vrijeme sa sve snažnijim

intencijama k europskim integracijama, ufamo se u Boga, donijet će i hrvatskoj zajednici na tom području bolje dane. Udruga za potporu bačkim Hrvatima će i dalje imati razumijevanja za njihove probleme i u svrhu njihovog međusobnog razumijevanja i odabira najboljih rješenja, rješenja koja su utemeljena na povijesnim i ljudskim istinama, Udruga će i dalje pružati potporu bačkim Hrvatima«, ističe Skenderović. U svom zaključku on navodi kako je najveća vrijednost Udruga koju predstavlja to što su njeni članovi generacijama kroz mnoga stoljeća vezani za Bačku, Srijem i Banat, za ravni gdje se živjelo »držeci u jednoj ruci plug, a u drugoj sablju«, i za grad Suboticu.

Dijana Prčić

KNJIŽEVNA VEČER MARKA DEKIĆA BODOLJAŠA U BEREGU

Hej, sokaci zavičaja

NIU *Hrvatske riječ*, HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* i UG *Ante Jakšić* iz Brega organizirali su u utorak, 9. prosinca, večer književnika **Marka Dekića Bodoljaša** iz Budimpešte, inače rođenog Santovčanina. Dekić, koji je i rodbinski vezan za Bereg, predstavio je svoj književni rad dug više od pola stoljeća. Čitao je pjesme o ljubavi, zavičaju, ravnici, svojoj obitelji, dječje pjesme...

»Mi Hrvati smo u Srbiji disperzirani i subetnički raznovrsni, a jako malo znamo jedni o drugima. Ako toliko malo znamo jedni o drugima, a živimo u istoj državi koliko malo znamo o Hrvatima koji žive u Rumunjskoj, Makedoniji, Crnoj

Gori ili Hrvatima koji žive u Mađarskoj, koji su nama i prostorno i subetnički najbliži. A Hrvati u Mađarskoj izloženi su asimilaciji, ali postoje i dalje i aktivni su u kulturi i maju vrlo značajne osobe za koje mi nismo ni čuli. Tako sam i ja saznao da je najpoznatiji književnik kod Hrvata u Mađarskoj Marko Dekić Bodoljaš, Šokac rođen u Santovu«, kazao je ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ivan Karan** obrazlažući ideju za organiziranje ove književne večeri.

Prve pjesme Marko Dekić Bodoljaš objavio je u *Narodnim novinama* i *Narodnom kalendaru*, njegove pjesme tiskane su u prvoj antologiji pjesništva hrvatske i srpske manjine u Mađarskoj iz 1969.

Marko Dekić Bodoljaš, Ivan Karan, Željko Kolar

godine, a te pjesme su pisane u romantičarskom-narodnom duhu. Prvu samostalnu knjigu pjesama *Duga nad zavičajem* objavio je 1979. godine, i tada počinje pisati i intimnu liriku. Dekić Bodoljaš je dobitnik više književnih nagrada. Pjesme su mu pisane na ekavici i ijekavici. U kratkom razgovoru za *Hrvatsku riječ* na naš upit piše li jesme i na šokačkoj ikavici kaže da je u pripremi nova knjiga pjesama, osma po redu, u kojoj će biti i šokačke ikavice. »Knjiga nosi naziv *Povratak*, to je povratak svojim

korijenima u Santovu, gdje sam kupio i kući i gdje želim živjeti, kazao je Dekić. Iako u 77. godini aktivno piše i dalje, a uskoro će iz tiska izaći i *Hrvatska kuharica* čiji je autor.

Na književnoj večeri sudjelovala je i pjevačka skupina HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* i **Anastasija Balatinac** koja je pročitala dvije Dekićeve pjesme.

Književna večer je bila povod da Dekić Bodoljaš poslije skoro 70 godina ponovno dođe u Bereg. Z.V.

ILIJA EZGETA, REDATELJ I GLUMAC U HBKUD LEMEŠ IZ LEMEŠA

Građevinac na kazališnim daskama

Iliju Ezgetu iz Lemeša zapazila sam kao glumca u odličnoj komediji Hrvatskogobunjevačkog kulturno umjetničkog društva *Lemeš Tri put Bog pomaže*. Vjerno je odigao epizodni lik ravnatelja seoske zadruge, Crnogorca, sa sve neizbježnim brkovima i sunčanim naočalama, nezaobilznim »modnim detaljima« svakog Crnogorca koji drži do sebe. Ilija u toj predstavi nije samo glumio već je bio i redatelj. Njegov novi redateljski uradak je predstava *Do mojeg salaša*, koja je već imala i svoju inozemnu premijeru. O amaterskom kazalištu, onome što ga prati, ali prije svega o tome otkud on u toj kazališnoj priči s Ilijom smo razgovarali jedno prije podne, uz kavu i čaj.

ZA POČETAK MOLIJER

Kao glumac oprobao se još, kao srednjoškolac, 80-tih godina u tada veoma aktivnom lemeškom društvu *Bratstvo-jedinstvo*. Spremao se tada Molijerov komad *Kačiperke*, a kako im je bio potreban netko tko se razumije u akrobacije angažirali su Iliju koji se u to vrijeme bavio gimnastikom. Reći će on, bila je to čista slučajnost, ali sigurno slučajnost nije bilo to što je kasnije u istoj predstavi dobio još dvije uloge, a ni to što je već u sljedećoj predstavi, također Molijerovom komadu *Žorž Danden* dobio glavnu ulogu. »Ispostavilo se da imam talenta za glumu. Usporedo za radom u Lemešu, radio sam i dvije predstave u srednjoj školi. No, poslije je toga uslijedila je pauza. Nije ni kulturno-umjetničko društvo radilo, sve dok nije osnovano

HBKUD *Lemeš* i dok u okviru tog društva ponovno nije zaživjela dramska sekcija koju je vodio **Antun Aladžić**«, kazuje nam Ilija. Nažalost Antun Aladžić, preminuo je 2010. godine. S dramskom sekcijom tek je bio postavio komad *Stipanova princeza*, ali glumci i članovi *Lemeša* se nisu željeli razići pa su za pomoć zamolili Iliju, koji je inače drugovao s Antunom Aladžićem. Tako je u trt Ilijin redateljski put. Valja ovdje reći da je *Stipanova princeza* predstava lemeških glumaca koja je najviše puta odigrana – čak 24. Reći će Ilija da ju je publika, gdje god da su se pojavili, lijepo prihvaćala. Od Belog Manastira, do Apatina, Sivca, Crvenke, Subotice... Predstavu *Tri put Bog pomaže* za koji tekst potpisuje **Marjan Kiš**, a režiju Ilija, igrali su 18 puta. Ostvarili su i želju pokojnog Aladžića i sudjelovali na Festivalu amaterskih kazališta u Hercegovcu.

Za ovogodišnji Memorijal **Antun Aladžić** isti autorski tandem Marjan Kiš i Ilija Ezgeta pripremili su novu predstavu – komediju *Do mojeg salaša*. Predstava je tek počela svoj kazališni život, ali je već, osim pred domaćom publikom, igrana u Bajmaku i Belom Manastiru.

REDATELJ I(ILI) GLUMAC

Ilija se oprobao i kao glumac i kao redatelj, pa ga pitamo što je teže. »Za mene je teže biti redatelj. Ako predstava 'ne legne' zna se tko je kriv. Redatelj. I samo tada se on spominje. Ako se ansambl odlično odigra predstavu, glumci ostvare dobre uloge, onda je to zasluga glumaca. Meni je puno lakše nešto

odglumiti, nego li biti u ulozi redatelja. Nekada je teško i glumcima prenijeti ono što bi ste kao redatelj zamislili, a to onda bude greška redatelja, a ne glumca«, odgovara Ilija. Čitanje teksta nekoliko puta, stvaranje vizije buduće scene, i podjela uloga – tako počinje redateljski posao da bi se stiglo do onoga što gledamo kada se podigne zavjesa. No, ako je suditi po predstavama koje je režirao, on se odlično snalazi i u redateljskoj ulozi. No u amaterskim kazalištima, mnogo je drugačije od rada u profesionalnim teatrima gdje postoje dramaturzi, scenografi, kostimografi, kompozitori... Amaterska kazališta svega toga nemaju, pa sami brinu o svim tim detaljima koji jednu predstavu čine potpunom. »Prinudeni smo se snalaziti. Jedan od načina su sponzorstva,

ali njih ima sve manje i manje. Drugi način je financiranje preko projekata, ako prođu. No, i kada projekti prođu, sredstva stignu s dosta zakašnjenja, a mi moramo ispoštovati programe naših manifestacija«, kaže Ilija iznoseći problem financiranja koji muči sve udruge. Svi ti problemi, reći će naš sugovornik, zaborave se kada publika uđe u dvoranu i odgleda predstavu. »Kada izlaze vi prosto gledate neke druge ljude. Mi smo predstavu *Tri put Bog pomaže* u Lemešu igrali četiri puta i svaki puta dvorana je bila puna. Neki su odgledali sva četiri izvođenja u Lemešu i još nas pratili na gostovanjima. To mi puno znači. Komedija je nešto što ljudima u ovim vremenima u kojima živimo jako dugo, itekako treba. Svatko od nas ima svoje probleme i još ako mi pred njih

izađemo sa nekom tragedijom ili dramom, mislim da bi prepolovili našu publiku. To nam nije interes. Interes je da napunimo našu dvoranu. Ono što me raduje je to što sve više mladih ima u gledalištu», kaže Ilija i dodaje da se i kroz komediju mogu dotaći jako ozbiljne stvari, ali prikazane na drugačiji način.

RAD S MLADIMA

U Lemešu uspješno radi i dječja dramska grupa. Reći će Ilija da je s djecom lakše raditi, jer sugestije lakše prihvaćaju nego odrasli. »Oni kao liknosti još uvijek nisu formirani i prihvaćaju sve sugestije. Radeći s njima vi prosto vidite kako se oni mijenjaju. Dolaze kod nas zbunjeni, sramežljivi, nekomunikativni, jer u ovo današnje vrijeme kada komuniciraju SMS-ovima i putem interneta oni i

ne znaju razgovarati između sebe. Ovo ih malo pomjeri od mobitela i interneta. Napreduju u komunikaciji, a bolje i uče», kaže Ezgeta i dodaje da djeca članovima dramske sekcije mogu biti samo ukoliko su im i ocjene dobre. Trenutačno je u dječjoj dramskoj sekciji aktivno 12 mladih glumaca.

Ilijine kazališne želje skromne su. Želi da se njihove predstave igraju po dvadesetak puta i da dramski amaterizam potaknu i u drugim selima u kojima predstave nisu pripremane i prikazivane možda i nekoliko desetljeća. »Želim našu publiku naučiti da u našem domu u Lemešu imamo barem dva dešavanja tjedno i da budu naši redoviti posjetitelji. Prije nekoliko tjedana gostovalo je kazalište iz okolice Rijeke, a u publici je bilo pedesetak gledatelja. Ne može biti da oni mogu

stići iz Rijeke, a mi ne možemo izaći iz naših domova nekoliko ulica dalje«, kaže Ilija.

OD DALMACIJE DO LEMEŠA

Prezime Ezgeta neuobičajeno je prezime za ove naše bačke prostore pa nas je interesiralo odakle su Ezgete podrijetlom. Ilija pojašnjava da su, prema podacima do kojih je on uspio doći, njegovi preci iz Dalmacije, iz okolice Šibenika. Odatle su se selili u okolicu Maglaja, kod Žepča, a početkom 60-tih godina prošlog stoljeća u ekonomskim migracijama došli su Ilijini roditelji u Lemeš i tu ostali. »Rođen sam u Lemešu, na jednom salašu, koji više ne postoji. Obitelj je početkom 70-tih sagradila kuću u selu. U mojoj obitelji nas je šestero djece, pet sestara i ja. Četiri sestre su u Njemačkoj, jedna u Čonoplji, a

ja sam jedini ostalo u Lemešu. Odem povremenu u Njemačku, ali kao turist i kao gost, ali nikada nisam razmišljao otići za stalno. Vezan sam za Lemeš, jeste da je među onim lijepim stvarima bilo i manje lijepih, ali po prirodi sam optimist i uvijek se nadam onome dobrom«, priča Ilija. Po struci je građevinski tehničar niskogradnje. Godine je proveo u *Somborputevima*, ali to poduzeće više ne postoji pa je prije dvije godina Ilija ostao bez posla. Na sreću novi angažman našao je u jednom novosadskom građevinskom poduzeću, a trenutačno je angažiran na gradilištu u Apatinu. Ponosan je na svoje dvije kćeri. Starija je na drugoj godini studija filozofije u Novom Sadu, a mlađa privodi kraju srednju medicinsku školu u Somboru.

Zlata Vasiljević

Privatna stomatološka ordinacija

Opće stomatološke i specijalističke
ortodontske usluge

dr. Robert Horvát

www.poslovnabaza.com/drhorvatrobert
24000 SUBOTICA Dure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

NOVOGODIŠNJA AKCIJA

-50%

Na SVE
dioptrijske okvire
i sunčane naočale!

TÓTH OPTIKA
SUBOTICA
024 551-045

[01.12.2014.
-28.02.2015.]

POGLED S TRIBINA

Dva derbija

Osmnaesto kolo 1. HNL donijelo je dva derbi susreta i igračku potvrdu nogometnog preimućstva dvije momčadi. Sraz dvije prvoplasirane ekipe, *Dinama* i *Rijeke*, domaći modri su nadmoćno riješili u svoju korist i pobjegli na velikih sedam bodova prednosti. Istina, bijeli s *Kantride* imaju olakotnu okolnost s obzirom na to da su im misli najvjerojatnije već bile u Sevilli i posljednjem susretu u skupini Lige Europe. Rasterećeni Dinamo, susret protiv *Celtica* nema nikakvog rezultatskog značaja, u

potpunosti je iskoristio prednost domaćeg terena i odličnom partijom barem se malo odužio svojim malobrojnima navijačima.

Drugi derbi, nazvan derbijem *Sv. Duje*, odigrali su u subotu na Poljudu domaći *Hajduk* i *Split*, dva splitska prvoligaša. Poslije tri ligaška susreta pred praznim gledalištem (rigorozne kazne HNS-a), majstor s mora je konačno imao prilike svoje majstorstvo pokazati pred svojim navijačima. Unatoč izostanku velikog broja ozlijeđenih i kažnjenih igrača, momčad *Hajduka* je slavila minimalnu pobjedu protiv susjeda iz *Parka skojevaca*. Rezultatskim uspjehom, uz tri važna boda u borbi za osvajanje trećeg mjesta i europske pozicije, bili su pokazali tko je glavni u gradu pod Marjanom.

Obje utakmice svojim dobrim nogometom još jednom su opravdale format Lige 10 i mogućnost odigravanja nekoliko međusobnih susreta najboljih hrvatskih momčadi.

Nažalost, publika to ne cijeni dovoljno, a tribine svih hrvatskih stadiona izuzev splitskog Poljuda mahom su poluprazne.

Nogomet se igra za navijače.

A ljubav i privrženost prema svom omiljenom klubu na prvom mjestu se izražava dolaskom na utakmicu.

I navijanjem.

Onim pravim!

D. P.

NOGOMET

Dinamo na +7

Pobjedom protiv *Rijeke* (3:0), nogometaši *Dinama* su pobjegli svojim prvim pratiteljima na sedam velikih bodova. Splitski derbi pripao je *Hajduku* (2:1), koji je s novim bodovima učvrstio treću poziciju na tablici.

Ostali rezultati 18. kola: Osijek – Slaven 2:3, Zadar – Lokomotiva 2:5, Zagreb – Istra 1961 1:0

Tablica 1. HNL: Dinamo 46, Rijeka 39, Hajduk 29, Lokomotiva 25, Zagreb 24, Split, Slaven 20, Istra 1961 16, Osijek 15, Zadar 12

KOŠARKA

Zadar iznenadio Cedevitu

Gostujući *Zadar* svladao je *Cedevitu* (74:71) priredivši veliko iznenađenje u 11. kolu Regionalne košarkaške lige. Unatoč neplaniranom porazu *Cedevita* je zadržala treće mjesto na tablici, dok su *Zadrani* osvajanjem novih bodova skočili na deseto mjesto. Treći hrvatski predstavnik *Cibona* svladala je *Igokeu* (71:61) i zauzima deveto mjesto.

RUKOMET

Poraz na startu EP-a

Hrvatska ženska rukometna reprezentacija doživjela je poraz protiv Švedske (28:30) na otvorenju Europskog prvenstva koje zajedno organiziraju Hrvatska i Mađarska. U sljedećim susretima skupine C, slijede dueli protiv Njemačke i Nizozemske.

HOKEJ

Medveščak – Baris Astana 3:5

Hrvatski prvak doživio je poraz na svom ledu od gostujuće momčadi *Baris Astane* (3:5) i tako se udaljio od mogućnosti osvajanja mjesta koje vodi u doigravanje za naslov prvaka KHL-a. Na ljestvici Zapadne konferencije medvjedi imaju 43 boda, slijedi ligaški ogled protiv *Avangard Omska*.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i cg, u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 064 2808432.

Molim odgovornu i ozbiljnu obitelj bez predrasuda, koja bi prihvatila osobu u mirovini na doživotnu skrb, u vašem domu kao člana obitelji. Subotica-Osijek-Bjelovar-Daruvar-Ivanićgrad. Tel.: 060/155-8667.

Naprodaj: nova el. kosilica, el. štednjak s ravnom pločom, koturaljke, roze i bijele leandere, komplet crno muško odijelo s čaškirama i prslukom, kožne čizme, razna bunjevačka ruva, sefiri, marame, stol na razvlačenje sa stolicama, virangaši, parača s krimerim, ručni kembridž valjak jednodijelni, ekskluzivna talijanska vjenčanica, tepih, tepih staze, ječmena i žitna slama. Tel.: 060-0532570 i 024/528-682.

Prodaju se: koturaljke, nova el. kosilica, cijele i polutke opeke velikog formata (13 din komad). Tel.: 024 528682.

Prodajem klasičan trosoban stan centar grada 116 m² pogodan za poslovni prostor potrebna adaptacija. Tel.: 024 526-243.

Izdajem stan od 40 m² u centru Zagreba – kod Britanica, potpuno opremljen na prvom katu. Cijena stanarine 300 Eur. Tel.: 063 517 007 ili 063 506 110.

Molim Zvonka Rođenovića, koji me putem jednog časopisa obavijestio da je u Švicarskoj da se javi ako ima prijatelje u Orahovici, Varaždinu, Kr. Toplice, da bi me prihvatili. I druga mjesta. Tel.: +381/628377263.

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Dajem satove engleskog jezika za sve uzraste. Tel.: 528-944.

Prodajem kuću u Keru, 385a površine, 4 sobe, 2 kuhinje. 2 kupatila. Tel.: 528-994.

Poklanja se veći crni pas, kratkodlaki, a prodaju: »IMT« jednobrazi plug. tel.: 528 682 i kukuruz u klipu. tel.: 532 570.

Tražim mlađu ženu, oko 40 godina, radi tjednog ili po dogovoru spremanja. Tel.: 024 520 764, zvati oko 14 sati.

Poklanjam bijele i šarene mace po izboru i prodajem trajnožareći štednjak, veći i manji. Tel.: 024 528 682.

Prodajem soju (može i sjeme). Tel.: 024 532 570.

IZDAJEM dvo i četverokrevetne APARTMANE i SOBE u Lumbardi na otoku Korčuli. Svaki apartman i soba ima svoju TERASU i poseban ULAZ. Mogućnost ljetovanja VEĆIH GRUPA. Gostima je na raspolaganju veliki ROŠTILJ. Svi gosti imaju osiguran PARKING za automobile i plovila. Udaljenost od mora 150 m. Sve detalje možete vidjeti na www.apartmanikorcula.com. email: marko.gusak@apartmanikorcula.com Kontakt osoba: Marko Gusak, prof. 091/6012021 098/ 9622059.

Prodajem garažu od 18 m² u ulici Bore Stankovića 5. Prva s lijeve strane. Tel.: 064 1759512.

Makarska – iznajmljujem sobe sa kupatilom, frižiderom, upotrebom kuhinje i parkingom za sezonu 2014. godine. Telefon za Srbiju: 060-6331910, telefon za Hrvatsku: 00385-21617909.

Subotica – centar prodaje se nov dvosoban stan 56 m² treći kat, lift, klima, dvije terase, cijena 42 000 eura. Tel.: 024 529 745 ili 063 518 218.

Prodaje se roljka za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Izdaje se jednosoban namješten stan na Radijalcu. Tel.: 069 2887213.

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Subotica, prodaje se solidna kuća sa zasebnom garažom i prostranim dvorištem. Infrastruktura. Legalizovano. Cena po dogovoru. Vlasnik. Tel.: 065-5053962.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG, u središtu Sombora. Tel.: 025-5449220 ili 064-2808432.

ZAGREB, uži centar Černomerec, trosoban stan 60 m² zamjena za odgovarajuću nekretninu u Subotici, uz odgovarajuću doplatu – 62 000 eura. Tel.: 063/740-1895.

Sombor – prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodaje se plac na obali jezera Palić, 2 motike. Informacije na telefon: 069 2887213.

Zagreb, u Srednjacima izdajem jednosobni stan, soba, kuhinja, kupatilo. gr. grijanje, telefon, renoviran, nov namještaj. Tel.: 024 547 204.

Prodaje se kuća u Petrovaradinu, Marina Držića 2a. Površina zemljišta je 100 m², stambena površina je 40 m². Tel.: 064 0125719.

Poklanjam crno-žute kratkodlake štence niskog rasta. Tel.: 024 528682 i 024 532570.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 19. 12. 2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hruorednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registrarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: DVA DESETLJEĆA BRAKA LJILJANE I IVANA ANDRAŠIĆA

I u dobru i u zlu...

Lijlana i Ivan Andrašić iz Sonte vjenčali su se 10. prosinca 1994. godine. U to vrijeme nitko nije vjerovao u ljubav na četrdesetogodišnje djevojke i 18,5 godina starijeg čovjeka, iza kojega su se vukli repovi jednoga neuspjeloga braka. Danas, dva desetljeća kasnije, njihova obitelj je složna, međusobne veze su vrlo jake. Ljiljana i Ivan su doživjeli najljepše moguće iznenađenje. Njihove cure, **Sanja** (20) i **Maja** (16), priredile su im nezaboravnu večer. Odvele su ih na obiteljsku večeru u čardu *Zlatna kruna* u obližnjem Apatinu. Diskretna glazba po Sanjinom izboru bila je u stvari popis omiljenih pjesama Ljiljane i Ivana, a njihov ples na *Vjeruj u ljubav Olivera Dragojevića* izmamio je Maji i Sanji suze radosnice. Uslijedilo je novo izne-

nađenje – konobar je za njihov stol dopremio veliku, bijelu tortu u obliku srca, s aplikacijom buketa crvenih ruža i brojem 20. »Dragi naši roditelji, hvala vam za svu potporu koju smo od vas uvijek imale. I hvala vam što ste nas odmalena učili i svojim primjerom nam pokazivali što je obitelj. Ova večer je samo simbol onoga što osjećamo prema vama«, čestitarske su riječi Sanje. Ljiljana i Ivan nisu uspjeli prigušiti emocije. Zaplakali su. Bile su to suze sreće i radosti, suze ponosa na njihove cure. U tim suzama su bile sve muke i radosti zajednički proživljena prethodna dva desetljeća. »Maja i ja smo željele roditeljima za ovu prigodu prirediti nešto nezaboravno. To je samo naš simbolički znak pažnje zbog svakog dana i sata koje su poput dva anđela bdjeli nad nama, zbog toga što su nas naučili pravim životnim vrijednostima, a ne samo materijalnim, zbog toga što su se znali iskreno radovati svakoj našoj radosti i utješiti nas u svim našim tugama. U posljednjih godinu i pol borila sam se protiv teškog oboljenja. I izborila. Iskreno, bez njihove podrške ne bih uspjela. Ovu večer smo isplanirale vrlo temeljito. Mama i tata nisu smjeli unaprijed znati apsolutno ništa, za njih je to trebalo biti, a i bilo je, potpuno iznenađenje. Uspjele smo u nakani. Zamolile smo ih da subotu, 6. prosinca, posvete isključivo nama i slijede sve naše naputke. Pristali su, iako im nismo otkrili zbog čega«, otkriva nam Sanja. »Ovo što su nam cure priredile priča je iz najljepšega sna. Ponosan sam na ovakvu obitelj, na moju Ljiljanu i naše cure, na naših dvadeset zajedničkih godina i upravo u toj obitelji crpim snagu za borbu sa svim životnim izazovima«, kaže Ivan. »Sve teškoće prošli smo rame uz rame, svemu lijepom zajednički smo se radovali. Moj Ivan je vrlo stabilan oslonac obitelji, a i najveće probleme uspješno smo rješavali zajedničkim snagama«, dodaje Ljiljana.

S. A.

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Zamršeno bome...

Piše: Branko Ivković

Faljniš čeljadi moja. Jevo, ako me pitate šta radim, borim se s košarovima. Ove berbe su mi se svi isprovaljivali ko da sam kamenove nosijo a ne kuruze. Fala Bogu taki su bili dobri da mi bilo krivo što nisam pravijo širi čardak, skoro da sam moro

slagat samo uspravno kuruze, a vamo i čardak mi se naherijo nuz jednu stranu – iskrivijo se ko trinajsti paragraf onamo prema Mirgešu kugod da bi i on siroma u jevropsku uniju. Našo sam niki drot još od ogrede pa se borim s njim, sav je umršen niko ga odmsrit, veli Pera da ni u državi nije odmršeno a ne kod mene u ogredi. Meni već dosta pulitike pa sam ga oma učutko. Opet ćemo se zadivanit od ne mila do nedraga pa će mi košinjci ostat ne očišćeni i košarovi ne upleteni, a to mi puno važnije od mudrovanja. Periša se niki još uvridijo pa veli: »Av Bože iz čovkom, alaj ti divaniš brez vire Braniša. Ta di će ti bit važnije košinjac i zamršeno drot od onog što se trevlja u državi.« Sad mi digo živce da sam se sav nakostrešijo kugod pućak, mal nisam zablebećo. »Slušaj ti Periša vamo, ja ako ne opletem košarove neću imat u čim nosit kuruze mrvit a ni čutke unesivat. Ako ne očistim košinjac nakotit će se tekudi i koji kaki gamadi u njim pa će se kokočke pobolit, a ondak neće bit kajgane, a bome ni batakova i friške čorbe. Što se trevlja u tim njevim mudrovanjima više me ni ne zanima tušta, ta baš jedva čekam da već uvededu ovu digitališku televiziju, ondak neću moć više se ni zaluckavat sotim divanima zato što neću moć gledat. Na pamet mi ne pada da kupim jopet novu televiziju, ta sad sam kupijo nike godine.« Pere mal nije pao s bicigle kad se latijo cirikat, kad sam ga pito šta se toliko jari kazo mi da sam kupijo televiziju baš prid rat, a to imade dvajst tri godine. Ja sav nisam virovo čeljadi, alaj vrime leti pa to ti je... Njemu ne da vrag mira pa napo ko muva na... kiselnu i opet žaga. »A kako bi ti znao braca da se prikinilo pravljenje onog gasnog voda *Južni tok* da nemadeš televiziju, a ne mož kajst da to nije važno za nas?« pito me Pere, a ja sam mu odgovorio: »E bome za mene nije. Za me je važno da rode kuruzi, žito, da imade čutaka i ogrizina. Fala Bogu imadem i dračova puno guvno, a taj gas do našeg Ivković šora neće nikad ni doć. Ti samo mlati tom praznom glavom ko konjina zobnicom i mudrui, misto da si mi pomogo očistit košinjce dok ja ne odmsrim ovaj drot. Samo šteta što nemam više ništa u buretu pa da posli malkoc se počastimo.« »Av izvini Braniša moj, pomogo bi ti di ne bi, samo sad sam se sitijo da mi se trevijo niki poso pa moram žurit na salaš« i ode moj pulitikun kugod da ga zeljov vija. Moro sam se smijat za njim kako brzo vergla, da sam spomenijo vino očistijo bi taj košinjce cilom šoru, al vako na »suvo« mu se ne mili, al ne mož uvik. Moram to malo čuvat za Materice i Oce, a tu je i Božić. Ajd čeljadi moram ovo malo posvršavat posla pa namirivat, kratak je dan, a vama svima čestitam Materice i lipo i provedite.

Zbogom.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Jezik se oparijo

Bač Iva i njegova na vrime posvršavali poslove, pa sad nit moru jako uranit, nit kudgoda žurit. Dosta su se priko godine narmbačili, već je i vrime da malo odanu. Dok on izajutra namiri marvu i živinu, ona pripravi fruštuk, pa ka uniđe, oma mož i zastal. Potli fruštuka najviše volji naljat bukaricu kuvane katarke, udesit se na oتمان u kujne, zapalit radijon, pa malo drimnit. Njegova volji sist na oklicu blizu špojera, dovatit se štrikanja i tako prikratit vrime dok ne triba pristavit ručak. Bač Iva je samo gleda, ne zna šta je je vi dana skobačilo, latila se štrikat čerapica i štrikovčica za bebe. Prvo je mislijo da je to kogod poručijo, pa će kapnit i koji dinar u kuću, al potli vidi da njegova, štogod naštrika, spri-mi u ne starovircke sanduke što jim ostali od njegove pokojne stare majke. U nji ostavlja no što će curama dat ka da Bog da se jedamput namislu udar. »Znadeš, nikako mi već, što dalje, zime postaju sve dužje. Eto, baš ne bi marijo da nam se već u kuće zaori i kakigod dičji smij. He, ala bi bilo lipo da mi već kakogod maleni prstići počmu čupkat brkove.«, veli ka mu je pokazala kake je čerapice naštrikala. »No, jezik prigrizo, pa ni jedna se još ni ni udala, a ti bi već male. Mani se takoga divana, neka vuć vraga za rogov.«, veli njegova i prikriži se. Samo se naškobijo i taman zinijo da je odvrat, Taksa da se pokida. Oma je zno da ide poštaš, oma mu se smrklo prid očima. Već davno njemu i njegove ni dono ništa za radovat se. »Ajde, Marko, unidi samo, znadem po Taksinomu lajanju da si ti!« veli i oma nalje još jednu bukaricu kuvane katarke. Unišo je, al sve dok je išo gankom, Taksa da pokida drot. Bač Iva već sidijo zastalom, čeko da vidi šta imade novoga. Sijo i poštaš i izvadijo nikake dvi kuferte, veli o poreskoga su i o notara, pa se mora za obadve dat krsta. Bač Iva, svaj u neprilike, gleda u klajbas, pa u kuferte, duše kroz nos, al šta će, dade krsta i uzme ji, svaj pokisnit. U trbuvu mu ništa zavrnilo, počo ji otvarat ko da će zmije iskočit iz nji. Ni ni prime-tijo ka se poštaš digo i ošo. Ka je izvadijo prvu cidulju, odlanilo mu. Poresko mu natrukovalo da jim je još pri dvi godine osto dužan 82 dinara i 50 para. Al zoto mu se smrklo ka je vidijo šta je natrukovo notar. Veli, već dvi godine je dužan za porez i to 82 dinara i 50 para osnova, pa troškovi opomena 400 dinara, pa kamata 165 dinara, pa kamata na kamatu 330 dinara, pa ako to i troškove notara od 11.999 dinara ne plati za nedilju dana, dojće mu koišta ezekvirat. Tupo se zagledo u pendžer. »Ajoj, pa koliko će istom morat platit ti, kako ji zovu, tajkuni? Pa oni su za porez dužni i godina i milijona! Ej, al će se va država brzo obogatit!« veli i izdune nabelo katarku iz lončica na špojeru, sve mu se jezik oparijo, a onda se sto smijat ko ludi na bodu.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Disney:** Što možeš sanjati, možeš i učiniti.
- **Russel:** Bojati se ljubavi znači bojati se života.
- **De Vega:** Poštovati žene dužnost je svakoga dobroga čovjeka od rođenja.

KVIZ

Josip Belušić

Koje godine i gdje se rodio hrvatski izumitelj **Josip Belušić**?

Gdje se školovao?

A gdje dobio prvo zaposlenje u struci?

Kako se zove njegov najpoznatiji izum?

Što je velocimetar?

Gdje je njegov izum predstavljen svijetu?

Tko ga je prvi počeo koristiti?

Kada je njegov izum i službeno prihvaćen?

Rodio se 1847. godine u Županićima kod Labina
U Pazinu i Beču
Zapostio se u školi u Kopru
Velocimetar
Sprava za mjerenje brzine
Na svjetskoj izložbi 1889. godine u Parizu
Fijaikeristi
1890. godine

FOTO KUTAK

Kad muškarci prave adventski vijenac!

VICEVI

Došao Perica kod doktora.

- Doktore, imam veliki problem.

Mnogo sam neodlučan ili možda nisam?

Učiteljica pita Pericu:

- Je li, tko je razbio prozor?

A Perica kaže:

- A jel' vi mislite da ću odati svoga brata?

NOGOMET

Poraz Spartaka

BEOGRAD – Jedini subotički superligaš doživio je poraz od Čukaričkog (2:0) u posljednjem 15. kolu jesenskog dijela prvenstva. Nakon završetka prvog dijela šampionata *Spartak* zauzima 9. mjesto s 18 osvojenih bodova. Slijedi zimska pauza, a nastavak Superlige planiran je za kraj veljače.

Bez polufinala

BEOGRAD – Momčad *Voždovca* izborila je minimalnom pobjedom protiv *Spartaka* (2:1) plasman u polufinale nogometnog Kupa Srbije. Jedini pogodak za Subotičane postigao je Ilić.

STOLNI TENIS

Važna pobjeda

POŽAREVAC – Stolnotenisači *Spartaka* gostovali su u Požarevcu i zabilježili važnu pobjedu 4:2. U redovima *Spartaka* dvije pobjede izborio **Kristijan Halas**, dok su **Stefan Kostadinović** i **Robert Takarić** donijeli po jedan poen.

HOKEJ

Dva poraza

NOVI SAD – Selekcija hokejaša *Spartaka* (U12) nastupila na utakmici Prvenstva Srbije u Novom Sadu gdje je nakon tijesne i veoma neizvjesne završnice meča pretrpjela poraz od domaćina *HK NS Stars* rezultatom 5:4. Selekcija U12 je nastupila s čak 9 igrača koji po svom uzrastu imaju pravo nastupa i u selekciji U10, i poslije grča u prve 2/3 utakmice uspjeli su raspucati se pred kraj meča i rezultatski stigli protivnika, ali nisu imali dovoljno snage i vremena za potpuni preokret.

Za *HK Spartak* U12 nastupili su: **Luka Sudarević**, **Igor Horvacki**, **Maximilian Jaramazović**, **Henrik Šok Konkolj**, **Miloš Pajić**, **Adam Horvat**, **Balint Feher**, **Filip Bašić Palković**, **Filip**, **Andrej Bašić Palković**, **Matej Kiš**, **Luka Kostić**, **Petar Pećerić**, **Čongor Feher**, **David Šandor**, **Oliver Herbatin** i **Slaven Pećerić**. Trener: **Zoran Jaramazović**.

Selekcija U14 s četiri igrača iz Subotice nastupila je za zajedničku ekipu *NS Stars/Spartak* na utakmici Prvenstva Srbije u Novom Sadu gde su dočekali ekipu *HK Beostar* iz Beograda, i poslije velike borbe pretrpeli poraz 4:7. Iz *HK Spartak* nastupili su: **Aleksa Burger**, **Matej Vidaković**, **Mark Vaštag** i **Viktor Rackov**. Ovu selekciju očekuje naporan rad na treninzima u narednom razdoblju, a kada se priključe i preostali igrači iz Subotice: **Erich Katančić**, **Filip Sigulinski** i **Aleksandar Đorđević** treba očekivati i bolje rezultate.

D. P

BOKS

Butkoviću novo priznanje

SOMBOR – Proteklog vikenda u Somboru je održano 9. kolo lige Vojvodine u boks u organizaciji *KBS Galaktik* i Boksackog saveza

Vojvodine sudjelovali su boksači iz Vojvodine, Hrvatske i Mađarske. U sklopu manifestacije održana je i tribina Afirmacija žena u sportu – ženski olimpijski boks na kojoj su gostovali predstavnici Boksackog saveza Vojvodine i vrhunskih klubova iz Beograda. Za *KBS Galaktik* u borbama su nastupili **Ivana Mandić**, **Đorđe Mandić**, **Georgije Bajčev** i Sončanin **Ivan Butković**. U najatraktivnijoj borbi dana u kategoriji 90 + Butkovićev protivnik bio je superteškaš *BK Srijem*, 112,5 kg težak tridesetgodišnjak **Željko Drobniak**. Njihov duel završen je neodlučno, a Butkoviću je dodijeljen pokal namijenjen najboljem borcu u kategoriji superteškaša.

I. A.

Temeljem članka 20. stavak 1, a u svezi s člankom 29. stavak 1. i 3. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. Glasnik* RS 135/04 i 36/09), u skladu s članovima 3, 4 i 5 Pravilnika o postupku javnog uvida, prezentaciji i javnoj raspravi o Studiji utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik* 69/05), kao i temeljem članka 145. Zakona o općem upravnom postupku (*Sl. list* SRJ 33/97, 31/01) daje sljedeću:

OBAVIJEST

Obavještavaju se javnost i zainteresirana tijela i organizacije da je nositelj projekta **ŽELEZNICE SRBIJE** a.d. iz Beograda (preko ovlaštenog lica **CeS COWI** doo iz Beograda, Južni bulevar 1A), podnio Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životnog okoliša zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta rekonstrukcije i modernizacije pruge Subotica – Čikerija – Bačalmaš – Baja, dionica Subotica Putnička – granica s Mađarskom (Csikéria), zaveden pod brojem 353-02-01680/2014-16 od 20. 11. 2014.

Uvid u Sudiju o procjeni utjecaja na životni okoliš se može izvršiti u prostorijama Ministarstva u Novom Beogradu, Omladinskih brigada 1, soba 428, svakog radnog dana od 11 do 14 sati, kao i na sajtu <http://www.eko.minpolj.gov.rs/obavestenja/proцена-uticaja-na-zivotnu-sredinu/>. Zainteresirana javnost može izvršiti uvid u sadržaj predmetne Studije svakog radnog dana u prostorijama Gradske uprave Subotice, Trg Slobode 1. Primjedbe i mišljenja na Studiju o procjenu utjecaja na životni okoliš se podnose u pisanom obliku i dostavljaju Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životnog okoliša, Omladinskih brigada 1, Novi Beograd.

Dana **15. 1. 2015.** godine s početkom u 11 sati bit će održana javna rasprava o prezentaciji predmetne Studije u prostorijama Gradske uprave Subotice, Trg Slobode 1.

Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu okoliša Gradske uprave Subotica, temeljem članka 10 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Službeni Glasnik* RS br. 135/04, 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST

Nositelj projekta **TELEKOM SRBIJA AD** Beograd, Takovska br. 2 Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska br. 2-4, podnio je zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja zatečenog stanja projekta Bazne stanice mobilne telefonije *Tresetište* – SU86/SUU86 na životni okoliš koji se nalazi na katastarskoj parceli 3422 KO Palić.

Podaci i dokumentacija iz zahtjeva nositelja projekta mogu se dobiti na uvid u prostorijama Gradske kuće (II. kat, soba 226), radnim danom od 10 do 12 sati.

Svi zainteresirani u roku od 10 dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti svoje mišljenje u pisanom obliku na adresu Gradska uprava, Službi za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj – Trg slobode br. 1, Subotica.

DAMIR SILAĐI, KOŠARKAŠ U KOLICIMA

Svestrani sportaš

Damir Silađi u dresu br. 5

predsjednice **Marije Bogić** obuhvaćeni smo zavidnim brojem aktivnosti. Tako nam se organiziraju razne sportske i kulturno zabavne manifestacije, pa svatko od nas može pronaći neko polje zanimanja. No, uvijek se može i bolje. Možda bi se moglo malo više poraditi na edukaciji samih invalida, ali i njihovih roditelja. Svi bi trebali znati da postoje mnoge sadržaji života i rada, u kojima svatko od nas, bez obzira na stupanj tjelesnoga oštećenja može pronaći sebe«, iznosi svoja razmišljanja Damir.

PLANOVI

Zakonskim odredbama predviđena je i obveza upošljavanja određenog postotka invalida. No, na nesređenom tržištu rada poslodavci u velikoj mjeri uspješno izigravaju zakon. »To je naša realnost i ne možemo razmišljati o tome tko je dobar, a tko ne, tko se drži zakona, a tko rupa u zakonu. Moramo se suočiti s tim stanjem i pokušati utjecati na bilo koji način, najbolje vlastitom izobrazbom i osposobljavanjem za neko od deficitarnih zanimanja, na promjene. Mogu poći i od sebe. Srednju školu nisam upisivao, jer u vrijeme kad sam trebao, nije postojao ni minimum uvjeta za to. Danas bih rado upisao bilo koji tečaj, kako bih bio konkurentan za uposlenje. Bit ću presretan ukoliko jednoga dana dočekam da i ja budem u stanju dati svoj doprinos obiteljskom proračunu«, planira Damir. I u sportu ima velike ambicije. »Omiljeni sport mi je košarka. Sustavno treniram dvije godine, a nadam se da će osnivanje sekcije za košarku u kolicima pri apatinskom KK *Dunav* doprinijeti mojem daljem napretku. Ambicije su mi velike, ukoliko se realiziraju planovi o uključenju našega kluba u ligaško natjecanje, bit ću u prilici stalno odmjeravati snage s najboljima, a samo tako se i brusi forma i oplemenjuje igra. Ukoliko postanem reprezentativac, to će biti i kruna moje karijere i ostvarenje najljepših snova«, završava priču Damir.

Ivan Andrašić

Svestrani Sonćanin **Damir Silađi** (1985.), osvajač je mnogih odličja na natjecanjima sportaša u kolicima. U zimus pokrenutoj akciji *Čep za hendikep* prikupljena su potrebna sredstva, kupljena lagana sportska kolica i uručena Damiru. On je svim ljudima dobre volje zahvalio manirom pravoga sportaša. Maksimalno je pojačao svoje aktivnosti, a u promotivnoj utakmici protiv KKK *Singidunum* iz Beograda nastupio je za ekipu sekcije košarke u kolicima KK *Dunav* iz Apatina i pokazao publici svoju raskošnu darovitost za ovaj atraktivni sport.

ZALJUBLJENIK U SPORT OD DJETINJSTVA

Već od rođenja liječnici su uočili anomalije na Damirovim donjim ekstremitetima. Sve poduzete terapije, obavljene operacije i postoperativne mjere, sva upornost i roditeljska ljubav majke **Marije** i oca **Marinka** nisu dale željene rezultate. Dani i noći trpljenja nesnosnih bolova, spoznaja da neće moći poput vršnjaka trčati za loptom do besvijesti, nisu pokolebale malenoga Damira. Intenziv-

no se družio s ostalom djecom, u vrtiću, u školi, dokazivao je i sebi i drugima da tjelesni hendikep ne mora biti poguban za nikoga. »Bez obzira što sam rano spoznao s kojim se problemom moram nositi, niti u jednom trenutku života nisam klonuo. Oduvijek sam po naravi bio veliki borac, pa sam, tako, sudjelovao u svim igrama vršnjaka. Odrastali smo skupa, dijelili dobro i zlo, a evo i danas se intenzivno družim s njima«, priča Damir. Već u djetinjstvu mnogi invalidi bježe u osamu, stvarajući neke imaginarne barijere između sebe i ostatka svijeta. »Najveća greška koju čovjek može napraviti jeste povlačenje u sebe, povlačenje u neki svoj svijet, koji, ustvari, ne postoji. Ja sam se vrlo rano okrenuo sportu. Iako sam danas opredijeljen za organizirano treniranje košarke, nespretno sam trčao s djecom i za nogometnom loptom, igrao stolni tenis, bacao kuglu, ustvari, upražnjavao sam sve moguće sportove. Na aktualnim natjecanjima uvijek sam sudjelovao maksimalno spreman, pa sam osvojio i dosta odličja«, priča Damir, ponosno pokazujući osvojene medalje, pokale i diplome. »Ukoliko bi me netko pitao koje

odličje mi je nadražje, ne bih znao odgovoriti. Drago mi je svako, svako me vezuje za neki novi doživljaj, za nove prijatelje koje sam upoznao u mjestu u kojem sam ga osvojio«, sa širokim osmijehom priča Damir.

MJESTO U OBITELJI I DRUŠTVU

Pored majke, oca i mlađe sestre **Bojane**, Damir živi normalnim obiteljskim životom. »Ne želim nikakve privilegije u obitelji. Razumljivo, podrška mi je potrebna, kao i svakoj drugoj osobi, ali je nezdrava težnja da se osobe mojega profila odgajaju 'pod staklenim zvonom'. To nije usluga ni njima ni njihovim obiteljima. Svi se mi moramo suočiti sa životom, svi moramo dati svoj doprinos prvo stabilnosti obitelji, a potom i stabilnosti sredine u kojoj obitavamo«, rezonira Damir. Iako se u općini Apatin posvećuje dosta pažnje radu s invalidima, još uvijek postoji određen broj onih koji su zatvoreni u kućama. Kreću se i komuniciraju isključivo u krugu svojih obitelji. »Zahvaljujući radu *Udruženja za dječju i cerebralnu paralizu Apatin* i njegove vrijedne

TALON

za nagradnu igru
NIU »Hrvatska riječ«

GLAVNE NAGRADE

PERILICA
RUBLJA

HRVATSKA
RIJEČ

KUPATILSKI
NAMJEŠTAJ

ŽENSKI
BICIKL

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto: _____

Kontakt telefon: _____

NIU »HRVATSKA RIJEČ«

NAGRADNA IGRA

PRAVILA

POTREBNO JE SAKUPITI
4 KUPONA PLUS TALON KUPON (4 + 1), KOJI ĆE BITI OBJAVLJENI U
SLJEDEĆIH PET BROJEVA »HRVATSKE RIJEČI«, POČEVŠI OD 606. BROJA.

4 KUPONA PLUS TALON KUPON (4 + 1) POTREBNO JE ISJEĆI, STAVITI U
KUVERTU I POSLATI NA ADRESU UREDNIŠTVA: NIU »HRVATSKA RIJEČ«
SUBOTICA, TRG CARA JOVANA NENADA 15/2 ILI IH DONIJETI OSOBNO

**POSljednji rok za prijam
nagradnih kupona je
srijeda, 17. prosinca**

JAVNO IZVLAČENJE NAGRAĐA OBAVIT ĆE SE U UREDNIŠTVU
NIU »HRVATSKA RIJEČ« U ČETVRTAK 18. PROSINCA U 10 SATI

PRAVO SUDJELOVANJA U NAGRADNOJ IGRI IMAJU SVI ČITATELJI »HRVATSKE RIJEČI«
IZUZEV UPOSLENIKA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI